Riscul interpretărilor unilaterale

Am citit, recent o serie de interesante comentarii inserate în presa străină referitoare la sensul unor evoluţii în Europa. Cu referiri pertinente mai ales la cele din statele răsăritene care, renunţînd la regimul comunist instaurat după cel de-al doilea război mondial, depun eforturi specifice pentru democratizarea societătii şi recuperarea rămînerilor în urmă faţă de Occident, în primul rînd în plan economic. În general, ceea ce s-a întîmplat în aceste ţări la începutul anilor '90 este prezentat, indiferent de nuanţele de limbaj, cu atît mai mult cu cît scopul pe care ele şi-l propun este introducerea economiei de piaţă, ca o victorie a capitalismului asupra socialismului. Interpretarea - remarcă o serie de analişti - lasă impresia unei viziuni oarecum simpliste, unilaterale, şi ascunde un risc ce n-ar mai trebui asumat. Acela, îndeosebi, de a refuza diversitatea unui viitor posibil, în ceea ce priveşte soluţiile în promovarea unui sistem social, aşa cum s-a întîmplat în perioada războiului rece, cu consecinţa, inevitabilă, a stagnării pe o vastă arie a continentului european, neconsiderat, cum ar fi fost firesc, în demersul de progres, pe ansamblul entităţii sale.

Vorbind, însă, de viitor, se ridică multe semne de întrebare, Europa redesenîndu-şi, în mai puţin de trei ani, harta şi devenind, cum se exprima, plastic, un cotidian german, un "puzzle complex". Este nevoie de o nouă "ordine" continentală. Mai mult decît probabil şi termenul a şi intrat în vocabularul politic. Cum va arăta, însă, aceasta? Şi care vor fi factorii - de ordin intern şi extern - avînd capacitatea, nu doar autoritatea, s-o contureze fără a germina ostilităţi de natură să producă, în final, dezastre?

Istoria creează, după cum se ştie, în mod constant, situaţii noi. Faţă de care oamenii politici au datoria să reacţioneze adecvat. În interesul naţiunii lor, dar şi în cel al mediului geografic mai larg în care acesta se dezvoltă. Nu s-a întîmplat întotdeauna astfel. Naţional-socialismul german a proclamat necesitatea unei "noi ordini" în Europa şi care au fost urmările, se cunoaşte. De esenţă totalitară, fascistă, a intrat în confruntare cu democraţiile de pe continent şi, paradoxal, după o efemeră "reciprocă înţelegere", cu un regim, de asemenea, totalitar - cel comunist sovietic. Acceptarea, de către democraţiile occidentale a lui Stalin drept partener s-a datorat, desigur, conjuncturii dictate de un moment istoric dificil, înfrîngerea fascismului fiind considerată un obiectiv politic prioritar, iar această alianţă a permis punerea pe ordinea de zi a conceperii unei alte "noi ordini" în Europa, cu redesenarea hărţii ei. La Yalta şi Postdam. Şi, în consecinţă, cu subscrierea la pretenţiile Uniunii Sovietice de a juca un rol tutelar pe o mare parte a continentului, acolo unde au fost introduse regimurile comuniste, cu brutalitatea puterii recunoscute şi fără ca cei din Vest să manifeste remuşcarea, în pofida ideologiei propovăduite, opusă democraţiei. "Noua ordine", odată intrată în funcţiune, a condus, cum era de aşteptat, la o confruntare acerbă între foştii aliaţi, numită "război rece", ameninţarea teribilă a distrugerii nucleare reciproce oprindu-l să devină "cald". Crizele n-au lipsit în îndelungata perioadă de calm a "noii ordini" - să ne reamintim de insurecţia de la Budapesta, din 1956, de confruntarea pînă la limită într-o zonă externă continentului, dar cu grele implicaţii pentru el, respectiv legată de rachetele balistice sovietice instalate în Cuba, în 1962, de înfruntările pe marginea statutului Berlinului Occidental, de "primăvara pragheză" în 1968. Totuşi, cu numeroasele ei contradicţii şi tensiuni, "ordinea" europeană instaurată după 1945 a durat mai mult decît cea concepută după 1918 (aproape o jumătate de secol, faţă de doar două decenii), pînă la căderea regimurilor comuniste din Est.

În prezent Europa arată altfel. Dar procesele care au condus nu numai la detronarea regimurilor comuniste, ci şi la o altă remodelare a hărţii ei, implică regîndirea întregului concept de "nouă ordine" pe continent, în ansamblul său, întreprindere cu atît mai dificilă cu cît anumite pronosticuri privind producerea rapidă a "miracolului" prin democratizare şi introducerea economiei de piaţă s-au vădit ultraoptimiste. Poate chiar uşor naive. Calea spre atingerea standardelor occidentale vădindu-se lungă şi dificilă, plină de obstacole, de confruntări politice şi sociale, dezintegrări statale, şi, extrem de grav, în zona Balcanilor, de conflicte armate extrem de sîngeroase.

Fricţiunile interne, politice şi de ordin social, în fostele state comuniste sînt inevitabile, dată fiind complexitatea a ceea ce, generic, se numeşte "tranziţie".

Pot greutăţile tranziţiei, povara lor de ordin social mai ales, genera nostalgia trecutului? Este o întrebare pe care şi-o pun unii comentatori pe marginea unor afirmaţii frecvente, că ar fi, totuşi, posibilă, în cazul eşecurilor prelungite, o restaurare a comunismului. Sînt oferite, drept exemplu, şi evenimente care ar sugera o atare tendinţă, manifestată fie prin refuzul epurării vechii nomenclaturi, fie prin aducerea sau menţinerea - deşi pe calea democratică a alegerilor libere - în eşaloanele superioare ale puterii a unor persoane greu adaptabile la mentalitatea necomunistă, între care unele ar disimula chiar lipsa de voinţă politică în promovarea reformelor şi democraţiei prin deturnări demagogice spre exacerbări naţionaliste. Naţionalismul constituind, în opinia unora din cei ce sînt mai puţin înclinaţi să creadă într-o eventuală restaurare a vechiului regim, o ultimă fază, în fapt, a comunismului. Din rîndul acestora face parte, se pare, istoricul polonez Adam Michnik. În "Süddeutsche Zeitung", un articol îi menţionează unele aprecieri. Că, de pildă, Slobodan Miloşevici, liderul sîrb, ar fi transformat "retorica internaţională a comunismului în demagogie naţionalistă veliko-sîrbă", reuşita acestuia în alegeri explicînd-o "prin transformarea dictaturii comuniste (...) într-un regim ce face apel la ura etnică". Forţa lui Miloşevici ar proveni, astfel, nu din partea "comunismului totalitar", ci a "şovinismului veliko-sîrb". În ceea ce-l priveşte pe Aleksander Kravciuk, liderul ucrainean, el şi-ar datora reuşita separării de Moscova, fiind în acest sens amplu sprijinit, dar negăsind acelaşi suport pentru epurări anticomuniste, pe care, în consecinţă, nu le efectuează. Vladimir Meciar, omul politic slovac, s-ar fi bucurat de succes ca urmare a "aplicării abile a retoricii naţionaliste (anticehe şi antimaghiare)", iar victoria în alegeri a lui Algirdas Brazauskas, în Lituania, nu semnifică, în fapt, nici "restabilirea" sistemului comunist, nici cea a "dictatului" Moscovei, ci o reacţie la o eventuală tendinţă pe care ar fi putut s-o manifeste învinsul său Vitautas Landsbergis, spre epurare anticomunistă, care ar fi afectat, probabil, sectoare importante ale populaţiei. În fine, acelaşi istoric consideră, potrivit ziarului "Süddeutsche Zeitung", că Ion Iliescu "nu poate fi considerat drept un simbol al nostalgiei comunismului pe care o încearcă românii", el exprimînd "nostalgia stabilităţii" în ţară. "Victoria sa în alegeri nu înseamnă reîntoarcerea la comunism".

Părerile lui Adam Michnik, discutabile, poate, în ce priveşte situaţia din unele state, apropiată de o anumită realitate în

altele, refuză, în esenţă, probabilitatea unei restaurări comuniste. Dar avertizează asupra riscului ca promovarea, de anumite forţe ale opoziţiei, odată ajunse la putere, a epurărilor sub acuza posesiunii, în trecut, a "carnetului roşu", să conducă la naşterea unui "comunism fără comunişti". Firește, prin practicarea aceluiaşi spirit intolerabil, totalitarist, al regimurilor doborîte la începutul anilor '90. Tezã, de asemenea discutabilă, probabil excesivă în apreciere, dar pusă, cu un anumit temei, totuşi, pe seama a ceea ce poate gîndi omul simplu, de pe stradă.

Va ţine seama o "nouă ordine" pe continent, dincolo de dificultăţile inerente, născute de "tranziţie", şi de un asemenea factor de risc? Ca şi de cel al incitărilor, din interior, şi mai ales, din afară, la răfuieli etnice în fostele state comuniste sub paravanul nobilei idei a necesităţii democratizării şi apărării drepturilor omului, a drepturilor minorităţilor naţionale? Care, nestăvilite, ar putea conduce la noi dezintegrări, bulversări şi, firește, nu la "ordinea" dorită, la reuşita reformelor propuse, ci la haos? Cuvîntul îl au, în orice caz, factori poilitici responsabili. Şi, mai ales, clarvăzători. Pentru a putea fi evitată primejdia, ce pîndeşte, a interpretărilor unilaterale.

Vasile CRIŞU

Regatul Belgiei pe calea federalizãrii

Sub deviza "Unirea face puterea", deviză ce tronează deasupra tribunei oratorilor din sala Parlamentului, deputaţii belgieni au adoptat, la începutul lunii februarie, cu o majoritate de două treimi, noul articol, primul, al Constituţiei, care transformă regatul unit al Belgiei, fondat în 1830, în stat federal. Trei precedente revizuiri ale Constituţiei, în 1970, 1980 şi 1988 au pregătit deja această evoluţie fără ca "aleşii" să consimtă să o înscrie în Legea fundamentală. Saltul fiind acum făcut, rămîne doar să se adopte, articol cu articol, - ceea ce va dura, fără îndoială, destul de mult - o serie de dispoziţii care dotează Wallonia şi Flandra cu guvern propriu, sub controlul unei Adunări alese prin sufragiu universal.

În ansamblu, proiectul acordă prerogative sporite celor trei regiuni ale ţării - Flandra, Wallonia şi Bruxelles - în domeniul agricol, al comerţului exterior şi al politicii ştiinţifice. El este considerat de mulţi drept ultima şansă de a evita scindarea regatului în două - partea flamandă în nord şi partea wallonă în sud. În opinia primului ministru, social-creştinul flamand, Jean-Luc Dehaene, această reformă va trebui să permită "coabitarea flamanzilor cu wallonii, bruxellezii şi mica minoritate germanofonă a ţării", el exprimîndu-şi speranţa că ea nu "va duce la fracţionarea statului bilingv, ci va permite reaşezarea acestuia pe baze cu adevărat federaliste."

În prezent, Flandra, Wallonia şi Bruxelles se bucură deja de prerogativele deciziei în domenii precum învăţămîntul, sănătatea, mediul şi cultura. Apărarea, diplomaţia, marile direcţii ale politicii economice şi monetare vor rămîne în competenţa guvernului naţional, compus la paritate, din şapte miniştri flamanzi, şapte miniştri francofoni şi un prim-ministru neutru din punct de vedere lingvistic

Partidele actualei coaliţii guvernamentale - socialiştii şi social creştinii - au avut sprijinul ecologiştilor şi al unei mici formaţiuni flamande în votul istoric din luna februarie. Cei mai crînceni adversari ai federalismului sînt liberalii francofoni (PRL) şi membrii Frontului Democratic al Francofonilor (FDF), ai căror aleşi sînt, în special bruxellezi. După ce au avut supremaţia în Belgia secolului al XIX-lea, francofonii au fost înlocuiţi de către flamanzi, mult mai numeroşi, mai productivi, şi mai bine organizaţi. Faţă de această evoluţie, wallonii au revendicat, de multă vreme, mai multă autonomie. Ei sînt acum prinşi în propria lor capcană. Din cauza crizei economice şi a acceptării unor sacrificii sociale, mulţi flamanzi consideră că Wallonia "costă prea mult" şi cer regionalizarea securităţii sociale şi a datoriei publice. Sondajele arată că mulţi dintre ei ar dori pur şi simplu divizarea.

Trei mii de francofoni au lansat un apel pentru organizarea mai degrabă a unei "consultări populare" (referendumul propriu-zis nefiind prevăzut în Constituţie) asupra reformei instituţiilor decît să se dea o carte albă Parlamentului. Apelul a fost, însă, ignorat de autorităţi, primul ministru declarînd că "problema consultaţiilor populare constă în faptul că răspunsul poate fi diferit în funcţie de regiune". Cu alte cuvinte, există riscul exprimării de către flamanzi a dorinţei de separare

Cei mai neliniştiţi sînt bruxellezii, francofoni în procent de 80 la sută, şi, în general, ataşaţi unei Belgii " puternice". Consideraţi, ei înşişi, de către Constituţie, drept locuitori ai unei a treia regiuni autonome, ei se întreabă care va fi locul lor într-o ţară în care flamanzii şi wallonii vor "apuca" pe drumuri diferite. În cea mai rea dintre ipostaze, ei se tem să susţină un conflict deschis între cele două comunităţi. Într-adevăr, unii flamanzi pretind capitala belgiană care, din punct de vedere istoric, constituie o enclavă francofonă într-un Brabant flamand. Chiar înainte de noua reformă constituţională, Flandra avea un "executiv" care în condiţiile reformei va deveni guvern. Reşedinţa acestui "executiv" se află la Bruxelles, în timp ce a "executivului" wallon este la Namur

În concepţia multora, instalarea "executivului" flamand la Bruxelles a fost o greşeală, problema bruxelleză soluţionîndu-se prin transformarea capitalei belgiene într-un fel de "district european", sediu al instituţiilor Comunităţii Europene, scăpînd astfel de "gîlceava" belgo-belgienilor.

Acum cînd Tratatul de la Maastricht evocă perspectiva apropiată a unei Europe federale, în care actualele competenţe naţionale vor fi transmise Uniunii Europene, după modelul Statelor Unite ale Americii, ar trebui ca francofonii şi flamanzii să poată să trăiască împreună. Noua constituţie trebuie să permită acest lucru. Mai mult ca niciodată, guvernul belgian pare să fie convins că salvarea regatului este legată de evoluţia Comunităţii Europene către federalism. El îşi va asuma, începînd cu luna iulie, preşedinţia CEE într-un moment crucial, cînd poporul danez şi Parlamentul britanic se vor pronunţa definitiv asupra Tratatului de la Maastricht.

Să sperăm că, "resurgenţa naţionalismelor", care bîntuie o serie de ţări din estul şi centrul Europei, nu va molipsi şi Belgia. Aceasta ar marca sfîrşitul "federalismului uniunii", federalizarea progresivă şi paşnică, scumpă fostului premier belgian, Wilfried Martens, ce fusese prezentată, pînă nu demult, ca "model" pentru ţările din Est şi pentru Liban

Ileana IORDACHE

SARAJEVO

Americanii au venit, sînt aşteptaţi şi ruşii

Continuarea luptelor pe fronturile din Bosnia şi impasul în care se aflau negocierile de pace l-au determinat pe preşedintele William Clinton să-şi onoreze una din promisiunile făcute în timpul campaniei electorale. Complexitatea conflictului interetnic şi interesul manifestat de diversele state în problema fostei Iugoslavii par însă a fi cu mult mai dificile decît s-ar fi aşteptat actualul şef al executivului american. Dovadă este hotărîrea mai degrabă spectaculoasă decît eficientă de a ajuta populaţia bosniacă prin paraşutarea de ajutoare umanitare în vitregita zonă estică a ţării, unde convoaiele terestre au pătruns sporadic şi la lungi intervale. Deşi întîmpinat cu entuziasm de conducerea bosniacă, gestul Statelor Unite are mai mult o "valoare simbolică", angajarea americană în regiune fiind foarte improbabilă. "De şase luni speranţele noastre se îndreaptă spre americani", declara Senada Kreso, ministru bosniac al informaţiilor, adăugînd: "Sîntem recunoscători pentru hotărîrea luată şi credem în onestitatea poporului american".

Mult aşteptata acţiune de paraşutare a ajutoarelor constînd în alimente şi medicamente a debutat la începutul săptămînii trecute, prima zonă vizată fiind enclava musulmană Ţerska, asediată de forţele sîrbe de mai multe luni, următoarele regiuni alese fiind Zepa, Bratunaţ şi Srebreniţa. Deşi ministrul american al apărării, Les Aspin, şi şeful Statului Major, generalul Colin Powell, au afirmat că misiunile au fost "încununate de succes", avioanele întorcîndu-se cu bine la baza Rhin-Main, încercările locuitorilor de a repera containerele salvatoare s-au soldat adeseori cu un eşec. Acest fapt s-ar datora, după părerea vicepreşedintelui bosniac Ejup Ganici, intensităţii bombardamentelor sîrbe din regiunea Ţerska, iar în celelalte cazuri vîntului care ar fi deviat unele pachete sau acoperişurilor incendiate care ar fi indus în eroare, fiind confundate cu semnale luminoase. Oricare sînt însă motivele, localnicii ajunşi la capătul puterilor se îndoiesc adesea de eficienţa acţiunii "Promisiunea", declarînd că "poate vom găsi vreodată pachetele dacă vom mai fi în viaţă".

Pe de altă parte, eforturile comunităţii internaţionale de soluţionare a conflictului au continuat, şi ele, prin începerea unei noi runde de negocieri de pace la New York unde prezenţa principalilor adversari şi presiunile Washingtonului ar putea conduce la înregistrarea unor progrese. Cei doi copreşedinţi ai Conferinţei de pace asupra fostei Iugoslavii, Cyrus Vance şi David Owen, speră să-i reunească la masa tratativelor pe preşedintele bosniac Alia Izetbegovici, pe liderul sîrbilor Radovan Karadjici şi pe croatul Mate Boban, într-o etapă calificată drept crucială în găsirea unei soluţii. Înainte de a sosi la New York, preşedintele Izetbegovici s-a întîlnit la Washington cu vicepreşedintele american Al Gore care şi-a exprimat "profunda speranţă că în scurt timp va fi găsită o soluţie justă şi durabilă la problemele din fosta Iugoslavie". La rîndul său, conducătorul bosniac a declarat că "SUA au afirmat că ar fi gata să asigure mijloacele şi mecanismele pentru a garanta un acord ce va fi acceptat de toţi protagoniştii". Amintind că acordurile precedente privind dezangajarea militară au rămas literă moartă din lipsa unui mecanism de verificare, Izetbegovici a cerut "americanilor să asigure un control clar şi efectiv asupra armamentului greu", domeniu în care partea sîrbă dispune de un net şi categoric avantaj. Tot în acest context, el a estimat că harta propusă de planul de pace Vance - Owen este inacceptabilă şi că modificările aduse cu prilejul noii runde de negocieri sînt insuficiente, adăugînd că partea musulmană "va cere alte două amendamente minore"

Cu toate dezacordurile aproape insurmontabile, mizînd pe presiunile inter-

naţionale, Fred Eckard, purtătorul de cuvînt al celor doi mediatori, consideră totuşi că de această dată părţile bosniace "sînt aproape de un acord" şi speră că se va ajunge, în sfîrşit, la semnarea planului de pace de către cele trei părţi. Este însă de menţionat că pînă în prezent doar delegaţia croată a acceptat acest document, sîrbii şi musulmanii fiind de acord doar în ceea ce priveşte aspectul constituţional.

Oricum, în aşteptarea unui rezultat al actualelor negocieri de la New York, Rusia şi-a declarat disponibilitatea de a participa la acţiunile de paraşutare a ajutoarelor, alături de americani, iar Consiliul de Securitate al ONU, convocat în sesiune de urgenţă, a cerut sîrbilor să înceteze imediat luptele din proaspăt cucerita zonă Ţerska, fapt care ar putea împieta asupra succesului convorbirilor de pace.

Ioana BĂRBULESCU

MOGADISCIO

Drama somalezã continuã

Cu toate încercările oficialităţilor americane de a realiza stabilitatea politică şi în pofida efortului umanitar internaţional mandatat de Naţiunile Unite, în Somalia continuă să domnească haosul.

După începerea operaţiunii "Redarea Speranţei", corespondenţii transmiteau, optimişti, că, "treptat, viaţa îşi reia cursul normal la Mogadiscio". Grupările rivale somaleze nu au fost însă pentru prea mult timp impresionate sau intimidate de prezenţa forţelor armate străine pe teritoriul statului lor. Luptele au reizbucnit curînd, incidentele au devenit tot mai dese iar perioadele de calm tot mai rare. Liniştea se instaurează pentru cîteva zile, pentru o noapte sau chiar numai pentru cîteva ore. Urmează apoi noi schimburi de focuri, fie între facţiunile rivale, fie între grupuri înarmate şi militari din forţa ONU. Soldaţi, bineînţeles, cu mulţi morţi şi răniţi. Ca şi cum, cele aproximativ 500.000 de persoane care au murit anul trecut, aproape în exclusivitate de foame (în special copii şi bătrîni), nu ar fi fost suficiente. Uneori, nici nu se ştie exact cine sînt "actorii" principali ai valului de violenţe.

Constrînşi de puternicele presiuni internaţionale, cei doi lideri militari somalezi - Ali Mahdi Mohamed şi Mohamed Farah Aidid - au ajuns, la sfîrşitul lui 1992, la un acord care exprimă intenţia de a pacifica ţara. Diplomaţia americană a fost astfel scutită să caute "alte căi".

Un soldat american dezleagă mîinile unui somalez arestat la Mogadiscio pentru furt de alimente. În fiecare zi poliţia militară arestează tineri şi copii care încearcă să fure mîncare şi haine din complexul portuar

La Conferinţa internaţională asupra Somaliei, care a avut loc la 4 ianuarie a.c. la Addis Abeba (desfăşurată la iniţiativa şi în prezenţa lui Boutros Boutros Ghali), au participat reprezentanţi a 14 facţiuni somaleze. S-a ajuns cu această ocazie la un acord de principiu asupra creării unei comisii însărcinate cu aplicarea încetării focului şi pentru convocarea unei conferinţe de reconciliere naţională, în martie sau aprilie. Generalul Aidid a avut însă obiecţii în ce priveşte componenţa comisiei fiind suspectat că vrea să saboteze reuniunea, deoarece "el nu doreşte în Somalia o prezenţă a ONU, ci pe cea a americanilor". Rolul conferinţei de reconciliere naţională ar consta în crearea condiţiilor pentru formarea unui guvern ce va fi însărcinat cu reconstrucţia ţării cu ajutor internaţional, dezarmarea facţiunilor şi formarea unei poliţii naţionale.

Secretarul general al ONU nu a pierdut ocazia de a-i avertiza pe liderii facţiunilor somaleze că numeroase alte conflicte solicită atenţia actualei comunităţi internaţionale, motiv pentru care Somallia ar putea fi uitată. Le-a reamintit şi faptul că operaţiunea "Redarea Speranţei" a fost întreprinsă doar din raţiuni umanitare, şi nu din interese strategige. Ţara nu a ieşit încă din grava criză alimentară, cu tot sprijinul internaţional acordat pînă acum, iar o listă de priorităţi a Naţiunilor Unite reclamă cel puţin 250 milioane dolari pentru 1993.

Potrivit unei recente decizii politice a ONU, în următoarele două luni, în Somalia va avea loc transferul între forţa multinaţională sub comandă americană şi Naţiunile Unite ONUSOM II va supraveghea respectarea încetării ostilităţilor, menţinerea securităţii porturilor, aeroporturilor şi căilor de comunicaţie şi va asigura controlul armamentelor grele ale facţiunii organizate. Noua operaţiune a ONU va fi comandată de un general turc. O parte din militarii americani vor fi nevoiţi, astfel, să rămînă pe teritoriul somalez mai mult decît sperau iniţial, să-şi continue misiunea de salvare a înfometaţilor, să asigure paza convoaielor cu ajutoare umanitare şi să facă în continuare faţă atacurilor banditeşti şi jafurilor puse la cale de agresori.

Maria VASCHI

Competitivitate îngînduratã...

Henri ZALIS

Cumva umbrit de exigenţele campaniei electorale din Statele Unite - generatoare, cum s-a văzut, de negări ferme şi dezbateri stenice -, acordul pentru crearea Pieţei libere a Americii de Nord (N.A.F.T.A. şi-a împletit apariţia cu multe intervenţii, inclusiv tristul eşec al raporturilor GATT cu partenerul european care este Franţa sau cu refuzul populaţiei canadiene de a admite un statut special pentru Quebec. De unde, pe cale de consecinţă, şi recenta demisie a premierului Mulroney.

Avem, acum, răgazul să examinăm ce va să însemne acest tratat epocal, fie şi numai pentru că efectele sînt greu de estimat, deşi vor fi, cu certitudine, ieşite din comun. Întîi, cîteva consideraţii statistice. După doi ani şi jumătate de contacte şi peste 14 luni de negocieri strînse, s-a ajuns la redactarea unui text care a devenit actul de naştere al celui mai mare bloc economic din lume. Vizează 362 milioane de persoane, ce pun în mişcare un comerţ anual de ordinul a 6400 miliarde dolari! Incredibil! Există, e limpede, mari beneficiari pe fiecare parte a tabloului. Mexic, cu cei 88 milioane de locuitori, va cunoaşte un veritabil salt. investiţiile americane se vor dubla, poate tripla în următorii ani. Judecînd după anul 1991, în ţară au intrat fonduri de aproximativ zece miliarde dolari. Consecinţa: moneda naţională s-a întărit cu 14 la sută, consumul brut pe cap de locuitor sporeşte miraculos, creşterea anuală preconizată să fie de 2,4 la sută va depăşi 3,25 la sută.

Evident, există şi reversul medaliei. Concurenţa americană, zdrobitoare, duce la faliment mici şi mijlocii întreprinderi care nu fac faţă concesiilor de exploatare convenite celor din nord. Paradoxal, potrivit cu spusele preşedintelui Carlos Salina, acest proces nu este alarmant, pentru că, pe un termen lung, 70 la sută din exporturile mexicane nu vor mai înregistra nici un fel de limitări în sectoare precum producţia de ciment, sticlă, textile, servicii turistice şi agrement.

E drept să notăm că Statele Unite vin în acest spaţiu nou creat cu cîteva avantaje notabile. Au cel mai înalt venit "per capita" - 21.760 de dolari (în Mexic, 3 483, iar în Canada 21.590 dolari) şi imperioasă nevoie de resursele mexicane de petrol şi gaze naturale. Apoi, vecinul din sud are spaţii ce pot fi poluate la un preţ deosebit de convenabil.

Conştient că este un tratat cu multiple posibilităţi, Bill Clinton a manifestat, de la bun început, adeziunea de principiu la N.A.F.T.A. Dar a şi promis că îi va aduce "un număr de corecţii". S-a omis să se precizeze că îi rămîn noului Congres ales la 3 noiembrie doar 90 de zile să ia cunoştinţă de prevederi şi alte 90 de zile să le ratifice ori să le respingă. În plus, acordul trebuie luat **ca un bloc**. nu i se pot revizui unele dispoziţii şi accepta, sectorial, altele. La începutul mandatului său, preşedintele american a deschis "cutia Pandorei". El a pus în libertate duhul războiului economic atît faţă de subvenţiile CEE pentru unele produse cerealiere, cît şi faţă de cotele exportului de oţeluri peste ocean. El a decis să nu mai respecte limbajul diplomatic; unor agresiuni făţişe (precum finanţarea în comun a avionului Airbus de către Franţa, Spania, Anglia şi Germania) răspunde cu propria sa violenţă. Miza este de talie. Dacă nu obţine un rezultat pozitiv în cel mai scurt timp, pe piaţa americană a braţelor de muncă se vor înmulţi şomerii cu încă 27.000. Concernul Boeing s-a declarat, printr-un purtător de cuvînt, "debusolat" de valul de recesiune. În mod limpede, dinspre Washington, prin forţa lucrurilor, tonul protocolar va fi abandonat.

În Canada tratatul, trebuie spus, a devenit nepopular pe măsură ce opinia publică înregistrează accentuarea recesiunii şi a şomajului. Chiar dacă exporturile canadiene au crescut cu 30 la sută înspre Statele Unite, cu Mexicul doar turismul se bucură de o cotă favorabilă. În compensaţie, există temerea că mexicanii, cu salariile lor mici, ridicol de modeste, vor fi atraşi în provinciile canadiene, mai prospere. Acest element intervine pe fondul constatării că industria de vîrf a Canadei se confruntă cu concurenţa celei japoneze, de departe mai larg introdusă în Mexic, unde presiunea inflaţionistă, odată redusă, populaţia achiziţionează frenetic electronică, automobile şi chimicale venite din Asia.

Totuşi, experţii sînt formali. Ei proclamă suprema valoare a unei înţelegeri de dimensiuni istorice. Este pentru prima dată cînd America dominant anglo-saxonă, cu cei 250 milioane americani şi 26 milioane canadieni, întinde mîna fără rezerve Americii Latine, cîndva dependentă de ajutorul yankeu. S-ar putea ca, după celebrarea semimileniului petrecut de la descoperirea lui Cristofor Columb, acesta să fie noul mare eveniment de sine stătător. La răscrucea de milenii, buna comunicare între trei parteneri inegali, totuşi atraşi unul spre celălalt, anunţă ceva mai greu încă de urmărit.

Ce rămîne de verificat ţine de percepţia omului simplu. Va fi un proces de trecere de la resentimente şi invidie, perplexitate şi rătăcire, la înţelegere şi statornicie. Cadrele conducătoare au negociat acordul ce revine celor mulţi să îl accepte pentru generaţii, să îl pună în operă.

Însă, aşa cum reiese din recenta cuvîntare a preşedintelui Germaniei, Richard von Weizsäcker, ţinută la Mexico City, sînt parteneri transatlantici care se întreabă dacă planeta nu urmează curba tracasărilor, chiar antagonismelor succesive survenite din cauza protecţionismului deghizat.

Oprindu-ne doar la acordul evocat în rîndurile de faţă, nu neglijăm posibila fragilizare a altor pieţe de pe urma apariţiei N.A.F.T.A. În care caz, fără să exagerăm prea mult, războiul abia evitat (pentru cît timp?) între SUA şi Piaţa Comună, cît şi prelungitul blocaj din cadrul lui "Uruguay Round" reprezintă negarea consensului, indispensabil perioadei post-industriale.

Cum incidentele comerciale poartă marca ciocnirilor de interese, ne rămîne să deplîngem, ca o flagrantă sursă de nemulţumiri, erodarea concertării democratice, erodare ce sancţionează neliniştitoare regrupări regionale.

NAUFRAGIUL LUI GORBACIOV

Orologiul se oprise la amiază

Despre ultimele luni, zile şi ore ale existenţei URSS, despre încercările disperate şi zadarnice ale preşedintelui de a salva Uniunea, relatează în cartea sa "Naufragiul lui Gorbaciov" ultimul secretar de presă al preşedintelui sovietic, Andrei Graciov, observator politic al săptămînalului "Moskovskie Novosti", care publică extrase din lucrarea sa.

Gorbaciov şi-a redobîndit forma anterioară şi a devenit din nou, de fapt, preşedinte, pe la mijlocul lui septembrie, după cîteva săptămîni de la puciul din august şi evenimentele care au urmat. După congres[1], s-a realizat o înţelegere privind reînnoirea procesului de la Novo-Ogariovo[2], au fost reluate lucrările la proiectul Tratatului Unional. Elţîn a căzut de acord să semneze împreună cu el noul său proiect.

Convingîndu-se că Gorbaciov nu numai că a scăpat teafăr după puciul din august, dar şi că a ştiut, aşa cum se întîmpla şi înainte, să întoarcă în favoarea sa dificultăţile întîmpinate, partenerii săi din străinătate au deschis, cu un sentiment de uşurare şi un entuziasm tardiv, un "al doilea front" în sprijinul lui.

Cel mai consistent cadru politic i-a fost oferit lui Gorbaciov în aceste zile de "dear George" - preşedintele Bush. În dimineaţa zilei de 27 septembrie, trimisul american la Moscova i-a comunicat lui Gorbaciov, prin asistentul său Anatoli Cerniaev, că doreşte să-i transmită o informare importantă din partea preşedintelui american. După cum s-a constatat, informarea conţinea parametrii principali ai importantei declaraţii politice privind problemele dezarmării nucleare, pe care George Bush intenţiona să o facă în seara acestei zile. El a dorit ca, în ajunul cuvîntării, să vorbească prin telefon cu Gorbaciov pe această temă.

Convorbirea dintre "Michael" şi "George" însemna nu pur şi simplu încheierea perioadei de neclarităţi şi ambiguităţi în relaţiile de după august dintre cei doi preşedinţi, ci şi repunerea pe şine a locomotivei colaborării strategice sovieto-americane, în a cărei cabină era loc numai pentru doi preşedinţi - american şi sovietic.

În aceste zile, Gorbaciov era frămîntat de problema corelaţiei dintre Comunitatea Economică şi Uniunea Politică. Iniţial imediat după august, el era gata să accepte o formulă mai lentă: mai întîi, o Comunitate Economică, iar apoi, chiar şi cu o oarecare rămînere în urmă, dar, totuşi, "pe urmele" acesteia - tratatul politic.

Şi, deodată, cînd acordul privind Comunitatea Economică era aproape gata, o cotitură neaşteptată: "Trebuie să forţăm uniunea politică. Fără ea, oricum o să ajungem în impas, inclusiv în economie". Dar calea spre Novo-Ogariovo de dinainte de august, cînd preşedinţii republicilor încheiaseră o alianţă cu Preşedintele URSS împotriva conservatorilor locali proimperiali, care constituiau o ameninţare reală pentru ei, această cale a fost închisă. Ei nu mai aveau nevoie de această alianţă.

Astfel, aruncînd o sfidare biocraţiei republicane şi optînd ferm în favoarea păstrării statului unic, preşedintele şi-a semnat condamnarea politică pentru sine şi Uniune. De acum, un al doilea puci a devenit inevitabil.

... Şedinţa Consiliului de Stat[3] din 11 octombrie a început într-o atmosferă de surescitare nervoasă. Pînă la sfîrşitul şedinţei a fost neclar dacă se vor prezenta la Kremlin, în aşa-numita sală de şedinţe a biroului politic, toţi membrii invitaţi ai Consiliului şi principalul - Elţîn. Simţind caracterul de cotitură a situaţiei, Gorbaciov a hotărît, în ultimul moment, să invite încă un participant la şedinţă, pe care voia să se sprijine, anume opinia publică. În acest scop, în sala de şedinţe a fost invitată pe neaşteptate, în ultimul moment, televiziunea, pregătită pentru transmisiunea în direct a întregii şedinţe.

Gorbaciov a hotărît să înceapă şedinţa cu o declaraţie politică alarmistă. Cînd el era pe terminate, în sală a intrat Elţîn, care mormăia nişte explicaţii privind întîrzierea sa, îmbufnat mai mult decît de obicei, din cauză că a ajuns în toiul unei

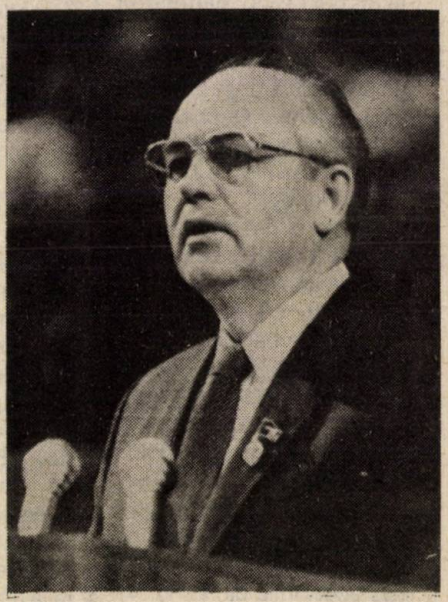

ceremonii care nu fusese deloc convenită cu el.

Încheindu-şi declaraţia, Gorbaciov a întrebat, aşa cum şi fusese conceput, dacă era cazul să se continue transmisiunea în direct. Membrii Consiliului de Stat, care şi aşa se simţeau prinşi într-o capcană TV, au dat cu toţii din cap şi opinia publică a fost dată afară din sală împreună cu camerele de televiziune.

Succesul relativ al şedinţei Consiliului de Stat i-a dat lui Gorbaciov siguranţă şi o nouă energie. Se părea că strategia lui politică a început să se justifice. Ţara îl văzuse pe preşedinte în rolul de lider necontestat al conducătorilor republicani struniţi.

---

1) - Este vorba de Congresul Deputaţilor Poporului din URSS, convocat după puciul din august, încheiat la 5 septembrie 1991, cu adoptarea unor documente prin care de facto această instituţie şi-a încetat activitatea.

2) - Procesul de negocieri asupra Tratatului Unional început în vila prezidenţială de la Novo-Ogariovo, lîngă Moscova, în primăvara anului 1991.

3) - Organ creat "pe bază interrepublicană" de Congresul Deputaţilor Poporului din URSS la 5 septembrie 1991, "pentru soluţionarea de comun acord a problemelor de politică internă şi externă care afectează interesele comune ale republicilor". Alcătuit din conducătorii republicilor.

Deocamdată, totul părea dătător de speranţe. Tratatul privind comunitatea economică era, se poate spune, ca şi în buzunar. Textul Tratatului Unional cu care reuşise "să-l lege" pe Elţîn a fost trimis republicilor. Se apropia deschiderea sesiunii Sovietului Suprem, de la care nu trebuia să se aştepte surprize. Preşedintele trăgea tot mai energic "la sine" maneta conducerii ţării.

Cuvîntarea ţinută în Sovietul Suprem în care el a investit "toate rezervele de radicalism", s-a dovedit nereuşită. Preşedintele conta că această cuvîntare va fi primită ca un program general-naţional de acţiune, nu doar ca o ordine de zi a sesiunii parlamentului. Dar chemarea sa binevoitoare nu a fost ascultată şi, pesemne, nici nu putea fi.

... Urma plecarea la Madrid. Pentru prima dată după şocul din august, urma ca el să revină în clubul liderilor mondiali. Această posibilitate, care i-a fost oferită la Madrid pentru contactul oficial nemijlocit, poate ultimul, cu liderii lumii occidentale, Gorbaciov a căutat să o folosească pînă la capăt.

Întîlnirile avute la Madrid au produs asupra lui Gorbaciov un impact de-a dreptul electrizant. Primind de la prietenii săi din Occident certificatul dorit şi binecuvîntarea pentru măsuri energice de salvare a Uniunii, el a fost gata, asemeni ţarului Fiodor din piesa lui Alexei Tolstoi, să lovească ameninţător în podea cu sceptrul imperial... înainte de a ceda locul său în Kremlin "ţarului Boris".

... A intrat în sala Consiliului de Stat concentrat şi încordat interior ca un arc. Proiectoarele televiziunii îi luminau pe preşedinţii a opt republici şi doi premieri care îi înlocuiau pe conducătorii Ucrainei şi Armeniei, întruniţi în jurul mesei. Fotoliul din dreapta preşedintelui, rezervat, conform tradiţiei, lui Elţîn, nu a fost nici acum ocupat. Invitarea televiziunii a fost, şi de data aceasta, "surpriza" lui Gorbaciov. Să

Convorbiri între Michael şi George

conteste această hotărîre unipersonală a conducătorului lor, foştii lideri de partid, terorizaţi de glasnosti, nu se hotărau şi nimeni nu ştia dacă transmisiunea directă a şedinţei de la Kremlin nu se desfăşura deja.

Gorbaciov a privit, în acelaşi timp cu iritare, dar şi cu o uşurare tainică, la fotoliul gol al lui Elţîn, s-a interesat dacă există vreo veste de la el şi a hotărît să înceapă, fără a mai aştepta venirea lui.

A doua şi principala surpriză a preşedintelui, pentru care, de fapt, a şi invitat televiziunea, a fost hotărîrea lui de a pronunţa un discurs politic amplu, al cărui sens ar putea fi caracterizat în aceste cuvinte: "Patria în pericol!"

Cuvîntarea lui Gorbaciov a durat cam 40 de minute. Auzind intonaţiile de şef obişnuite, pe care majoritatea membrilor Consiliului de Stat le mai auziseră în această sală pe vremea cînd ea se mai numea încă sala biroului politic, liderii republicani suverani au amuţit.

Şedinţa Consiliului de Stat putea fi încheiată. Principalul ţel fusese atins - înţelegerea ca, în curînd (preşedintele se grăbea să dezvolte ofensiva sa politică şi psihologică), membrii Consiliului de Stat să se întîlnească din nou, de data aceasta, pentru dezbaterea pe articole a proiectului Tratatului Unional.

... Şedinţa la Novo-Ogariovo (la 14 nov. - n. tr.) a început în acompaniamentul unor descărcări electrice, trăsnete. Sosit ultimul, Elţîn a trecut mohorît în camera de la parter, unde Gorbaciov îi adunase deja pe participanţii sosiţi. Însăşi figura lui nu prezicea o şedinţă liniştită.

După cum s-a constatat, el era furios din cauza unei informaţii care îi parvenise, potrivit căreia, la o conferinţă de presă prilejuită de lansarea cărţii sale, Gorbaciov, chipurile, "s-a dat" la conducerea Rusiei în legătură cu evenimentele din Ceceno-Ingușetia.[4)]

Gorbaciov s-a străduit să-l liniştească pe preşedintele Rusiei, i-a spus că n-a avut în vedere să-i complice viaţa. Mai mult, el s-a străduit să exprime sprijin poziţiei lui Elţîn în favoarea menţinerii integrităţii Rusiei şi, drept confirmare a cuvintelor sale, i-a promis să-i arate stenograma conferinţei de presă. Cu tot tonul împăciuitor al preşedintelui, Elţîn n-a putut să se calmeze o bună bucată de vreme.

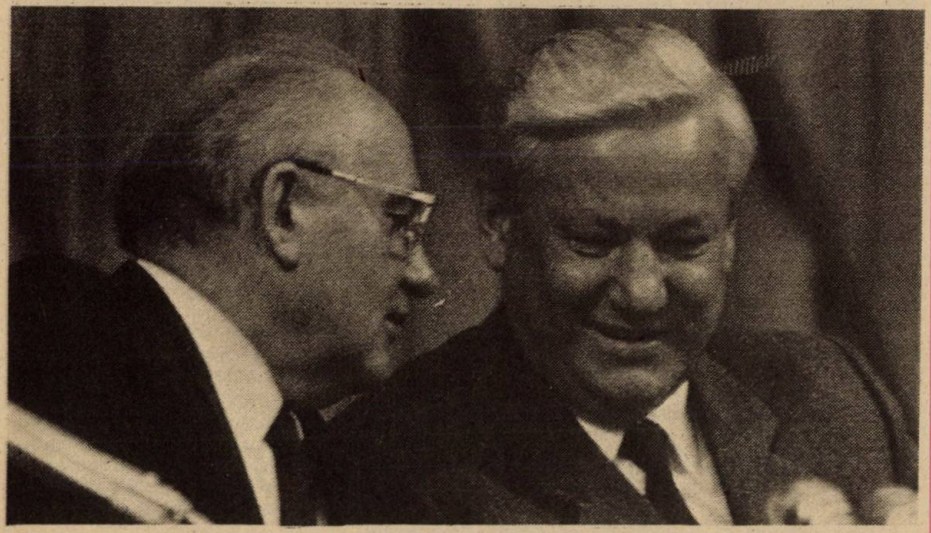

Gorbaciov şi Elţîn, înainte de năbădăioşii

4) - La 8 nov. B. Elţîn a decretat starea excepţională în această republică autonomă, care şi-a proclamat suveranitatea şi independenţa de stat şi a trimis detaşamentele speciale OMON, care însă au fost blocate de forţele cecene şi s-au retras. Decretul lui Elţîn a fost anulat de Sovietul Suprem al Rusiei.

Traducere şi adaptare
Vasile ŞANDRU

(va urma)

Spre o "dualizare etnică" a Europei?

Dacă Convenția de la Schengen va intra, în cele din urmă, în vigoare sub forma unei atitudini comune țărilor Comunității Europene, cetățenii non-europeni nu vor suporta consecințele unui tratament ce le va diminua serios gradul de mobilitate?

Începînd cu anul 1993, configurația drepturilor cetățenești în marea piață a Europei Comunitare, pare a prezenta tendințe de redefinire și implicit de remodelare aplicativă pentru populația imigrantă. La Maastricht a avut loc, în perioada 9-10 decembrie 1991, adoptarea de către Comisia Europeană a propunerilor privind problema imigrației și a drepturilor de azil. În februarie 1992, aceste propuneri ar fi trebuit să fie ratificate de către Parlamentele naționale ale țărilor semnatare ale tratatului. Dar această ratificare la nivel național întîrzie să se producă, datorită unor contradicții de fond ce apar prin confruntarea cu alte acorduri, deja stabilite, referitoare la căile premergătoare unificării Pieței Europene.

Comisia Europeană a sugerat guvernelor țărilor semnatare să omogenizeze următoarele principale reglementări, privind:

- acordarea vizei de intrare în Comunitatea Europeană; odată acordată viza unei țări membre, unui cetățean dintr-o țară necomunitară, acesta va fi accceptat automat și de restul țărilor comunitare; în caz contrar, dacă una din țările comunitare refuză acordarea vizei, aceasta va fi refuzată și de restul țărilor membre. Se va stabili în unanimitate lista țărilor ce vor fi supuse regimului de viză comunitară.

- atitudinea unică adoptată față de solicitantul de azil; o filtrare severă a motivelor expuse în vederea acordării azilului, spre a se face o distincție clară între argumentele de natură politică și cele de natură economică (ce nu constituie o condiție suficientă de acordare a azilului); dacă o țară membră refuză solicitantul refugiat, toate celelalte țări membre îl vor refuza automat.

- stabilirea unui sistem de control al imigrației clandestine a forței de muncă; reîntoarcerea în țara de origine a clandestinilor descoperiți, corelată cu aplicarea de măsuri punitive persoanelor ce încurajează și se folosesc de munca acestora.

- stabilirea unei imigrații temporare sub control contractual, pe durată determinată, în funcție de nevoile conjuncturale în ceea ce privește mîna de lucru.

- reforma statutului populațiilor non-europene instalate în Europa, cu reformularea expresă a accesului la naționalitate, la inserția socio-profesională și la libera circulație în interiorul Pieței Europene a anului 1993.

- reducerea presiunii de emigrare, stabilirea unei strategii comune de cooperare cu țările învecinate Comunității Europene, în vederea dezvoltării economice.

O sincronizare de atitudine din partea țărilor comunitare în ceea ce privește problema imigrației pare puțin probabil a se înfiripa pînă în primăvara anului 1993. Realitatea prezentă a Europei se înfățișează prin existența următoarelor categorii (sub aspectul drepturilor cetățenești) de locuitori:

- cetățenii europeni care trăiesc în țara lor de naționalitate; aceștia se vor bucura de întreaga paletă de drepturi rezultate prin deținerea cetățeniei: libera circulație a persoanei, a capitalului și a mărfurilor.

- cetățenii europeni care rezidează într-o altă țară decît cea de origine, aceștia vor beneficia pe deplin de drepturile mai sus-menționate, în plus vor avea drept de vot la alegerile europene și, începînd cu anul 1997, teoretic, vor putea participa la alegerile regionale din țara de rezidență.

- străinii proveniți din țări terțe, care rezidează în țările Comunității Europene; aceștia vor putea primi rezidența în condițiile unanim stabilite de către țările comunitare, dar nu vor putea beneficia de libera circulație a persoanelor, nu vor putea îndeplini munci publice și nu-și vor putea exercita dreptul de vot local (cu excepția Țărilor de Jos unde, în prezent, se exprimă deja).

Libera circulație, începînd cu anul 1993, pare a rămîne un deziderat departe încă de a fi îndeplinit. Aceasta se explică printr-o multitudine de cauze, începînd cu dorința statelor comunitare de a exercita un control sever în ceea ce privește fluxul imigrației. Acesta nu se poate realiza decît printr-un auster control al frontierelor.

Problema penetrării frontierelor (în sensul liberei circulații a persoanelor) a început să fie discutată încă din anul 1985 de către țările Beneluxului, Franța și R.F.G., care s-au întrunit la Schengen-Luxemburg, cu intenția de a stabili o convenție în acest sens. R.F.G. a suspendat temporar lucrările în 1989, angrenat fiind în vîrtejul evenimentelor premergătoare unificării. În primăvara anului 1990, lucrările convenției s-au reluat aderînd la ele și Italia. Acordul de la Schengen a fost parafat la 19 iunie 1990. Recent, au aderat Spania și Portugalia. S-au manifestat serioase rezerve, atît de fond cît și de formă, referitor la reglementările acestei convenții, de către Parlamentele naționale ale țărilor participante, care trebuie să le ratifice pentru ca ele să intre în vigoare. Aplicarea Convenției de la Schengen ar constitui o violare a articolelor 3C și 48 din Tratatul de la Roma, prin care se stipulează libera circulație a persoanelor și a forței de muncă fără elemente de natură discriminatorie (naționalitate, rasă, religie, sex etc.). În măsura în care Convenția de la Schengen va deveni "firul Ariadnei" în strategia aplicată imigrației de către statele comunitare, înlocuind-o pe cea actuală, atunci nu există riscul alunecării spre o tendință de marginalizare a imigranților non-europeni? Această convenție, pînă în prezent, a fost ratificată numai de către Parlamentul francez și cel olandez. Cadrul general al Actului unic european, conceput în 1986, asigură cu generozitate (prin articolul 8A) înființarea unei piețe interioare europene fără discriminări și fără frontiere. Modificarea conceptuală produsă prin convenția încheiată la Schengen are, probabil, în vedere noua conjunctură politică apărută în Europa, în cursul anului 1989, precum și consecințele ei imediate, pragmatizate printr-un val fără precedent de emigrație din țările fostului bloc european de răsărit.

În iunie 1990, Convenția de la Dublin cuprindea referiri la dreptul de azil și liberă trecere a frontierelor exterioare Comunității Europene. Se specifică, pentru străinii care locuiesc legal în țările membre, libera circulație în interiorul Pieței Europene. Dar nici această convenție n-a avut darul să avanseze mai mult pe făgașul ratificării, ea fiind acceptată numai de către Parlamentul Danemarcei și Greciei.

Prin Convenția de la Schengen, un străin necetățean al uneia din țările Comunității Europene, nu poate schimba țara de stabilire sau de muncă în cadrul Pieței Europene. Pentru a se putea deplasa dintr-o țară în alta în interiorul Comunității Europene sau pentru a locui într-una dintre acestea temporar, el trebuie să îndeplinească o serie de condiții:

- să fie în măsură de a furniza dovezi justificative care să certifice adevăratul scop al deplasării sau sejurului;

- să fie în conformitate cu legislația de imigrație din țara de rezidență;

- să nu fie catalogat drept "persona non grata" și depozitat ca atare în sistemul informatic comunitar (ce urmează a fi înființat);

- în cazul refuzului de colaborare cu autoritățile competente sau dacă a comis acțiuni de fraudă, el riscă, conform cu articolul 96, să-și piardă dreptul de rezidență în țara europeană în care locuiește.

Se poate lesne sesiza, în urma parcurgerii conținutului de text al acestor convenții ce încearcă să determine o nouă "ordine" pe bătrînul continent european, că se prefigurează umbra segregării între cetățenii țărilor membre ale Comunității Europene și ceilalți. Oare aceasta să fie cu adevărat intenția de viitor? Sau reprezintă numai niște reglementări de natură tranzitorie, care să încerce soluționarea complexității inedite a situației politice și economice cu care este în prezent confruntată Europa? Fenomenele violente de xenofobie și rasism ce umbresc de doi ani climatul social european își vor putea găsi oare soluția de amortizare prin aplicarea acestor noi reglementări? Dar aceste noi reglementări se înfățișează nu numai antidemocratice, ci și contrare Drepturilor Omului, putînd genera în final o degradare a situației străinilor necetățeni ai Comunității Europene. Riscului regresiunii sociale i se adaugă pericolul unei "dualizări etnice" între europeni și non-europeni.

Astfel, devine mai mult ca niciodată necesară acordarea unui statut cetățenesc veritabil (prin drepturile ce le presupune) imigranților acestui sfîrșit de secol, într-o Europă ce se vrea a fi unită și bazată pe principiile unei democrații adevărate. Necesitatea unei Europe Unite apare din perspectiva constituirii unei stabilități și regularizări a economiei mondiale, ca urmaare a faptului că nu mai există puteri echilibrate sau sisteme alternative. Ne putem pune întrebarea dacă nu cumva sîntem contemporanii începutului unei noi faze istorice?! După pax romana, pax britanica, pax europa și pax americana (perturbată foarte serios de către fosta U.R.S.S.), să asistăm oare la necesitatea germinativă a unui fel de pax triadica?! Pax triadica ar fi rezultanta necesității realității contemporane în care nici o putere, oricît de mare ar fi ea, nu poate singură să defineacă și să controleze coordonatele unei hegemonii. În consecință, pax triadica s-ar înfățișa sub forma unui model tripolar de guvernare și organizare regională (continentală): continentul american în ansamblu (centrul gravitațional constituindu-l S.U.A.); polul euro-arabo-african (gravitînd în jurul Europei Occidentale); polul asiatic (avînd drept pol gravitațional Japonia).

Prin ineditul problematicii geopolitice actuale, înțelepciunii cabinetelor diplomatice europene, le revine întreaga dimensiune a responsabilității pentru cursul viitor al istoriei continentale, pentru găsirea modalităților de stingere a conflictelor regionale, pentru micșorarea decalajelor economice zonale, în general, pentru înlăturarea traumatismelor survenite prin scindarea Europei în urmă cu 47 de ani.

Iulian MACOVEI

Secta "asasinilor" (II)

În 1164 Sinan a urmat politica religioasă aplicată de Al-Hasan, care revoluționa doctrina ismailită: în plină sărbătoare de Ramadam a proclamat sfîrșitul legii islamice (Șharia) și a anunțat învierea. În credința lor, Ismail, al șaptelea imam descendent din Ali, dispăruse, dar resurecția sa era așteptată pentru a anunța sfîrșitul legii islamului, dezvăluirea sensului ascuns al lucrurilor (batim) și întronarea jutiției prin suprimarea existenței fizice. Al-Hasan s-a substituit imamului, proclamîndu-se în final reprezentantul lui Dumnezeu pe pămînt. Sinan, se pare, a abandonat legea islamică cu atîta convingere, încît excesele supușilor săi din masivul muntos Djabal al-Summaq au avut ecouri suficient de puternice ca să fie la originea legendei "grădinilor paradisului". Apoi și-a consolidat fortăreața și autoritatea în asemenea măsură, încît stăpînirea din Alamut a încercat să-l elimine, stînjenită de independența supusului. Dar Sinan îi omoară pe ucigașii trimiși sau îi cîștigă prin persuasiune.

Ca și predecesorii săi, Sinan și-a îndreptat atacurile mai întîi împotriva conducătorilor musulmani suniți, care reprezentau principalul obstacol în edificarea imamatului șiit ismailit. "Asasinii" își alegeau țintele dintre șefii spirituali și temporari, așa cum erau califii din Bagdad sau Cairo, prinții care guvernau regiuni sau principalii lor auxiliari, vizirii. De asemenea, în planul lor intrau și oamenii credinței, ulama, acei "doctori ai Legii supreme" a căror menire era să definească dogma sunită și să o răspîndească în societatea musulmană.

În 1174, după moartea lui Nur al-Din, suveran al Siriei și Egiptului, fiul acestuia, tînărul al-Salih, n-a putut să-și mențină supremația moștenită, astfel că Saladin a pus mîna pe putere și a devenit principalul adversar al lui Sinan. Scopul declarat al luptei lui Saladin a fost djihad-ul (războiul sfînt) împotriva francilor și recucerirea statelor cruciate. Era, însă, necesar, în primul rînd, să realizeze unirea politică și religioasă a musulmanilor. Noul suveran dorea să fie considerat apărător al credinței, conducător al credincioșilor, cu scopul de a obține, pentru a-și reduce la tăcere rivalii, sprijinul și recunoștiința califului din Bagdad, șeful spiritual al islamicilor suniți. Prea tînărul moștenitor al lui Nur al-Din, căruia nu-i mai rămăsese decît Siria de Nord, a refuzat să-i cedeze teritoriile, iar urmarea a fost faptul că Saladin l-a acuzat de complicitate cu "asasinii" și nu a ezitat să pornească o ofensivă împotriva Alep-ului și a pozițiilor ismailiților din acest oraș.

Astfel a devenit principalul dușman al "asasinilor". Aceștia au încercat să-l ucidă în repetate rînduri cu ajutorul lui Gumushtugîn, care asigura regența în perioada minoratului lui al-Salih. Tentativele de ucidere îndreptate împotriva lui Saladin n-au întîrziat. În timpul asediului Alep-ului (dec. 1174 sau ian. 1175) "asasinii" au pătruns în tabăra atacatorilor, probabil la ordinul lui Gumushtugîn, care îi promisese lui Sinan în schimb teritorii și avuții. Demascați, n-au putut să ajungă la sultanul Saladin, dar au omorît mai multe persoane din anturajul acestuia. O a doua tentativă a avut loc în 22 mai 1176: "asasinii", deghizați în soldați ai sultanului, l-au atacat pe cînd acesta asedia orașul Azaz, în nordul Alep-ului. Protejat de armură, Saladin s-a ales cu cîteva răni superficiale, dar, din nou, mai mulți emiri au pierit în luptă.

Probabil că în acest timp Saladin a primit o scrisoare de la Sinan, plină de amenințări arogante și împănată cu citate din Coran. Din această misivă reies mai multe aspecte ale doctrinei ismailite, cum ar fi sensul dezvăluit de mister, opus sensului ascuns, cunoscut doar de inițiați (sprijinul reafirmat privind descendența directă a Profetului). Cititorii descoperă, de asemenea, devotamentul total al oamenilor lui Sinan, lipsiți de temeri în fața morții și îndemînarea lor de a se infiltra printre adversari. Totuși, în mai 1176, o schimbare importantă avea să se producă. Saladin a început asediul uneia dintre cele mai importante fortărețe ale "asasinilor", Masyaf, dar, în final, și-a retras trupele. Ipotezele pentru a explica acest fapt sînt variate, dar cea mai plauzibilă ar fi că s-a încheiat un acord secret între cei doi rivali. De ce? Pentru că de aici înainte n-a mai avut loc nici un atentat împotriva lui Saladin.

"Asasinii" și-au schimbat atacurile, luptînd împotriva unor personalități alepine. La începutul secolului al XII-lea, secta lor se implantase solid în Alep. Apoi, în 1113 și 1124, puterea le-a slăbit. Între 1146-1174, Nur al-Din a contribuit la șubrezirea lor prin lupta constantă pe care a dus-o împotriva tuturor formelor de șiism. Dar, după moartea sa, dificultățile succesiunii au antrenat o nouă emancipare a ismailismului în nordul Siriei, provocînd uneori reacții violente în sînul populației. În preajma anului 1176, suniții au exterminat o comunitate din satul al-Bab, aflat la nord de Alep.

În schimb, Gumushtugîn, care guverna Alepul în numele lui al-Salih, întreținea, așa cum s-a văzut, relații bune cu Sinan. În 1177, îi scria "bătrînului muntelui" contrafăcînd semnătura lui al-Salih, pentru a-i cere să elimine pe unul dintre principalii săi rivali, Ibn al-Adjami, fost vizir al lui Nur al-Din, pe care îl acuza de complot împotriva sa. Ibn al-Adjami, care aparținea unei importante familii de profesori de religie islamică, combătuse din toate puterile erezia din timpul domniei lui Nur al-Din. Uciderea s-a împlinit, dar al-Salih a descoperit trădarea regentului pe care l-a somat să renunțe la toate proprietățile. Refuzul a antrenat pedepsirea vinovatului, ce a murit torturat sub zidurile orașului natal, Harim. Acest episod ilustrează perfect modul în care unii dintre conducători se foloseau de serviciile sectei teroriste pentru scopuri pur politice sau personale.

Dispariția lui Gumushtugîn l-a privat pe Sinan de principalul său sprijin din Alep. Represaliile împotriva acestui oraș au reînceput între 1179-1180, după ce al-Salih a cucerit o localitate aparținînd "asasinilor". Sinan și-a trimis oamenii să incendieze souk-urile din Alep; acestea au fost distruse în mare parte, și mulți comercianți au fost ruinați.

Astfel că, în mod paradoxal, francii omoriți de "asasini" au fost, în prima perioadă, mult mai puțini numericește decît victimele sunite. Ba mai mult, "asasinii" se aliau uneori cu francii pentru a lupta împotriva adversarilor musulmani. Primul franc omorît de sectă a fost Raymond II de Tripoli, ucis în 1152. Dar Sinan a fost regizorul unei crime dintre cele mai celebre, aceea îndreptată împotriva lui Conrad de Montferrat, care tocmai fusese ales pe tronul Ierusalimului. N-a mai ajuns să fie încoronat pentru că în 28 aprilie 1192, pe cînd se întorcea la palatul său din Tyr după o vizită făcută episcopului de Beauvais, a fost înjunghiat de doi asasini ce reușiseră să se infiltreze în anturajul său și să-i cîștige încrederea. Să fi fost autorul moral al crimei Richard Inimă de Leu, venit în statele latine cu cea de-a treia cruciadă și care dorea să instaleze pe tron pe protejatul său, Henry de Champagne? Istoricul Ibn al-Azhîr, în general ostil lui Saladin, afirmă că sultanul a fost cel care a făcut această comandă ucigașă contra unei importante sume de bani. Deci, încă o dată, se demonstrează că ne aflăm departe de obiectivele religioase ale sectei, iar ideologia nu era decît

un ecran destinat să mascheze motivaţii mult mai terestre.

Sinan n-a supravieţuit mult ultimei sale victime. El a murit, nu se ştie cu precizie, între anii 1192 şi 1194 şi a fost înlocuit de un persan, Nasr. A ştiut să impună trupelor sale o supunere totală. "Asasinii" îi purtau un devotament nemărginit şi nu este de mirare pentru că de mici erau supuşi unei discipline foarte severe. Fanatismul lor poate fi explicat numai prin îndoctrinarea de foarte tineri cu o ideologie care le educa spiritul de sacrificiu, fără de care orice acţiune teroristă ar fi fost imposibilă. Şiismul aparţine acelor mişcări mesianice care aşteaptă întoarcerea imamului ce va restabili adevărul şi justiţia, iar tinerii "asasini" erau în orice moment dispuşi să-şi sacrifice viaţa distrugînd ordinul sunit, pentru că în acest mod asigurau venirea lumii noi. Acţiunile lor se înscriau astfel într-o continuitate de lupte duse înaintea lor de alţi şiiţi, lupte care acum erau marcate de utilizarea sistematică a terorii ca singură armă eficace la dispoziţia minorităţii împotriva majorităţii.

Este de remarcat faptul că bătălia lor devenea un act de credinţă şi că puţini dintre "asasini" încercau să fugă de la locul crimei. Dar numai supunerea, disciplina şi spiritul de sacrificiu n-ar fi putut asigura succesul "asasinilor" dacă la toate acestea nu s-ar fi adăugat o adevărată artă a deghizării şi infiltrării. Deja din anul 1103, deghizaţi în asceţi, pătrundeau în marea moschee din Homs, unde l-au asasinat pe guvernatorul oraşului; în 1106, au simulat răpirea unui franc pentru a intra în anturajul guvernatorului din Apamee, pe care aú reuşit astfel să-l ucidă. Să ne amintim că tot ei, travestiţi în soldaţi ai lui Saladin, au încercat să-l înjunghie pe sultan în 1176.

Meritä să fie amintită povestea relatată de Ibn al-Adin: un trimis de-al lui Sinan a cerut o întrevedere lui Saladin pentru a-i transmite un mesaj personal, fără martori. Sultanul a dat ordin tuturor să părăsească încăperea, cu excepţia a doi mameluci de care nu se despărţea niciodată. Mesagerul, întorcîndu-se spre cei doi păzitori, i-a întrebat dacă sînt gata să-l ucidă, din ordinul lui Sinan, pe stăpînul lor. Spre stupefacţia lui Saladin, gărzile sale de corp au răspuns imediat: "porunceşte ce vrei să facem". Pumnalul era instrumentul de execuţie preferat, pentru că această armă dădea execuţiei o valoare spirituală.

Acţiunile "asasinilor" au fost cu atît mai eficace cu cît ele au beneficiat, adeseori, de sprijinul unor personaje influente. Aşa s-a întîmplat la începutul secolului al XII-lea, cînd au fost ajutaţi de Ridwan, prinţul Alep-ului, sau de Tughtakin, prinţul Damascului. Însuşi marele Saladin a fost forţat de împrejurări să ducă tratative cu "bătrînul muntelui". Ce anume îi impingea pe suverani să negocieze în acest mod cu teroriştii? Oportunismul, uneori, dorinţa de a-şi consolida puterea, de a-şi asigura hegemonia eliminîndu-şi duşmanii, la nevoie prin forţă; de asemenea frica şi sentimentul nesiguranţei faţă de nişte oameni care nu se temeau să-şi sacrifice viaţa pentru a face să triumfe cauza lor. În ceea ce-l priveşte pe Saladin, n-a fost vorba nici de ambiţie personală, nici de teamă faţă de "asasini", ci, fără îndoială, a fost condus de gîndul că un compromis cu aceştia era în acel moment necesar pentru a-i permite să realizeze principalul său obiectiv: reunificarea statelor musulmane sub autoritatea sa şi să conducă djihad-ul împotriva francilor.

Au reuşit "asasinii"? Şi nu formau decît o minoritate în Siria, dar au încercat în numele ideologiei lor să răstoarne ordinea stabilită pentru a instaura propria lor lege. În modul în care, astăzi, teroriştii exploatează vulnerabilitatea ţărilor occidentale născute prin democraţie şi libertate de expresie, "asasinii" de altădată au ştiut să profite de principala slăbiciune a duşmanului lor, care altminteri era considerabil superior numericeşte: acea a unei puteri politice autocratice, în cadrul căreia dispariţia unui om ar putea avea consecinţe dezastruoase. În acel trecut îndepărtat, al secolului al XII-lea, istoricii au fost obligaţi să constate că "asasinii" au intrat rar în conflict cu Ordinul Ospitalierilor sau cel al Templierilor, ba chiar le plăteau acestora tribut. Explicaţia o găsim în faptul că cele două ordine ale călugărilor-soldaţi îşi încheiaseră un sis-tem prin care, în orice moment, puteau să-şi înlocuiască şeful defunct. Aşa că ucigînd Marele Maestru al Templierilor sau al Ospitalierilor nu aveau nimic de cîştigat, pentru că un altul, la fel de valoros, i-ar fi luat locul imediat.

Membrii acestei secte nu au fost, neîndoielnic, primii care au utilizat moartea ca armă politică sau religioasă, dar originalitatea lor consta în caracterul planificat, sistematic şi aproape "internaţional" al crimelor. S-a ajuns pînă acolo încît să fie acuzaţi - bineînţeles gratuit - că au fost la originea tentativelor de asasinat chiar în Europa. Şi totuşi, pe termen lung, acţiunea lor s-a soldat cu un eşec. La începutul secolului al XIII-lea, conducătorul sectei din Alamut s-a apropiat de califul sunit din Bagdad şi a restabilit sharia. "Asasinii" din Siria şi-au părăsit ţintele musulmane şi s-au îndreptat împotriva francilor.

Ana-Maria TATOVICI

(va urma)

Abasizi. Dinastie de 37 de califi arabi fondată de Abul-Abbas, care i-a detronat pe omeiazi în 750. Au domnit la Bagdad între 762 şi 1258.

Ali. Vărul şi ginerele Profetului. Alegerea sa în fruntea califatului în 656 a fost contestată şi a avut ca urmare divizarea între suniţi şi siiţi.

Batinieni. Nume sub care erau cunoscuţi şiiţi ismailiţi în Evul Mediu. Cuvîntul "batin" trimite la sensul ascuns al textelor sacre, închis în sensul literal sau exterior. În doctrina batiniană numai o elită de iniţiaţi poate avea acces la "batin".

Calif. Succesor al Profetului, şef spiritual şi vremelnic al musulmanilor. Din 909 pînă în 1171, au existat califi şiiţi din dinastia fatimizilor (stabiliţi la Cairo în 969) şi califi suniţi din dinastia abasizilor, la Bagdad (pînă în 1258).

Fatimizi. Califi şi ismailiţi care au domnit la început în Africa de Nord apoi în Egipt, între 909 şi 1171. Pretindeau că descind din Ali şi Fatima, fiica Profetului, de unde-şi trag şi numele.

Imam. Conducător al comunităţii musulmane, care prin excelenţă este şi calif. În doctrina şiită, termenul are o semnificaţie aparte, deoarece există şi un "imam ascuns" a cărui reîntoarcere este aşteptată.

Ismailiţi. Şiiţi, partizani ai lui Ismail, al şaptelea imam descendent din Ali. La rîndul lor sînt divizaţi în mai multe ramuri, printre care se află druzii şi nizariţii (Asasinii).

Nusayriţi. Sectă şiită cu origine obscură, urcînd, probabil pînă în secolul IX, care îl consideră pe Ali ca fiind o încarnare a divinităţii. Reprezentanţii săi, instalaţi în Siria de Nord, se numesc astăzi alauiţi.

Omeiazi. Dinastie arabă ce a stăpînit la Damasc între 661 şi 750 detronată de abasizi, vine în Spania şi fondează o a doua dinastie la Cordoba.

Sharia. Lege islamică creată pe textele Coranului, conţinînd revelaţia propovăduită de Mahomed, şi pe sunna.

Şiiţi. Partizani ai lui Ali şi ai descendenţilor acestuia, care refuză să admită legitimitatea califilor suniţi din dinastiile omeidă şi abasidă. Ei sînt împărţiţi, la rîndul lor, în trei secte: zaydiţi, ismailiţi şi duodecimani.

Suniţi. Partizani ai sunnei, tradiţie constituită pe faptele şi vorbele Profetului. Ei neagă descendenţilor lui Ali orice drept de a deţine puterea.

Ulama. "Savanţi în cunoaşterea religioasă" care au ca îndatorire definirea Legii musulmane (sharia). Foarte respectaţi în societatea musulmană, ocupă în ea un loc de prim rang.

Vizir. La origine, auxiliar al califului, apoi al altor suverani musulmani.

"Stimată redacţie,

Sînt unul dintre abonaţii fideli ai valoroasei reviste <<LUMEA>> încă de la începuturile apariţiei ei pe scena publicisticii româneşti, în toamna anului 1963, anul acesta împlinindu-se trei decenii. Alături de revista <<Magazin istoric>>, revista <<Lumea>> mi-a fost de un real folos în completarea cunoştiinţelor necesare în predarea la clasă a obiectelor istorie şi geografie.

De fiecare dată am avut o mare bucurie, primind revista la domiciliu şi citind-o cu mare pasiune. În numerele din primii ani după apariţie, m-am adresat Redacţiei cu anumite întrebări, numele meu figurînd printre alţi solicitanţi, la rubrica <<Poşta redacţiei>>.

Din cauze obiective, anul trecut, revista <<Lumea>>, la care am ţinut şi mai ţin şi astăzi atît de mult, n-a mai apărut săptămînal (...), apariţia ei oprindu-se la numărul dublu 48-49, din 16 decembrie 1992 (...). Împreună cu alţi abonaţi şi numeroşi cititori, o aşteptăm (...).

Odată cu încetarea apariţiei revistei <<Lumea>>, se pare că s-ar fi oprit şi istoria lumii de azi pe la mijlocul lunii decembrie 1992, în faţa unui teribil cataclism... E de necrezut că în ţara noastră, a fost posibil ca revista <<Lumea>>, atît de preţuită, să nu mai apară. Totuşi, sper că va reveni.

Cu multă consideraţie şi speranţe pentru mai bine,

prof. Nicolae Făulete
com. Costeşti, jud. Vîlcea

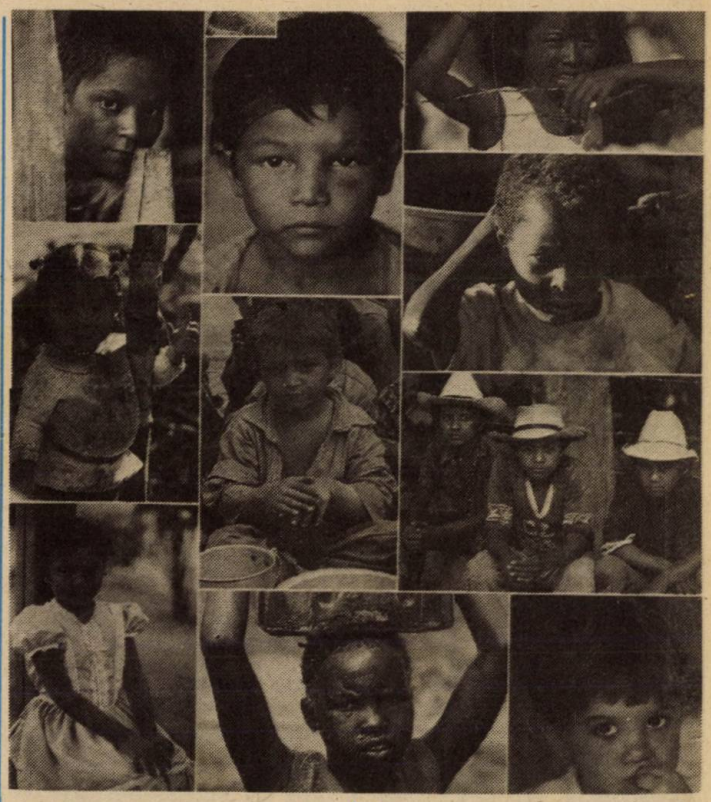

Iosif Morar, Alexandru V. Vasile, Valeriu Catone - Bistriţa-Năsăud; Vasile Emil - Curtea de Argeş; Argentina Muşat - Sinaia; Ionel Tudosie - Lugoj; Gheorghe Surugiu - Bacău; Dia Panaitescu - Timişoara; Curt-Amet Narcis - Constanţa; Imre Păun - Sibiu; Gh. Dorin Olteanu - Sebeş; Butiri Urs-Bratca - Bihor.

Din scrisorile d-voastră se desprinde aceeaşi (justificată) nedumerire: dacă mai existăm ca publicaţie şi dacă mai sînt speranţe de a primi abonamentele sau de a cumpăra revista de la punctele de distribuire a presei. După cum constataţi, existăm! Am trecut şi noi prin "furtunile şi taifunurile care s-au abătut prin toate domeniile de activitate din ţară, dar mai ales în presa scrisă" - cum corect a intuit fidelul nostru cititor Alexandru V. Vasile din Bistriţa-Năsăud - dar acum am ieşit la liman. Un scurt istoric al problemelor pe care le-am avut, precum şi cîteva gînduri de viitor le-am prezentat deja în numărul precedent. Vă cerem încă o dată scuze pentru faptul că nu ne-am onorat obligaţiile faţă de d-voastră la timp şi vă mulţumim pentru înţelegere. Mulţumim, de asemenea, cititorilor care ne-au felicitat, în scris sau telefonic, cu ocazia sărbătorilor de iarnă sau pentru conţinutul revistei. Vă mai informăm că am dat curs solicitărilor de trimitere prin poştă a "Ghidului călătorului român în străinătate".

Copiii săracilor în atenţia UNICEF

Irina Creţu - Bucureşti. Datele pe care le deţineţi, şi care vi se par exagerate, sînt reale. Le-am regăsit şi noi într-un raport al UNICEF. Într-adevăr, este impresionant să intrăm în mileniul trei cu astfel de statistici: anual 13 milioane de copii (aproximativ 250.000 pe săptămînă) mor din cauza urmărilor sărăciei. Cei mai mulţi devin victimele pneumoniei (3,5 milioane), diareei (3 milioane) şi rujeolei (800.000). Pentru prevenirea sau tratarea acestor maladii ar fi necesari doar 75 de cenţi pentru un copil (costul antibioticelor sau vaccinului). De asemenea, milioane de copii suferă de lipsa vitaminei A (care poate duce la orbire) şi de lipsa iodului (principala cauză a afecţiunilor mentale). UNICEF a evaluat că pentru asigurarea unei vieţi decente tuturor copiilor lumii este nevoie de 25 miliarde dolari. Din păcate guvernele ţărilor în curs de dezvoltare cheltuiesc mai mult pentru armată sau pentru serviciul militar, decît în domeniile sănătăţii sau învăţămîntului. Ele consacră în medie doar 10 la sută din bugetul lor pentru nevoile elementare ale populaţiei. Directorul acestui organism internaţional, James Grant, consideră că ar fi nevoie de o mişcare care să exercite acelaşi gen de presiune în favoarea copiilor ca şi cea care există pentru mediu. Altfel, s-ar putea interpreta că aceşti copii nu contează, fiindcă sînt ai săracilor.

Adrian Dovleag, elev, Brătila - Bacău. Mulţumim pentru aprecieri şi pentru încrederea pe care o manifestaţi în profesionalismul redactorilor revistei "Lumea". Am reţinut cu interes sugestiile făcute. Într-adevar, generaţia tînără ştie prea puţin despre aceste evenimente. Vom aborda în viitorul apropiat şi astfel de subiecte (războiul din Vietnam, conflictul Iran-Irak etc.). Date fiind amploarea şi importanţa lor, nu putem da răspunsuri concise la rubrica "Lumea în dialog". Vom publica articole mai consistente probabil în serial.

"Europeanul anului"

Iosif Popa - Cîmpulung Muscel. Italianca Liliana Ferraro, desemnată "Europeanul anului" pe 1992, este în vîrstă de 48 de ani şi este magistrat. A fost adjunctul judecătorului Giovanni Falcone pînă la asasinarea acestuia, în mai 1992. Ea joacă un rol deosebit în lupta antimafia. Juriul care a selectat-o pentru "Europeanul anului" este organizat de săptămînalul francez "La vie" şi cuprinde personalităţi din lumea presei. Preşedintele acestuia este Emile Noël, fost secretar general al Comisiei Comunităţilor Europene.

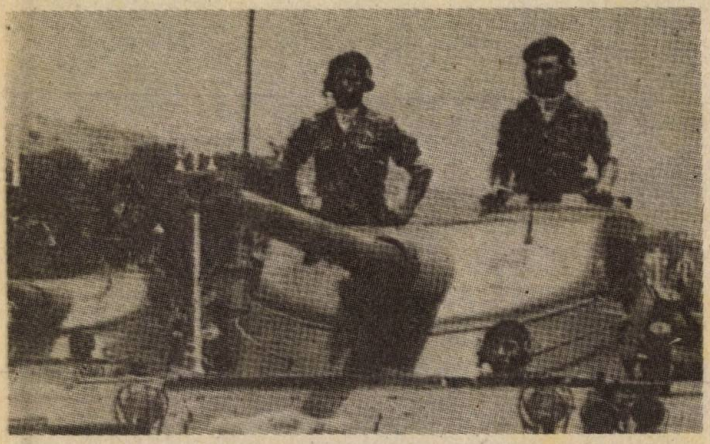

Problemele financiare ale ONU

Dragomir Mitrea - Timişoara. In bugetul ONU - de circa 5,2 miliarde dolari - sînt incluse, pe lîngă sumele alocate forţelor de menţinere a păcii, şi următoarele. Fondul ONU pentru copii (UNICEF), contribuţiile voluntare. Programul ONU pentru Dezvoltare (PNUD) şi Fondul ONU pentru Populaţie (UNFPA). În prezent se află în curs de desfăşurare 13 operaţiuni de menţinere a păcii (prima a început odată cu încetarea focului în conflictul arabo-israelian din 1948, iar ultima a început în decembrie anul trecut în Mozambic). În 1992, ONU a cheltuit 1,4 miliarde de dolari pentru operaţiuni de menţinere a păcii. Desfăşurarea normală a acestora este împiedicată de problemele financiare pe care le are organismul mondial. El nu dispune de fondurile necesare pentru aplicarea eficientă a deciziilor Consiliului de Securitate, eforturile sale destinate stingerii conflictelor regionale, acordării de sprijin umanitar şi asistenţă pentru dezvoltare fiind limitate din această cauză. O oficialitate americană din administraţia Bush afirmă că Naţiunile Unite suferă de suprasolicitare. În următorii ani se prevăd creşteri semnificative ale cheltuielilor de menţinere a păcii, iar guvernele vor trebui să finanţeze aceste operaţiuni din bugetele pentru apărare.

La sfîrşitul anului trecut, 180 de state membre datorau ONU 765 milioane de dolari. Opinia unor comentatori este că Naţiunile Unite vor avea o activitate mai eficientă de menţinere a păcii dacă li se vor oferi nu doar mai mulţi bani, ci şi mai multă autoritate. Capacitatea organizaţei de a reacţiona la evoluţia conflictelor s-a dovedit adesea insuficientă sau chiar ineficientă, în pofida dorinţei sale exprimate de a juca un rol sporit pentru promovarea păcii.

Demisia primului ministru canadian

Cornel Pîlşu - Ţăndărei. Brian Mulroney s-a aflat mai mult de opt ani în fruntea guvernului conservator din Canada. Popularitatea sa a scăzut datorită incapacităţii guvernului de a reduce datoria publică, impunerii unei noi taxe federale asupra produselor şi serviciilor în ianuarie 1991 şi efectelor negative ale acordului de liber schimb cu Statele Unite asupra mai multor sectoare economice canadiene. În august 1992, Mulroney a încheiat un acord cu majoritatea primilor miniştri ai provinciilor vizînd un nou proiect de reformă constituţională. Populaţia l-a respins însă, în cadrul referendumului din 26 octombrie. Brian Mulroney, considerat cel mai nepopular prim-ministru din istoria Canadei, şi-a prezentat demisia la sfîrşitul lunii februarie. El va mai rămîne încă în fruntea guvernului pînă cînd va fi ales noul lider al partidului. Potrivit reglementărilor canadiene, viitorul lider conservator (Partidul Conservator deţine cele mai multe locuri în Camera Comunelor) va deveni automat prim-ministru al ţării. Printre posibilii succesori ai lui Mulroney se numără dna Kim Campbell, deputat într-o circumscripţie din Vancouver, Michel Willson, deputat într-o circumscripţie din Toronto, fost ministru al finanţelor în anii '80, Perrin Beatty - ministru al culturii, Jean Charest - ministrul mediului, Barbara McDougall - ministrul afacerilor externe.

Averea reginei Marii Britanii

Voicu Mitrache - Caracal. Bunurile reginei se împart în mai multe categorii. Astfel, Castelul Windsor, Palatul Buckingam, bijuteriile Coroanei etc. reprezintă proprietăţi ale coroanei (deci nu ale monarhului personal). Domeniile Coroanei, deşi nominal aparţin reginei, sînt, de fapt, proprietatea naţiunii. O altă categorie o reprezintă proprietatea privată, în care sînt incluse domeniile Balmoral şi Sandrigham, ca şi investiţiile particulare ale reginei. Principalele surse de venit sînt: venitul particular (pentru care s-a oferit să plătească impozit), sumele plătite de guvern pentru susţinerea reginei ca şef al statului (neimpozate), ducatul Lancaster, Domeniile Coroanei. În 1992, Parlamentul a votat suma de 56 milioane lire sterline pentru întreţinerea palatelor, iahtului, trenului şi escadrilei. Surse de la Palatul Buckingam afirmă că investiţiile lichide ale reginei se cifrează la aproximativ 50 milioane lire sterline, iar pe această bază, venitul anual privat este estimat la maximum 5 milioane lire sterline.

Mircea Boştinaru - Cîmpina. Potrivit unor date transmise de guvernul RFG, de la intrarea în vigoare a tratatului cu România referitor la refugiaţi (1 noiembrie 1992), Germania a repatriat peste 3.000 de români. În 1992, peste 100.000 de români au depus cereri de a primi azil politic în Germania.

IMPORTANT

la dispoziţia tuturor celor interesaţi

GHIDUL CĂLĂTORULUI ROMÂN ÎN STRĂINĂTATE

- EDIŢIA 1993 -

De la cea mai autorizată sursă

- Direcţia Consulară a Ministerului Afacerilor Externe -

Editura "LUMEA"

propune călătorilor români în străinătate o lucrare deosebit de utilă

Din cuprins:

problematica specifică tratată pe ţări

recomandări cu caracter general, izvorîte din situaţii concrete

regimul de vize cu România

reglementări privind trecerea frontierei

reglementări vamale privind persoanele fizice

cum ar fi posibilă stabilirea domiciliului cetăţenilor străini în altă ţară

ce este de făcut în situaţia îmbolnăvirii sau decesului unui călător român pe teritoriul unei ţări străine

Pentru informaţii suplimentare, în Ghid sînt prezentate adresele şi telefoanele misiunilor diplomatice ale României în străinătate şi ale statelor respective în România, precum şi reglementări interne în domeniul paşapoartelor şi călătoriilor în străinătate, în privinţa regimului vamal şi regimului valutar

Preţul unui exemplar este de 490 lei. Cei interesaţi pot face comanda, contra cost, şi direct la redacţia "Lumea", printr-o scrisoare în care să indice adresa exactă. Plata se face la primire.

Revista "LUMEA"

editată de

IANUS INF s.r.l.

Director: Marian Oprea

şi

EDITURA LUMEA s.a.

Director: Ion Cârje

Redactor şef:
Mircea Bărbulescu

Secretar general de redacţie:
Ilie Olteanu

Redactori:
Alexandru Antonescu, Mihaela Brumă, Constantin Bucşan, Vasile Crişu, Mirela Iamandi, Ileana Iordache, Ion Madosa, Cristian Moanţă, Maria Vaschi.

Secretariat de redacţie:
Dan Constantinescu, Radu Dobre, Speranţa Neagu, Aurel Tărziu.

Documentare:
Ioana Mariela Bărbulescu, Ana Maria Tatovici.

Corectură:
Eliza Iliescu.

Secretariat tehnic:
Rodica Suzan Crişu, Tudorina Mavlea, Simina Tomoiă.

Administrator publicaţii:
Brîndusa Liliana Anghel

Redacţia şi administraţia:
Bucureşti, Piaţa Presei Libere nr.1, sector 1, cod postal 71341, C.P. 29-33.
Telefon: 618.53.55, 618.50.81, 615.45.71
Fax: 312.48.93

Cititorii din străinătate se pot abona prin societatea IANUS / LUMEA, costul unui abonament anual fiind de 115 dolari SUA sau echivalentul în valută liber convertibilă.
Sumele se depun în contul 47.21.0.1.6.0234.0. BCR Sector 1 Bucureşti.

Tehnoredactare computerizată

ianus S.R.L.

TIPOGRAFIA ROMÂNIA AZI S.A.

V-ați hotărît să faceți un zbor în țară sau străinătate?

Atunci apelați la partenerul dumneavoastră ideal, Compania aviatică

ROMAVIA

Doriți să perfectați rapid o afacere? Contactați-ne și vă vom ajuta punîndu-vă la dispoziție aeronavele Companiei

ROMAVIA

Ați auzit de frumoasele tradiții ale aeronauticii românești recunoscute de întregul mapamond? Vă invităm să beneficiați de acestea utilizînd, oricînd aveți nevoie, serviciile Companiei aviatice ROMAVIA, care vă urează un an bun, plin de realizări și afaceri înfloritoare.

ROMAVIA
AEROPORT
BĂNEASA

Șos. București-Ploiești nr. 40
Sector 1
București
ROMÂNIA

TEL. 6.33.72.63 • FAX (400) 6.14.22.87
• TELEX 11183 ROMAV
• AFTN: LRBSRMVN
• SITA: BBUDEVQ

Vă temeți de concurență în afacerile dumneavoastră? Folosiți serviciile Companiei aviatice

ROMAVIA

și veți afla cum să contracarați concurența prin: profesionalism, solicitudine și punctualitate.

50 LEI

3
16-22 martie
1993

LUMEA

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. D. 955

Moscova

FURTUNĂ LA VÂRF

Moscova. Lupta pentru putere

Eveniment de importanţă majoră pentru viaţa politică a Rusiei, Congresul extraordinar al Deputaţilor Poporului a reprezentat confruntarea finală dintre preşedintele Boris Elţîn şi forţele conservatoare care vor să frîneze procesul reformelor.

Constituţia Rusiei, în vigoare încă din era sovietică, descrie Congresul ca fiind organul suprem al puterii de stat. Dar singura problemă veritabilă de pe agenda sa a fost puterea preşedintelui Boris Elţîn şi soarta reformelor sale radicale economice şi politice. În Rusia nu există, practic, o delimitare clară a puterilor, puterea legislativă asumîndu-şi o parte din funcţiile puterii executive.

Preşedintele Boris Elţîn doreşte o instituţie prezidenţială puternică, precizînd, însă, că nu doreşte această putere pentru sine. În acest sens, a propus soluţionarea problemei printr-un referendum asupra Constituţiei, referendum căruia i se opune partea conservatoare a deputaţilor. În imaginea de mai sus parlamentarii îşi trec unul altuia ziarul conservator "Volia Rosii" (Voinţa Rusiei).

(Amănunte în rubrica "Dosar LUMEA").

Schimb de idei şi clarificări

Acesta a fost scopul primei întîlniri la nivel înalt pe care preşedintele Franţei, François Mitterrand, a avut-o marţi, 9 martie, la Casa Albă, cu şeful noului executiv american, Bill Clinton.

Schimb de idei în ceea ce priveşte problema ajutorului pentru Rusia, atît americanii cît şi francezii avînd interesul ca această ţară să fie cît mai stabilă şi mai paşnică posibil, şi în ceea ce priveşte soluţionarea crizei din fosta Iugoslavie.

Clarificări cu privire la poziţiile celor două ţări în negocierile GATT - domeniul agricol constituind principalul obstacol între cele două ţări; asupra viitorului rol al NATO şi cu privire la polemica asupra subvenţionării consorţiului "Airbus", revenită în actualitate după recentele intervenţii în acest sens ale preşedintelui Clinton.

Plecînd de la "importanţa contactului personal în relaţiile franco-americane", relaţii care au fost amiabile în timpul legislaturilor lui Reagan şi Bush, preşedintele Mitterrand doreşte "să întreţină şi cu preşedintele Clinton relaţii de acelaşi gen, bazate pe sentimente de prietenie, încredere reciprocă şi stimă".

După cum se vede în imagine, începutul este bun.

(Amănunte în rubrica "Lumea în Evenimente").

Se strînge cercul

Comunitatea Europeană a dat liderilor sîrbi un ultimatum prin care le cere să semneze planul de pace asupra Bosniei în termen de două săptămîni; în caz contrar, vor fi înăsprite sancţiunile împotriva Serbiei.

Numai că negocierile de la New York în privinţa planului de pace s-au oprit la 6 martie a.c., cei doi lideri, cel musulman, Alia Izetbegovici, şi cel al sîrbilor bosniaci, Radovan Karadjici, revenind în ţară pentru o săptămînă. Declaraţiile făcute de cei doi presei, la întoarcere, nu sînt deloc optimiste. Preşedintele bosniac a reafirmat refuzul său categoric de decupare a Bosniei-Herţegovina, aşa cum s-a propus în acest plan, iar Radovan Karadjici şi-a comunicat, la rîndul său, împotrivirea de a semna planul de împărţire a fostei republici iugoslave în 10 provincii, cu o largă autonomie.

Întîlnirea organizată, joi 11 martie, la Paris, sub auspiciile preşedintelui Mitterrand, între mediatorii internaţionali la negocierile asupra fostei Iugoslavii, Cyrus Vance şi lordul David Owen, cu preşedintele sîrb Slobodan Miloşevici a avut ca scop obţinerea sprijinului preşedintelui Serbiei în a-l convinge pe liderul sîrbilor bosniaci, Radovan Karadjici (în imagine), să negocieze cu seriozitate asupra hărţii propuse pentru Bosnia şi Herţegovina.

(Pe larg în rubrica "Lumea în Evenimente".)

Înfrîngere stînjenitoare

Guvernul condus de primul ministru englez, John Major, a suferit o înfrîngere stînjenitoare în parlament la votarea unui amendament minor la Tratatul de uniune politică şi economică a CEE. Este vorba de un amendament tehnic propus de opoziţia laburistă, căreia i s-au alăturat "euroscepticii" din sînul Partidului Conservator, ce prevede o modificare referitoare la modul de alegere a membrilor "Comitetului regiunilor", un organism consultativ prevăzut de Tratatul de la Maastricht. Camera Comunelor a aprobat

cu 314 voturi pentru şi 292 contra acest amendament. Înfrîngerea înregistrată nu scoate Tratatul de pe făgaşul său normal, dar va întîrzia procesul cu încă cîteva săptămîni şi-i va încuraja pe disidenţii care au luptat împotriva lui.

Pentru cabinetul Major, aceasta este prima înfrîngere de la începutul examinării, în luna decembrie, în parlament, a articolului proiectului de lege privitor la acest Tratat.

Premierul englez ar fi dorit ca procesul de ratificare să se încheie după cel de-al doilea referendum danez, dar votul de acum al parlamentului va antrena o reexaminare a proiectului de lege, proces în cursul căruia ultraconservatorii ar putea depune noi amendamente. Pe lîngă acestea, "eurorebelii" mai au un scop, şi anume acela de a submina autoritatea guvernului, slăbit de pe acum - primul ministru britanic fiind apreciat în mod favorabil numai de 28 la sută din populaţie - , sperînd că îl va putea determina să organizeze un referendum.

Germania. Ascensiunea extremei drepte

În pofida caracterului lor local, alegerile din landul Hessa - una din cele mai mari regiuni industriale ale Germaniei - au reţinut atenţia observatorilor deoarece reprezentau primul test (şi singurul, de altfel, în acest an) al electoratului german după violenţele rasiste şi xenofobe izbucnite în toamna trecută. N-a constituit o surpriză reculul înregistrat de marile partide tradiţionale - Uniunea Creştin-Democrată a cancelarului Helmut Kohl şi Partidul Social-Democrat, principala forţă de opoziţie de la Bonn, fiind manifestată de mai multă vreme nemulţumirea populaţiei faţă de modul în care sînt abordate de forţele politice reprezentate în Bundestag recesiunea economică, finanţarea unificării Germaniei şi restructurarea în landurile estice, precum şi faţă de ineficienţa măsurilor de stăvilire a masivului val al solicitanţilor de azil, care a inundat, practic, ţara în ultimii doi ani. Neliniştitor apare (şi în acest sens ampla reacţie a mediilor germane este edificatoare) avansul extremei drepte, pe fondul celui mai puternic absenteism la urne consemnat de la încheierea războiului. Partidul Republican al fostului membru al Waffen-SS Franz Schoenhuber obţinînd 7,6 la sută din sufragii, faţă de 0,7 la sută în scrutinul precedent, din 1989. Rezultatul alegerilor din landul Hessa au fost considerate de presa germană drept o expresie a crizei profunde de încredere în marile partide: creştin-democraţii, principalul partid al coaliţiei guvernamentale de la Bonn, pentru neputinţa de a stăpîni marile probleme cu care este confruntată ţara în prezent, şi social-democraţii, din cauza incapacităţii lor de a oferi alternative viabile la politica guvernului Kohl.

Analizînd implicaţiile acestui scrutin, ultima confruntare cu starea de spirit a populaţiei în perspectiva alegerilor parlamentare din 1994, am putea spune că alegerile din Hessa reprezintă un adevărat barometru pentru ansamblul vieţii politice germane.

Şi "creatorii de regi" pot fi arestaţi

Fosta eminenţă cenuşie a Partidului Liberal Democrat (PLD), la putere în Japonia, Shin Kanemaru, supranumit "creatorul de regi", pînă nu demult cel mai puternic politician al ţării, care numea sau înlătura membrii guvernului, a fost arestat la începutul lunii martie la Tokio, împreună cu secretarul său, învinuiţi fiind de evaziune fiscală în perioada 1987-1991.

Scandalul a izbucnit în luna august a anului trecut, cînd Kanemaru a demisionat din postul său de vicepreşedinte al PLD, după ce a recunoscut public că a omis să declare 4 milioane de dolari din fondurile publice care îi fuseseră vărsate în 1990, de societatea de transport Sagawa Kyubin. După două luni, el a fost constrîns să demisioneze din toate funcţiile sale politice, urmare a unei controverse în legătură cu indulgenţa justiţiei faţă de el.

Arestarea lui Kanemaru a suscitat vii emoţii în sînul partidului de guvernămînt, care se pregăteşte pentru alegeri anticipate în toamnă, şi a cărui credibilitate a fost grav erodată în ultima vreme din cauza repetatelor scandaluri de corupţie care l-au zguduit.

Această afacere va consolida poziţia partidelor de opoziţie, care fac din denunţarea scandalurilor unul din principalii lor cai de bătaie.

(Amănunte în rubrica "Lumea în Evenimente").

"Urechile Palatului"

Cu numai două săptămîni înainte de primul tur al alegerilor legislative, guvernul socialist francez se află într-o poziţie şi mai incomodă, din cauza dezvăluirilor din presă a cazurilor de interceptare ilegală a convorbirilor telefonice de către serviciile de securitate ale Palatului Elysée.

Cel mai acid în comentariile sale este ziarul "Le Monde", ţinînd cont şi de faptul că Edmy Plenel, unul din colaboratorii lui, a avut convorbirile înregistrate de celula antiteroristă prezidenţială. "Le Monde" a condamnat practicile "poliţieneşti josnice" folosite. "Urechile Palatului au funcţionat deci nestînjenite, în afara normelor de drept şi a democraţiei ... După 12 ani de preşedinţie, o coabitare (cu un prim-ministru de dreapta), cinci guverne socialiste, o seamă de afaceri ... această lumină retrospectivă care s-a făcut cu privire la metodele de poliţie politică, ce au funcţionat în preajma celor mai înalte cercuri ale puterii statului, n-ar trebui să lase indiferent pe nici un cetăţean"

Scandalul "interceptărilor" a făcut să crească şi mai mult încurcătura în care se găseşte actualul guvern socialist, aflat deja sub focul criticilor. El se alătură scandalurilor politico-financiare destul de dese care au erodat popularitatea socialiştilor, schimbînd raportul de forţe în favoarea dreptei, care are toate şansele să cîştige alegerile de la sfîrşitul lunii martie.

Rubrică realizată de Ileana IORDACHE

O stenogramă inedită

Protocolul secret Kohl - Gorbaciov

Pentru prima oară în istoria mai recentă, un om de stat face public conţinutul întrevederilor sale cu personalităţi din vîrful ierarhiei politice a epocii noastre. Este vorba de Mihail Gorbaciov, care, tipărindu-şi volumul intitulat "Convorbiri la nivel înalt. Protocoalele secrete din perioada guvernării mele", recurge la arhivele sale private.

Deosebită se vădeşte, între acestea, discuţia purtată, în dimineaţa zilei de 15 iulie 1990, la Moscova, cu Helmut Kohl, cancelarul vest-german, privind unificarea Germaniei. Dacă acest protocol ar fi fost dat publicităţii imediat după convorbiri, apreciază observatorii, şeful guvernului de la Bonn ar fi putut să-şi încheie cariera politică. Deoarece - după cum rezultă din documentul prezentat - despre propunerile avansate nu s-a consultat în prealabil nici în cadrul cabinetului, nici cu aliaţii occidentali, pe de-o parte; pe de alta, s-a arătat mai sincer în faţa conducătorului sovietic decît a propriilor alegători, acestora nemărturisindu-le că situaţa din R.D.G. se vădeşte mult mai difcilă decît s-a crezut iniţial, ci, dimpotrivă, accentuînd în campania electorală - pe care a cîştigat-o - că nici unui german nu-i va merge mai rău după unificare şi că reconstrucţia Germaniei răsăritene va avea loc într-o perioadă relativ scurtă.

Deşi, practic, lumina verde pentru unificarea Germaniei fusese dată de Gorbaciov la 10 februarie 1990, cînd a afirmat, la Moscova, că această chestiune este doar o problemă a germanilor, şi, de asemenea, în pofida semnalului dat de reuniunea NATO la nvel înalt de la Londra care a declarat oficial sfîrşitul "războiului rece", rămăseseră încă multe lucruri de clarificat. Convorbirile Gorbaciov-Khol din 15 iulie, la care n-au participat decît doi translatori, cîte un stenograf al fiecărei părţi şi consilierii apropiaţi ai celor doi oameni politici - Horst Teltschnik şi Anatoli Cerniaev, (după aceasta discuţiile au fost continuate în nordul Caucazului, în staţiunea montană Arhîz, într-o componenţă mai largă) - se înscriu ca un act politic determinant în direcţia unificării Germaniei. Surprinzător, Gorbaciov răspunde pozitiv la toate cererile fundamentale ale cancelarului, în schimbul sprijinului economic. Afirmativ, deci, privitor la deplina suveranitate a Germaniei din ziua unificării (3 octombrie 1990), afirmativ în ce priveşte calitatea de membru al NATO a ţării unificate, chiar şi legat de staţionarea trupelor americane în Germania, cu excepţia prezenţei Alianţei Atlantice pe teritoriul ex-R.D.G. pînă la retragerea soldaţilor sovietici.

O convorbire istorică, fără îndoială, care va marca evoluţiile ulterioare pe continent şi în lume. De asemenea, "o lecţie privind marea politică", după cum o aprecia Egon Bahr, negociatorul, în urmă cu două decenii, al cancelarului Willy Brandt, al tratatelor R.F.G. cu URSS şi R.D.G.

"Die Woche" publică, în numărul din 18 februarie a.c., conţinutul acestei întrevederi, pe baza consemnării ei în limba rusă. Redăm, în cele ce urmează, textul integral apărut în revista germană.

Gorbaciov îl salută cordial pe Kohl. Cancelarul deschide convorbirile.

Kohl: Trăim o perioadă unică. Prima jumătate a anilor '90 va fi, după toate aparenţele, marcată de importante evenimente şi răspunderi. Anii ce vin vor lăsa urme adînci în istorie. Iar noi putem constata cu satisfacţie că ni se oferă posibilitatea de a colabora la îndeplinirea acestor mari răspunderi. O astfel de perioadă este rară. Şi ar fi de neiertat să acţionăm cu energie scăzută sau dînd dovadă de şovăială. Despre noi, în mod cert, nu se va spune aşa ceva.

Gorbaciov: Desigur, dinamica şi caracterul evenimentelor oferă o ocazie unică de a se lua decizii ce ar putea să facă din începutul anilor '90 o piatră de hotar istorică în evoluţiile din lume şi, în special, din Europa. Oamenii politici din generaţia noastră poartă răspunderea ca această şansă să nu fie ratată. Sînt de acord cu dumneavoastră că dimensiunea încrederii şi înţelegerii noastre personale creează posibilităţi bune pentru atingerea ţelurilor propuse. Cred că, la sfîrşitul vizitei dumneavoastră în Uniunea Sovietică, ne vom înţelege şi mai bine.

Kohl: Nu mă îndoiesc de aceasta. Găsesc foarte potrivită o afirmaţie făcută cîndva de Bismarck: "Nu se poate crea ceva de unul singur, trebuie aşteptat pînă ce răsună pasul Domnului în rîndul evenimentelor; atunci, trebuie să te avînţi şi să apuci un colţ al hlamidei sale - aceasta este totul". Tocmai cuvintele de mai sus sînt caracteristice pentru timpurile pe care le trăim, îndeosebi pentru prima jumătate a anilor '90. Generaţiei noastre îi revine aici o deosebită răspundere. Noi nu aparţinem celor ce au participat direct la război, conştiinţa noastră nu este împovărată, dar ne amintim încă de război, i-am văzut grozăviile. Este ceea ce ne deosebeşte de tineretul de azi. O ştiu, văzîndu-mi cei doi fii. Referitor la oamenii din generaţia noastră, am vorbit cîndva despre "iertarea celor născuţi mai tîrziu". Noi avem o experienţă de care ceilalţi nu dispun. Şi pe aceştia trebuie să-i integrăm deplin în dezvoltarea civilizaţiei.

Gorbaciov: Aceste gînduri aş dori să le subliniez îndeosebi. Avem, realmente, posibilitatea să conciliem trecutul cu prezentul. Aveam 10 ani cînd a început războiul şi 15 cînd s-a încheiat. Este vorba de o vîrstă foarte sensibilă. Generaţia de astăzi este, probabil, mai bună; noi însă avem o experienţă unică. Sesizăm şansa

ce ni se oferă. Generaţia noastră îşi mai poate spune un cuvînt în istorie. Astăzi, nu se mai vorbeşte atît de mult despre cine a cîştigat şi cine a pierdut - între timp, am descoperit că aparţinem uneia şi aceleiaşi civilizaţii.

Kohl: (...) Urmăresc cu mare atenţie evoluţiile politice interne din Uniunea Sovietică. Aş dori să vă felicit mai ales pentru încheierea cu succes a celui de-al XXVIII-lea Congres al P.C.U.S. Am simţit şi am văzut că nu v-a fost uşor. Şi sînt foarte bucuros că totul s-a sfîrşit în mod demn. Un astfel de congres l-aş asemui cu "a călări pe un tigru de Amur".

Gorbaciov: În fapt, scopurile urmărite au fost abil disimulate. Conservatorii doreau să-şi ia revanşa. De aceea, nu a fost, într-adevăr, uşor. Noi, însă, am lucrat corespunzător cu oamenii şi, drept urmare, în cea de-a cincea sau a şasea zi, s-a întors foaia.

Kohl: În biografia P.C.U.S., toate congresele erau caracterizate drept "istorice". Sînt, însă, de părere că doar patru congrese au fost, cu adevărat, istorice: ultimele două din vremea lui Lenin, cel de-al XX-lea, ţinut după moartea lui Stalin, şi al dumneavoastră, cel de-al XXVIII-lea.

Gorbaciov: A fost, realmente, un congres istoric. Schimbul de lovituri s-a desfăşurat pe faţă, s-au confruntat idei, poziţii şi concepţii (...) În legătură cu întîlnirea noastră, aş dori să relev cîteva idei importante din punct de vedere principial. S-a vădit că, în anii '90, Uniunea Sovietică şi Germania trebuie şi pot, din nou, să facă multe pentru a trăi în concordie, pentru a prospera reciproc, a adînci înţelegerea mutuală şi a întări colaborarea benefică ambelor părţi. Dacă drumurile lor s-ar despărţi, faptul ar avea urmări grele pentru popoarele noastre. Noi amîndoi putem avea grijă ca cele două popoare să meargă din nou împreună. Pun raporturile noastre cu Germania pe aceeaşi treaptă cu relaţiile sovieto-americane. Pentru destinul popoarelor noastre şi pentru istorie, ele nu sînt mai puţin importante.

Kohl: (...) Scopul vizitei mele aici este următorul: să conferim noi impulsuri raporturilor dintre statele noastre pentru ca, în decurs de un an, să semnăm un tratat cuprinzător între Uniunea Sovietică şi Germania unificată, care să ţină seama de tot ceea ce este relevant în tratatele existente ale URSS cu cele două state germane şi, desigur, să includă şi multe lucruri noi.

Pot spune doar că, dacă totul decurge normal, în decembrie anul acesta vor avea loc alegeri pe cuprinsul întregii Germanii. Nu doresc să anticipez rezultatul, dar pornesc de la faptul că îmi voi continua activitatea. De aceea, în decurs de un an, vom deschide un capitol nou, evident pentru toţi, în raporturile sovieto-germane şi vom putea păşi într-o nouă eră. (...) După alegerile pangermane, problema unificării va fi soluţionată. Nu ne va mai abate nimic în altă direcţie şi vom putea ajunge foarte rapid la un succes mutual (...).

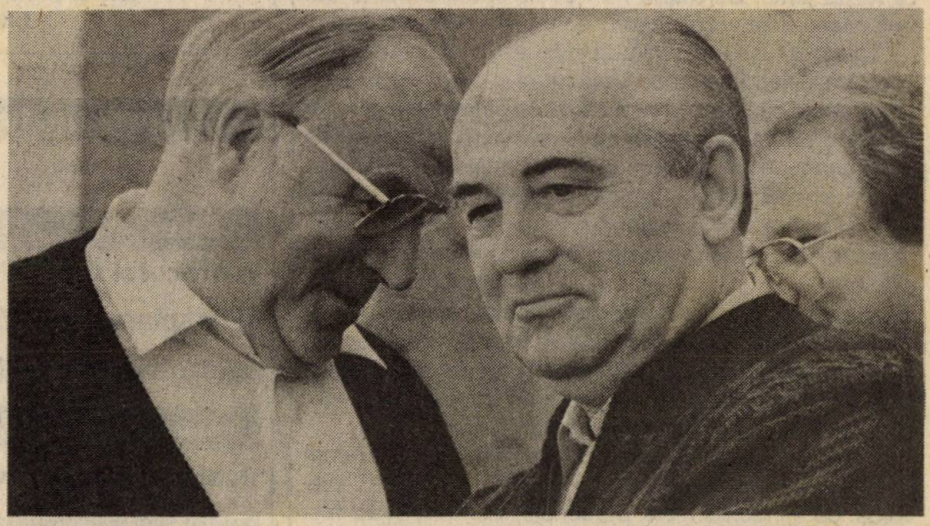

De o însemnătate principială va fi proiectata declaraţie comună a celor două alianţe. Mi-aş dori ca ea să aibă caracterul unui pact de neagresiune şi de nefolosire a forţei. Atunci, toate popoarele ar răsufla uşurate (...).

Pentru noi înşine, principala sarcină a lunilor ce vin constă în a rezolva problemele din Germania. Situaţia economică din R.D.G. s-a vădit mult mai grea decît am considerat iniţial. Şi tendinţa este nu de a se uşura, ci de a se complica de la o zi la alta. Trebuie avut în vedere acest lucru.

Înainte, gîndeam altfel, ne situam pe poziţia că fiecare îşi parcurge propria cale în mod solid, temeinic. N-am dorit să forţăm lucrurile. Evoluţia a luat, însă, o întorsătură dramatică. Situaţia ne obligă să acordăm atenţie, concomitent, mai multor probleme; de aceea, trebuie ca noi să ne bizuim reciproc şi să avem încredere mutuală. În acest sens, alegerile pangermane din 2 decembrie vor avea o importanţă hotărîtoare.

Gorbaciov: Se poate spune că vă aflaţi în faţa propriei perestroika. Sarcinile sînt mari şi grele.

Kohl: Ne vom ajuta reciproc. Ne-am pus de acord asupra acestui fapt, anul trecut, şi în cursul vizitei dumneavoastră în R.F.G. Referitor la credite şi în problema forţelor armate sovietice din R.D.G., noi ne-am ţinut cuvîntul. Situaţia este, deci, că ne putem baza pe cuvîntul celuilalt.

Gorbaciov: Ne dăm seama ce probleme aveţi. În faza actuală a relaţiilor, trebuie avut în vedere cu stricteţe contextul politic al dezvoltării statelor noastre. Sînt necesare bunăvoinţa, încrederea, ca şi înţelegerea şi colaborarea reciprocă. (...).

Kohl: (...) În opinia mea, sînt de clarificat, cu prioritate, probleme precum cea privind soarta forţelor armate sovietice din Germania, apartenenţa Germaniei unificate la NATO şi forţa numerică a viitoarei sale armate. Este vorba de trei obstacole pe care trebuie să le depăşim. Ele sînt, de asemenea, importante pentru încheierea tratativelor 2+4 şi dobîndirea deplinei suveranităţi a Germaniei; iar limita superioară numerică a armatei germane afectează nemijlocit sfera NATO. Dar, desigur, pe primul loc se află problemele privind relaţiile dintre URSS şi Germania unificată.

Gorbaciov: (...) Cunoaştem şi apreciem rolul pe care îl au în dezvoltarea proceselor pozitive din Europa cancelarul federal şi guvernul R.F.G. În Uniunea Sovietică el este urmărit cu atenţie. Opinia noastră publică dovedeşte treptat, pas cu pas, înţelegere pentru opţiunea poporului german de a păşi pe calea unificării. Nu putem să uităm trecutul. Fiecare familie de la noi a fost, odinioară, încercată de suferinţe. Cu toate acestea, trebuie să privim spre Europa, să păşim pe calea colaborării cu marea naţiune germană. Aceasta este contribuţia noastră la creşterea stabilităţii în Europa şi în lume.

Unii militari ne reproşează că ne vindem pentru marca germană victoria obţinută cu un preţ atît de ridicat, cu atît

Special

de multe jertfe. Corelaţiile nu trebuie privite simplist, dar este necesar ca noi să ţinem seama de această realitate.

Totuşi, situaţia se schimbă în bine. Şi noi putem să ne orientăm reflecţiile în mod concret şi cu ochii spre viitor, fără a trebui să ţinem seama de latura emoţională, dar, de asemenea, fără a o neglija. La fel ca noi, este necesar ca şi dumneavoastră să porniţi de la următoarea premisă: vedem scopul, viitorul, vedem şi problemele actuale, pe care va trebui să le soluţionăm în pachet. Altfel, nu vom progresa. Aici se vădeşte de o însemnătate determinantă aşezarea raporturilor noastre pe o nouă bază contractuală. De aceea, aş dori să vă remit ideile noastre privind Tratatul dintre URSS şi Germania. Nu ca un proiect, ci, realmente, ca un compendiu de idei. Poate unele din ele se vor regăsi şi în rîndul celor pe care le aveţi dumneavoastră. Şi vom păşi, apoi, mai departe. Acesta este scopul.

Kohl: Şi eu am pus pe hîrtie reflecţii de aceeaşi natură pe care vi le înmînez acum. Aş dori să subliniez că este vorba de gîndurile mele personale. Ele încă n-au fost discutate de guvernul federal. Nu am recurs, în ordonarea lor, nici la ajutorul miniştrilor. Miniştrii au numeroşi colaboratori, unul spune celuilalt cîte ceva şi după aceea totul apare, pe larg, în ziare. Am lăsat chiar în afara chestiunii atît ministerul de externe, cît şi pe cel al finanţelor.

Este vorba, deocamdată, doar de un proiect de idei şi reflecţii. Aş dori să remarc că are multe similitudini cu Tratatul germano-francez. Propun ca Horst Teltschnik, colaboratorul meu apropiat, şi unul dintre împuterniciţii dumneavoastră să examineze acest document în versiunea sa provizorie, urmînd ca, apoi, să poată fi cooptate la pasul următor ministerele de externe ale celor două ţări. Pînă atunci, mă pronunţ pentru confidenţialitate, deoarece n-aş vrea ca această temă să fie dezbătută în campania electorală.

Gorbaciov: Vă înţeleg bine şi voi dispune să se facă tot ce trebuie. La redactarea tratatului este nevoie să ne venim reciproc în întîmpinare şi să ne clarificăm poziţiile, pentru a nu exista nici o confuzie. O parte a poziţiilor s-au şi cristalizat, ceea ce mai rămîne poate fi realizat ulterior. Este limpede că noua Germanie va cuprinde teritoriile R.F.G., R.D.G. şi Berlinului şi că nu va ridica pretenţii de schimbare a frontierelor. Există şi alte probleme în care poziţiile noastre s-au apropiat şi le vom putea aduce rapid la acelaşi numitor.

Kohl: Multe lucruri nu ne ridică probleme şi în numeroase chestiuni am înaintat deja foarte mult. În problema frontierelor, Camera Populară a R.D.G. şi Bundestagul au adoptat două rezoluţii cu un conţinut identic. Aceasta reprezintă un pas serios, fundamental.

Eu nu-i înţeleg prea bine pe polonezi. I-am propus lui Mazowiecki (primul ministru al Poloniei - n.r.) ca, într-un interval de trei luni de la unificare, să elaborăm şi să semnăm un tratat privind frontiera germano-polonezã. Mai departe, am propus să începem negocieri în vederea încheierii unui tratat politic cuprinzător. Doi paşi - mai întîi frontierele şi apoi marele tratat. Polonezii ezită, ocolesc darea unui răspuns definitiv. Dacă, însă, Germania încheie tratatul său cu Uniunea Sovietică, vor strîmba imediat din nas, vor face multă gălăgie şi vor aminti de istorie. Merită reflectat cum s-ar putea evita acest lucru, cum să fie aduşi polonezii la realitate.

Traducere şi adaptare
Vasile CRIŞU

LUMEA

Nr. 3 (1522) * 16-22 martie 1993 * I.S.S.N. 1220-4366

Lumea în top 2

Special

Protocolul secret Kohl-Gorbaciov. Traducere şi adaptare Vasile Crişu 4

Secta "asasinilor" (III). Ana-Maria Tatovici 28

Dosar LUMEA

Rusia. Furtună la vîrf. Alexandru Antonescu 7

Săptămîna în ţară

Guvernul sub cenzură. Mirela Iamandi 13

1000 + 1 16

Lumea în evenimente

Belgrad. Diplomaţia presiunilor. Ioana Bărbulescu 15

Washington. Prima întîlnire Mitterrand-Clinton. 18

Roma. Murdăria "mîinilor curate". Dinu Bucşan 18

Tokio. Principiul dominoului în acţiune. Cristian Moanţă 19

Alger. Algeria nu se grăbeşte. Dinu Bucşan 20

Kabul. Setea de putere. C. Valeriu 21

Opinii

"Revoluţia copernicianã". Henri Zalis 23

Reportaj pe glob

Kuweit. Un loc sub soare. Cristian Moanţă 24

Serial

Naufragiul lui Gorbaciov. Traducere şi adaptare Vasile Şandru 26

LUMEA în dialog 29

Coperta I. Lucian Popa

RUSIA

FURTUNĂ LA VÂRF

Sesiunea extraordinară a Congresului Deputaţilor Poporului întrunită la Moscova, în zilele de 10 şi 11 martie, a reprezentat culminaţia unei acumulări de tensiuni politice fără precedent. Se aştepta - ca, de altfel, şi de la sesiunile anterioare - un răspuns ferm şi definitiv nu numai asupra persoanei sau instituţiei care urmează să conducă în viitor Rusia, ci mai ales - ca o consecinţă - asupra direcţiei în care, sub această conducere, se va îndrepta ţara. Şi, dată fiind ponderea geopolitică a acestui uriaş stat federal - chiar şi acum cînd statutul de super-putere a rămas doar o amintire - străinătatea aştepta, parcă, decizia Congresului cu şi mai multă încordare decît cetăţenii ruşi de rînd, dezamăgiţi de nesfîrşitele lupte politice, cărora încetaseră a le mai vedea rostul, şi confruntaţi cu efectele mult mai concrete ale tranziţiei.

Descărcările electrice ale furtunii de la Kremlin puteau avea influenţe asupra stabilităţii mondiale, mai ales că începuseră să se facă auzite zvonuri din cele mai alarmante: în disperare de cauză, se spunea, preşedintele Elţîn şi democraţii radicali din jurul său puteau recurge ei înşişi la mijloace mai puţin democratice pentru a-şi impune punctul de vedere şi, implicit, reformele. Nu lipseau, desigur, nici speculaţiile potrivit cărora era vorba mai curînd de o dramatizare exagerată a situaţiei, menită a-i impresiona nu numai pe adversarii preşedintelui, ci şi pe conducătorii occidentali de la care se aştepta ajutor.

Desfăşurarea Congresului éste, acum, cunoscută. Confruntările din acest for nu au fost, însă, decît revelatorul unei situaţii mai complexe: constituirea anevoioasă a unui sistem democratic într-o ţară fără tradiţii în domeniu şi pe fundalul unei crize economice devastatoare. Un proces ce se anunţă îndelungat şi va mai produce, cu siguranţă, destule convulsiuni.

"Ultima soluţie" sau un armistiţiu

După două zile de dezbateri - adică în momentul în care, potrivit programării iniţiale, ar fi trebuit să ia sfîrşit - era încă greu de întrevăzut încotro se îndrepta sesiunea Congresului Deputaţilor Poporului. Sub aspect formal, desfăşurarea lucrărilor a urmat cursul obişnuit: deputaţii s-au înşiruit la microfon pentru a se exprima asupra celor mai variate teme - legate sau nu de ordinea de zi -, documentele puse la vot au putut cu greu întruni majoritatea calificată necesară, în timp ce negocierile de substanţă aveau loc în culise. În mod normal, se puteau aştepta, conform tradiţiei precedentelor sesiuni, tîrguieli prelungite soldate cu un armistiţiu politic care n-ar fi rezolvat nimic, urmînd ca, după o vreme, disputele să fie reluate. De această dată, însă, miza era - sau părea - mai importantă.

Deşi propunerile de a-l înlătura au fost respinse sau ignorate, Congresul l-a primit cu ostilitate pe preşedintele Elţîn. Într-un discurs violent, vicepreşedintele parlamentului, Nikolai Riabov, l-a acuzat de a fi adus - împreună cu echipa sa - economia "la marginea prăpastiei" şi, mai rău, de a urmări instaurarea unui sistem prezidenţial "copiat după Statele Unite". După care deputaţii au dat o nouă lovitură preşedintelui, anulînd de facto referendumul la care ţinuse atît de mult. De fapt, însuşi dl Elţîn se arătase dispus să renunţe la această consultare sau cel puţin s-o amîne, răspunzînd îngrijorării liderilor regiunilor autonome, care se temeau că lupta politică se va înteţi şi la nivel local, putînd provoca "destrămarea Federaţiei Ruse".

Referendumul trebuia, însă, înlocuit cu o soluţie de compromis şi în acest scop dnii Elţîn şi Hasbulatov, care în ultimul timp îşi adresaseră unul altuia tot felul de imprecaţii, au avut o întîlnire de taină. Prin cîteva amendamente i-au fost făcute preşedintelui mici concesii; guvernul a primit noi împuterniciri pe plan economic. În prealabil, premierul Cernomîrdin insistase, în raportul său, asupra protecţiei sociale şi a rolului statului în reformă, teme pe placul Uniiunii Civice, adevăratul deţinător al balanţei puterii în parlament.

La închiderea ediţiei noastre nu erau încă sigure nici compromisul în sine, nici conţinutul său - soluţionarea concretă a problemelor constituţionale aflate pe agendă. Imprevizibil, corpul deputaţilor este capabil să spulbere orice înţelegere ocultă. Îşi păstrau, deci, greutatea prevestirile vagi şi sumbre ale dlui Elţîn despre o "a treia forţă" care, profitînd de disputa celor două puteri, avea să le elimine pe amîndouă sau despre "soluţia ultimă" la care el însuşi, sub presiune, s-ar fi putut vedea silit să recurgă. Aluzie la dizolvarea Congresului şi guvernarea prezidenţială, pe care, însă, opinau observatorii, dl Elţîn n-avea, de fapt, mijloacele să le impună. O încercare de acest gen n-ar fi dus decît spre anarhie, eventual printr-o excomunicare reciprocă a preşedintelui şi parlamentului care a încurca definitiv cadrul constituţional. Astfel încît mai probabilă este totuşi concilierea. Dl Elţîn ar ieşi oricum, şi el, în cîştig, pe planul recunoaşterii internaţionale: mesajele de solidaritate ale liderilor occidentali pot avea şi urmări concrete, şi aceasta tocmai în momentul în care Rusia a suspendat unilateral plata datoriei externe. Străinătatea este, în aceste condiţii, un factor de care pînă şi cei mai gălăgioşi naţionalişti nu au cum să nu ţină seama.

Un spectru politic fără limite precise

Scena politică a Rusiei, chiar dacă nu prezintă delimitările întîlnite în democraţiile occidentale, este, totuşi, locul de exprimare al unor forţe variate, definite după criterii specifice locului şi momentului. Forurile parlamentare - Sovietul Suprem şi Congresul Deputaţilor Poporului - considerate, în general, un bloc de opoziţie împotriva preşedintelui Elţîn, sînt şi ele împărţite în mai multe grupări cu orientări diferite. Aleşi în perioada agitată a sfîrşitului de perestroikă, deputaţii s-au coagulat, mai tîrziu, după preferinţe nu întotdeauna evidente la data alegerilor. Cei care solicită alegeri anticipate cît mai curînd pornesc, fără îndoială, de la o premisă corectă: nimeni nu mai poate afirma că legislativul reprezintă, într- adevăr, voinţa electoratului. Avînd drept ghid doar propria judecată, deputaţii îşi reorientează adesea opţiunile, rezultatele fiecărei votări din parlament fiind, de aceea, imprevizibile. De aici, provin şi frecventele amînări, reveniri, ca şi posibilităţile de manevră ale dlui Hasbulatov. Trei mari tendinţe se pot, totuşi, contura.

Democraţii: oamenii preşedintelui

Vasta coaliţie **Rusia Democratică**, ai cărei militanţi l-au ajutat pe dl Elţîn să obţină victoria în alegerile prezidenţiale din iunie 1991, şi-a restrîns considerabil rîndurile. O parte din membrii săi au socotit prea îndrăzneţe reformele lansate la începutul anului trecut şi au virat către opoziţia de "centru"; alţii, dimpotrivă, s-au arătat dezamăgiţi de ceea ce ei considerau a fi compromisuri cu forţele conservatoare sau tendinţe autoritare ale preşedintelui. Ei s-au îndepărtat, treptat, de putere, ale cărei fotolii au fost ocupate de "tinerii liberali" al căror lider şi simbol era Egor Gaidar. Cînd acesta a fost, la rîndul său, înlocuit, veteranii mişcării democratice, văzînd restauraţia ca un fapt împlinit, vorbeau chiar despre trecerea lor în opoziţie. Ei au revenit, însă, alături de preşedinte cînd acesta, în faţa contestaţiei crescînde, şi-a dat seama, destul de tîrziu, totuşi, că are nevoie de sprijinul unei forţe politice consistente. S-a constituit, astfel, blocul **Opţiunea Democratică**, angajat din plin în campania pentru referendum. Printre protagoniştii săi se numără personalităţi ca Serghei Filatov, şeful consilierilor prezidenţiali, şi ministrul de externe Andrei Kozîrev. Preşedintele se mai poate baza, desigur, pe guvernul condus de Viktor Cernomîrdin, care, deşi membrii săi provin din cercuri diferite, s-a declarat solidar, în ansamblu, cu şeful statului, pe aparatul prezidenţial pe care l-a amplificat şi întărit, ca şi pe instituţii cum este Centrul Federal de Informaţii condus de Mihail Poltoranin, prin intermediul căruia - se spune - s-ar urmări controlul principalelor mijloace de informare în masă. Unele sindicate şi-au exprimat, de asemenea, susţinerea pentru dl Elţîn; minerii din Kuzbass, în preajma unei greve, i-au cerut chiar "să impună guvernarea prezidenţială" - desigur, pentru a le rezolva doleanţele.

Preşedintele Elţîn pare încredinţat că nu poate mulţumi pe toată lumea

Centrul : opoziţia constructivă

Cea mai puternică forţă din Congresul Deputaţilor este considerată a fi **Uniunea Civică**, alianţă care afirmă că întruneşte 40% din mandatele marelui parlament; 20% ar reveni adepţilor preşedintelui Elţîn, iar restul - naţional-comuniştilor şi indecişilor. Uniunea se compune, în principal, din trei organizaţii de sorginte diferită, al căror liant ar putea fi opţiunea pentru o tranziţie moderată. Nu numai pentru a evita costuri sociale exagerate, ci şi - scop mai puţin declarat - pentru a-şi proteja aderenţii aflaţi în posturi cheie ale actualelor structuri, eventual uşurîndu-le o discretă reciclare. **Partidul Popular al Rusiei Libere** provine dintr-o disidenţă iniţiată de Aleksandr Ruţkoi în defunctul partid comunist rus. Devenit vicepreşedinte al statului, dl Ruţkoi s-a remarcat prin consecventele sale critici la adresa "terapiei de şoc" a guvernului Gaidar; în disputa constituţională el a fost,

însă, mult mai reţinut, sugerînd găsirea unei soluţii negociate care să pună parlamentul şi preşedintele cam pe acelaşi plan. **Partidul Democrat,** condus de Nikolai Travkin, a fost una din primele formaţiuni politice alternative înfiinţate în ultimii ani ai regimului comunist. Dar nucleul alianţei este, fără îndoială, **Uniunea Întreprinzătorilor şi Industriaşilor,** în frunte cu Arkadi Volski, descris ca un puternic "om din umbră" (deşi nu evită nici luminile rampei). Centriştii, care se definesc ca "opoziţie constructivă", controlează, astfel, prin partidele componente, pîrghiile puterii la nivelele administrative inferioare şi în sistemul industriei de stat. Ei sînt, de fapt, partenerul cu care dl Elţîn ar trebui să negocieze o formulă de compromis. (Dl Hasbulatov a evitat, prudent, să fie asociat direct cu o grupare sau alta.) Înaintea sesiunii precedente a Congresului, în decembrie, asemenea tratative au avut loc; ulterior, însă, dl Gaidar a revenit asupra înţelegerii ce fusese realizată, fapt care i-a adus şi căderea. Acum, dl Elţîn s-a dorit din nou conciliant: el s-a adresat unei reuniuni a Uniunii Civice, chemînd la împăcare, pentru a preveni " o izbucnire a contrarevoluţiei, care ar preface Rusia în ruine".

Naţional - comuniştii : visuri de revanşă

Coaliţia comuniştilor neîmpăcaţi şi a naţionaliştilor nostalgici ai imperiului rus, **Frontul Mîntuirii Naţionale**, deţine în Congres o pondere care nu poate fi neglijată, chiar dacă este improbabil ca ea să poată ajunge în sferele puterii. Temele naţional - comuniştilor, printre liderii cărora se numără Serghei Baburin şi Ilia Konstantinov, sînt, în linii mari, cunoscute: ei contestă nu numai reformele din ultimii ani, ci şi perestroika (Mihail Gorbaciov a fost condamnat, simbolic, de un "tribunal popular" pentru "crime împotriva păcii şi omenirii"), opunîndu-le imaginea idilică a unei Uniuni Sovietice în care realitatea s-ar fi identificat cu propaganda oficială din acea vreme. Mai mult zgomotoasă decît primejdioasă, gruparea este folosită, de obicei, ca un fel de sperietoare de preşedintele Elţîn şi aliaţii săi, pentru a-i impresiona pe interlocutorii occidentali cu perspectiva unei restauraţii comuniste. E drept că eventualele alegeri ar putea aduce surprize neplăcute: în definitiv, extremismul cîştigă teren pretutindeni în Europa. Extrema stîngă a căpătat, recent, un nou impuls prin reactivarea **Partidului Comunist Rus,** pe care unele publicaţii s-au grăbit să-l proclame cel mai mare partid din ţară. Aici şi-au găsit o tribună şi autorii puciului ratat din 1991. Eliberaţi în aşteptarea procesului, ei au devenit foarte activi în mass-media - spre indignarea dlui Gorbaciov, pe care-l acuză de toate relele - şi nu ezită să-şi justifice acţiunea: "Ceea ce s-a întîmplat, între timp, a dovedit că am avut dreptate", declară Vladimir Kriucikov, fostul şef al K.G.B. Audienţa

Manifestaţie a gospodinelor care le-au reamintit oamenilor politici de principala lor grijă - cratiţele goale

actuală a comuniştilor renăscuţi este greu de estimat: mitingurile lor atrag mii de oameni, ceea ce poate impresiona, dar, la scara unui oraş ca Moscova, nu înseamnă mare lucru. Dl Elţîn pare, însă, hotărît să-i ia în serios: el s-a pronunţat pentru dialog cu comuniştii "sobri şi rezonabili" (nu şi cu adepţii "liniei dure"), nefiind, totuşi, clar la cine se referă, deoarece foşti activişti de partid există în toate taberele, inclusiv a sa.

Puternicul lider al Uniunii Civice, Arkadi Volski, a acordat, în luna ianuarie, revistei "Stern", un interviu din care reproducem cîteva pasaje.

Arkadi Volski: Guvernul a înţeles, în sfîrşit...

— Preşedintele Elţîn mai deţine, într-adevăr, controlul situaţiei?

— Rusia are nevoie de un preşedinte puternic, şi nu de cineva care se mulţumeşte să împartă medalii.

— Dar, în fond, Elţîn nu pune oare poporului vechea întrebare: "Eu sau parlamentul?"

— Aceasta este Rusia. La noi se pune mereu aceeaşi întrebare: cine este cel mai important, pe cine iubiţi mai mult? Pe mine sau pe ceilalţi? Şi asta e foarte primejdios. Ne găsim din nou într-o fundătură. Nimeni nu înţelege cine cu cine se bate. Cîţiva oameni puternici se ceartă şi, deodată, cer poporului să aleagă între ei. Lucrurile nu merg aşa. Poporul nu vrea decît calm şi stabilitate.

— Dar aţi fost unul din criticii cei mai virulenţi ai politicii de reforme a primului ministru Gaidar.

— Guvernul s-a legănat în iluzii: a crezut că e suficient să decretezi cîteva reguli ale jocului şi apoi lucrurile merg singure. Dar Rusia este o ţară imensă, cu infrastructură subdezvoltată şi peste o sută de naţionalităţi. Iată de ce nu poate exista un plan unic de reforme... Guvernul a înţeles, în sfîrşit, că reformele nu se pot realiza fără directorii de întreprinderi. Puterea, în ţară, aparţine industriaşilor şi reprezentanţilor locali ai administraţiei centrale. Ei au marfa şi banii. Guvernul merge pe o sîrmă subţire. Fie că o vrea sau nu, va trebui să facă apel la şefii de întreprinderi pentru a o scoate la capăt. Avem nevoie de un sistem de reglare a statului, ca în orice altă ţară. De asemenea ne vom apăra industriile prin taxe vamale la importul de produse în Rusia. În fond, protecţionismul există în toate celelalte ţări.

Două opțiuni pentru structura puterii

Atît preşedintele Elţîn şi aliaţii săi, cît şi liderul parlamentului, Ruslan Hasbulatov, şi-au expus, în mai multe rînduri, concepţiile privind viitoarea organizare constituţională a statului, ca şi căile prin care îşi propun să o statornicească.

Varianta Elţîn

Potrivit lui Mihail Poltoranin - unul din cei mai credincioşi adepţi ai domnului Elţîn - "poporul a votat deja pentru puterea prezidenţială", în iunie 1991, cu ocazia alegerilor pentru preşedinţia Rusiei. Se speră că referendumul va confirma această opţiune. "Sînteţi de acord ca Federaţia Rusă să fie o republică prezidenţială?" este prima întrebare pe care preşedintele intenţionează să o adreseze electoratului.

Pe aceeaşi linie, prin acordul constituţional propus de dl. Elţîn, preşedintele şi parlamentul urmau să se angajeze "a nu interveni fiecare în prerogativele celuilalt". În practică, guvernul, aparţinînd ramurii executive, rămînea subordonat aproape exclusiv preşedintelui. "Structurile ce exercită funcţii executive şi de dispoziţie", controlate în prezent de parlament, trebuiau desfiinţate sau trecute în subordinea guvernului (o probabilă aluzie la Banca Centrală). Congresul Deputaţilor îşi pierdea şi dreptul de a adopta amendamente la Constituţie care ar fi putut restrînge prerogativele executivului. Noua Constituţie urmează, în opinia preşedintelui, să fie elaborată nu de actualele foruri legislative, ci de o Adunare Constituantă special creată (fără a se preciza pe ce criterii).

Dl. Elţîn este dispus să accepte alegeri anticipate pentru parlament - în 1994 - şi pentru preşedinte - în 1995 - dar în nici un caz simultane: "orice ar fi, trebuie să se menţină continuitatea". Iniţial, el se oferise să-şi dea demisia în cazul în care ar fi fost învins la referendum, dar, ulterior, nu a mai menţionat acest lucru. Ziarul comunist **Pravda** nota, maliţios, că dl. Elţîn ar fi chiar avantajat de eventuale alegeri prezidenţiale anticipate, deoarece în 1996, la expirarea mandatului său normal, nu şi l-ar mai putea reînnoi, depăşind vîrsta limită de 65 ani.

Varianta Hasbulatov

Principiul asupra căruia insistă mereu dl. Hasbulatov este că "guvernul trebuie să fie subordonat parlamentului". El citează, în acest sens, exemplul statelor democratice occidentale. Încercarea de a scoate guvernul de sub controlul parlamentului este "pur şi simplu o absurditate", declara dl. Hasbulatov în Finlanda.

In opinia liderului parlamentar, actualele prevederi legale referitoare la împuternicirile prezidenţiale au fost adoptate într-un moment de criză (pe vremea URSS, cînd puterea preşedintelui Rusiei trebuia să o echilibreze pe cea a "centrului" unional) şi din acest motiv "sfera competenţelor preşedintelui a fost în mod nejustificat lărgită". Acest lucru trebuie corectat. În schimb, rolul Congresului Deputaţilor Poporului ar urma să crească, acest for devenind "un puternic factor de stabilizare politică". Pentru viitoarea structură constituţională, dl. Hasbulatov propune constituirea unui parlament bicameral format din 500-600 deputaţi. Preşedintele, şef al statului, va desemna primul ministru, iar acesta îşi va forma guvernul şi îl va supune aprobării parlamentului.

În acest an, consideră dl Hasbulatov, 'societatea nu are nevoie nici de referendum, nici de alegeri", urmînd a se consacra reformelor economice şi "corectării erorilor strategice comise în 1992" (de guvernul lui Egor Gaidar). În schimb, domnia sa propune alegeri anticipate simultane - legislative şi prezidenţiale - anul viitor. Deputaţii aleşi atunci ar urma să adopte şi noua Constituţie. Actualul parlament se va îngriji şi el de "dezvoltarea nivelului de democraţie" prin votarea unor noi amendamente la vechea Constituţie care, cît timp va mai fi în vigoare, va trebui, firește, respectată cu strictețe - nu în ultimul rînd de dl Elţîn.

Ruslan Hasbulatov - un activist adaptat la nou

Fost înalt activist la departamentul "agitaţie şi propagandă" al Komsomolului în anii '70, Ruslan Hasbulatov a ieşit din anonimat odată cu perestroika, folosind cu dibăcie meandrele confuze ale tranziţiei politice pentru a-şi croi drum către vîrful puterii. Prezenţa sa în umbra lui Boris Elţîn pe baricadele "Casei Albe" din Moscova, în august 1991, l-a ajutat să fie ales preşedinte al parlamentului, post pe care, pînă atunci, deputaţii i-l refuzau. Odată instalat, el şi-a construit treptat o poziţie independentă, conturîndu-se în rival al fostului său mentor. În fotoliul prezidenţial, dl Hasbulatov ştie să folosească, după împrejurări, ironia muşcătoare ca şi îngăduinţa - inclusiv faţă de comunişti, pe care se spune că i-a protejat pe ascuns. Fără îndoială, în opinia sa supremaţia parlamentului este şi un mijloc de a-şi păstra poziţia privilegiată. Nu prea tentat de austeritate, el locuieşte, potrivit zvonurilor, într-un vast apartament construit pe vremuri pentru Leonid Brejnev, care, însă, nu l-a folosit, considerîndu-l prea luxos. E de crezut, deci, că dl Hasbulatov va şti întotdeauna să evite un conflict prea dur, care l-ar putea face să piardă totul.

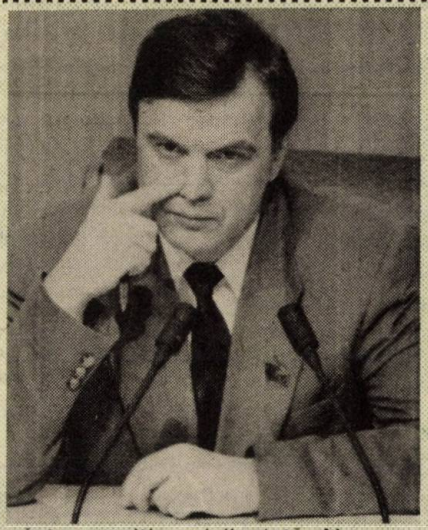

ECONOMIA

În așteptarea verdictului

După o reformă începută, subminată şi neterminată, economia rusă a rămas oarecum în voia soartei, în timp ce autorităţile competente ale statului, implicate şi ele în disputa constituţională, se acuză reciproc pentru degradarea situaţiei. Degradare care se accentuează în continuare, indicatorii economici fiind cu toţii în apropierea cotei de alarmă, dacă nu dincolo de ea.

Ieşind din rezerva pe care o păstrase un timp, fostul prim-ministru Egor Gaidar a făcut, în ziarul **Rossiiskie Vesti**, o evaluare extrem de pesimistă a perspectivelor economice. Inflaţia, a constatat el, a ajuns, în luna ianuarie, la 10%, apropiindu-se de nivelul care defineşte convenţional hiperinflaţia (50% pe trimestru). Una din cauze - eterna dispută dintre guvern şi Banca Centrală subordonată parlamentului. "Avem un parlament vădit pro-inflaţie, o Bancă Centrală într-o anumită măsură pro-inflaţie, iar guvernul este clar divizat asupra inflaţiei", sublinia dl Gaidar. Noul prim-ministru Cernomîrdin şi-a început mandatul alocînd credite masive pentru industria energetică (în care şi-a făcut cariera) şi un împrumut de 1000 miliarde ruble pentru sectorul agricol. Dar, susţine dl Gaidar, noul salt al inflaţiei nu se datorează, de această dată, vechiului său adversar, preşedintele Băncii, Viktor Gherascenko, deoarece, în ultimele luni ale anului trecut, acesta nu a sporit, ca de obicei, emisia monetară. (Deşi viceprim-ministrul Ciubais consideră că, totuşi, a făcut-o.) Este vorba, afirmă în continuare dl Gaidar, de "cîteva schimbări foarte neplăcute în realitatea economică". De aici încep prevestirile sumbre: hiperinflaţia va duce la prăbuşirea rublei (deja în curs, de altfel), se va reveni la troc şi raţionalizare pe scară largă, iar fabricile lipsite de materii prime se vor închide una după alta.

Chiar dacă profeţiile dlui Gaidar sînt inevitabil marcate de resentimente, în urma destituirii sale, gravitatea situaţiei este confirmată şi de alte semnale la fel de neliniştitoare. Primul ministru a putut da impresia că nu se poate decide asupra unei probleme de mare importanţă - cea a preţurilor combustibililor şi energiei. O nouă lege a falimentului, pregătită de guvern, va înzeci, conform estimărilor, numărul şomerilor, aducîndu-l la mai mult de şase milioane dacă parlamentul o va aproba, ceea ce nu este deloc sigur. Pe de altă parte, dl Gherascenko a avertizat că deficitul bugetar va depăşi cu mult nivelul recomandat de FMI - un nou pas spre hiperinflaţie. Guvernul, declara viceprimerul Vladimir Şumeiko, este decis să reducă sever deficitul bugetar, dar, în acelaşi timp, să acorde "sferei sociale" mai multă atenţie (şi, evident, mai mulţi bani) decît pînă acum - două obiective greu de conciliat.

Aşa cum arăta, în concluzie, şi dl Gaidar, adevărata sfidare la adresa fragilei democraţii ruse va veni, fără îndoială, din direcţia economiei. Şi din acest punct de vedere, o soluţionare a sterilelor dispute politice este urgentă.

VOCI DIN PRESĂ

● **Un referendum nu este necesar nimănui... Problema semnificativă este cea a noii Constituţii. Proiectul care a fost publicat a suscitat serioase critici. Cînd se află în criză, ţările civilizate se abţin, în mod normal, să adopte Constituţii. O înţelegere constituţională posibilă înseamnă, probabil, renunţarea nu numai la referendum, ci şi la urgenţa adoptării noii Constituţii. De mare importanţă este genul de înţelegere pe care îl va propune preşedintele. Va fi promovat consensul civic sau va fi din nou înfierbîntată atmosfera, provocîndu-se o nouă confruntare? Este oare (Elţin) într- adevăr pregătit pentru un compromis nu numai cu puterea legislativă, ci şi cu actuala Constituţie, sau este vorba de o nouă încercare de a-şi atinge scopul prin orice mijloace? Este timpul ca toţi oamenii politici să realizeze că în joc nu este numai soarta lor personală, ci şi destinul măreţei Rusii.**

Pravda, 18 februarie

● **Înfruntarea dintre preşedintele rus Elţîn şi preşedintele parlamentului Hasbulatov s-a transformat într-o luptă murdară. Acesta este un lucru pe cît de periculos, pe atît de neplăcut. Cei doi oameni aruncă unul într-altul cu noroi ca nişte copii, cîteodată insistînd că doresc să negocieze, dar nerespectînd nici ei compromisurile pe care şi le propun... Cît de dăunătoare se va dovedi această comportare pentru tînăra democraţie se va vedea în viitorii cîţiva ani. Hasbulatov a avut, întotdeauna, reputaţia unui om politic care ar păşi peste cadavre pentru a-şi atinge ţelurile. Nu degeaba a fost el ameninţat de cîteva ori cu un vot de neîncredere al parlamentului. Icoana lui Boris Elţîn, mult timp văzut de populaţie ca singurul erou de nuanţă democratică, începe să pălească. Elţîn şi-a dat seama de aceasta şi a avertizat asupra daunelor pe care le aduce această confruntare pentru putere. Dar el nu ascultă de propriul său avertisment...**

Süddeutsche Zeitung, 22 februarie

● **Situaţia din ţară se deteriorează... Este evident că Elţin nu are nici o înţelegere clară a situaţiei, nici o strategie bine gîndită pentru lupta politică.**

Dar care sînt opţiunile posibile pentru evoluţia evenimentelor?

Prima: preşedintele lichidează sau limitează considerabil puterea legislativă. Aceasta este o lovitură de stat.

A doua: parlamentul anulează puterile prezidenţiale. Şi aceasta înseamnă o lovitură constituţională.

A treia: puterea reală este preluată de guvern, ceea ce ar fi posibil numai cu folosirea unor mijloace de forţă.

A patra: o derivă lentă şi haotică a actualei balanţe fragile a puterii pînă la alegeri, ordinare sau anticipate. Dar acest echilibru poate fi rupt în orice moment de hiperinflaţie, o criză politică neaşteptată sau un eveniment excepţional.

A cincea: Elţin vine cu o iniţiativă politică, implicînd, în cel mai bun caz, toate ramurile puterii de stat.

Dar, de fapt, nu vor fi reforme reale. Actuala putere nu are nici un plan adevărat pentru a scoate ţara din impas. Actuala generaţie politică şi-a epuizat toate resursele. O generaţie nouă poate apărea doar după alegeri. Este singura speranţă pentru menţinerea Rusiei ca stat. Alegerile ar trebui să aibă loc cît mai repede cu putinţă.

Nezavisimaia Gazeta, 26 februarie

ARMATA

Monolitul fracturat

Armata rusă nu mai aminteşte, poate, decît prin uniforme de vechea Armată Roşie, atît de mîndră de ea însăşi şi de mitul rolului său "eliberator". Tragedia marinarilor morţi de inaniţie într-o bază militară, pierdută în gheţurile Orientului Îndepărtat, a reamintit, în mod dramatic, că, astăzi, armata are cu totul alte priorităţi decît "pregătirea de luptă şi politică". Priorităţi nu prea îndepărtate de cele ale civilului de rînd, situat mai degrabă la baza piramidei sociale: nivelul de trai şi, în primul rînd, locuinţa. Mulţi ofiţeri - pentru a nu mai vorbi despre soldaţi - îşi duc traiul în condiţii de-a dreptul mizere. Trupele retrase (cu greu) din străinătate nu au unde să se instaleze. Nu este de mirare, în aceste condiţii, că deseori aceşti militari recurg la vînzarea uniformelor şi chiar a armamentului.

Demonstraţie a ofiţerilor în faţa Kremlinului

În mod evident, Rusia nu mai are mijloacele de a întreţine o armată pe măsura ambiţiilor planetare nutrite cîndva de Uniunea Sovietică şi pe care unii le mai păstrează şi astăzi. Preşedintele Elţîn a dat cîteva decrete privind posibilitatea serviciului alternativ (pentru cei care, din motive de conştiinţă, refuză să fie militari) şi angajarea soldaţilor pe bază de contract - un prim pas spre crearea unei armate de meserie, după modelul unora din ţările occidentale. În acelaşi timp, el a evocat un posibil rol pacificator al Rusiei în spaţiul CSI - o nouă misiune pentru armată în locul vechilor doctrine strategice. Trupele ruse, sub steagul CSI, sînt deja în acţiune în cîteva state post-sovietice, de obicei - precum la Tighina - depăşindu-şi fără mustrări de conştiinţă presupusul rol de arbitru.

Toate acestea nu sînt, însă, de ajuns pentru unii ofiţeri, care caută şi alte soluţii. Activismul politic, în principiu primejdios pentru stabilitatea forţelor armate, şi-a făcut apariţia printre militari în anii peres-troikăi şi nu a mai putut fi îndepărtat. Adunarea Ofiţerilor, de tendinţă conservatoare, deşi declarată ilegală de ministrul apărării, generalul Graciov (pînă acum respectuos faţă de puterea civilă), nu numai că activează în continuare, dar i-a cerut şi demisia. Alţi ofiţeri fac parte din organizaţii democratice, precum asociaţia "Scit" (Scutul) care îl sprijină pe preşedintele Elţîn.

În consecinţă, armata rusă nu mai poate fi socotită o forţă unitară. Dacă, în august 1991, doar un grup de generali s-au situat activ de partea conspiratorilor, acum falia pare mult mai profundă. Cu atît mai delicată ar fi o eventuală încercare de a folosi armata în scopuri politice. Ştirea că înaltul comandament i-ar fi solicitat preşedintelui Elţîn "măsuri decisive" pentru depăşirea crizei constituţionale a fost prompt denunţată de Adunarea Ofiţerilor ca făcînd parte din "pregătirea unei lovituri de stat". Apelul la armată, indiferent din ce parte ar veni, nu ar face decît să stîrnească pasiunile - mai ales că nici disciplina militară nu mai este cea de altădată - iar consecinţele s-ar dovedi catastrofale.

Grupaj realizat de Alexandru ANTONESCU

Privatizarea - un pariu cu multe necunoscute

La începutul lunii februarie, 96 la sută - procent incredibil! - din cetăţenii ruşi îşi ridicaseră "cecurile de privatizare" şi erau, teoretic, gata să se lanseze în investiţii. "Cecurile" sînt similare "acţiunilor" de la noi, cu deosebirea că au o valoare nominală - 10 000 ruble - de altfel, fără mare relevanţă. Cetăţenii sînt îndemnaţi să-şi încredinţeze cecurile fondurilor mutuale private, care le vor fructifica, sau, dacă preferă, să cumpere ei înşişi acţiuni în anumite întreprinderi scoase la licitaţie. Dar atît managerii fondurilor mutuale - în general proveniţi din rîndul micilor întreprinzători privaţi, cu ceva capital acumulat - cît şi viitorii "mici acţionari" deplîng lipsa de informaţii asupra performanţelor şi perspectivelor întreprinderilor de stat, care transformă procesul inves-tiţional într-un "joc de ruletă". "Jumătate din aceste întreprinderi vor da, oricum, faliment", spunea, sceptic, un inginer pe cale de a-şi investi cecul. Experţi ai Băncii Mondiale încearcă să-i ajute pe investitori să evalueze fabricile ce le sînt oferite. Managerii ruşi folosesc, însă, şi tehnici locale - unii angajează detectivi privaţi pentru a obţine informaţiile necesare, iar alţii, mai simplu, îi mituiesc pe funcţionarii care le deţin.

Guvernul sub cenzură

După ce, acum două săptămîni, Parlamentul audiase ceea ce unii au numit "programul", iar alții "strategia" de guvernare a actualei echipe a executivului, au urmat, firesc, reacțiile partidelor parlamentare. Și apoi, răspunsurile membrilor Guvernului. Joi, 11 martie 1993, opoziția a anunțat, prin domnul Corneliu Coposu, că va depune moțiunea de cenzură, punînd capăt, astfel, tuturor incertitudinilor legate de respectivul act.

Marți, 9 martie

În acea zi, reprezentanții partidelor parlamentare s-au succedat la microfon, exprimîndu-și părerile și rezervele față de ... acel "ceva" prezentat de domnul Văcăroiu. Toată pleiada de opinii a rămas pînă la sfîrșitul zilei fără eficiență: nu s-a votat nimic. A fost, după cum aprecia un deputat, "ca apa de Bobotează".

• Dl Dan Marțian (FDSN) a luat cuvîntul în deschidere, susținînd, bineînțeles, Guvernul și programul. • Dl Corneliu Coposu (PNȚCD) a pus, în intervenția sa, o întrebare fundamentală: "Cui aparține, de fapt, programul?" Chiar așa: cui aparține programul, dacă e program? • A urmat dl Mircea Ciumara (PNȚCD), care a luat strategia în serios, arătînd că populația României nu va suporta scăderea nivelului de trai pînă în 1996, după cum se arată. În alte țări, care au început mai devreme tranziția, după primii trei ani alunecarea a fost oprită; au urmat stagnarea, apoi creșterea economică. • Dar, a mai spus dl Ciumara, mai sînt și alte aspecte. De exemplu, impozitarea drastică a marilor deținători de capital autohton, de unde reiese că aceștia, dar nu numai ei, ci și micii investitori, nu sînt simpatizați. "Pe cine simpatizați? Doar bugetul statului și pe investitorii străini? Spre ce societate mergeți?" • Reprezentantul FSN, dl Petre Roman, a afirmat că măsurile preconizate de Guvern, vor duce la "întreținerea ineficienței". Argumentul? Se prevăd mari fonduri pentru societățile cu capital de stat și puține fonduri pentru investiții. • Legea bugetelor locale lipsește cu desăvîrșire, deși se impunea de un an de zile. Să observăm că prin aceasta se încearcă o subminare a încrederii în primari și, implicit, în opoziție? • Constituția prevede, însă, procedura moțiunii de cenzură, a mai spus dl Roman, fără să dezvolte ideea. • Dl Viorel Sălăgean (PUNR) a debutat cu o frază aplaudată de opoziție: "Mă uimește stîngăcia cu care își intră în rol FDSN". Uimirea a trecut, însă, repede. Era o mustrare prietenească, neveninoasă, care a alunecat, prin broderii gazetărești, spre un "Să fim alături de Guvernul Văcăroiu!" • Dl Corneliu Vadim Tudor (PRM), după încrucișări de cuvinte cu președintele Camerei, a izbutit să-și intre în rol, uzînd în discursul său de formule uneori inspirate. Tenta dramatică a expunerii, însoțită de afirmații de genul "România se află în cădere liberă", a fost "abolită" atunci cînd s-au invocat amendamentele pe care PRM le aduce programului. Era vorba de existența unor măsuri antipopulare, cum ar fi rata ridicată a șomajului. • "Nu avem curajul să recunoaștem că am pornit greșit în ianuarie 1990", a atacat, din nou, liderul PRM, cerînd Guvernului să prezinte un raport al guvernărilor Roman- Stolojan care "au ruinat țara". • Reacțiile publicului au fost, de această dată, lipsite de vioiciune, dar nu pînă la capăt. Căci, atunci cînd domnul Vadim Tudor a atacat memoria lui Walter Roman, de pe băncile opoziției s-au auzit proteste. • "Opoziția dă peste mînă Guvernului!" a mai spus liderul PRM, părăsind tribuna. A ajuns la locul său, a renunțat la tenta gravă, împărțind zîmbete triumfătoare. Se sfîrșise reprezentația. Dar nu de tot. • Pentru că, aproape de prînz, primind drept la replică, domnul Corneliu Vadim Tudor a ținut un discurs lacrimogen, cerînd iertare pentru cuvintele jignitoare la adresa tatălui domnului Petre Roman și pledînd pentru pace și bună-înțelegere. •

MOȚIUNEA DE CENZURĂ
(Constituția României - art. 112)

(1) Camera Deputaților și Senatul, în ședință comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moțiuni de cenzură, cu votul majorității deputaților și senatorilor.

(2) Moțiunea de cenzură poate fi inițiată de cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților și senatorilor și se comunică Guvernului la data depunerii.

(3) Moțiunea de cenzură se dezbate după 3 zile de la data cînd a fost prezentată în ședința comună a celor două Camere.

(4) Dacă moțiunea de cenzură a fost respinsă, deputații și senatorii care au semnat-o nu mai pot iniția, în aceeași sesiune, o nouă moțiune de cenzură, cu excepția cazului în care Guvernul își angajează răspunderea potrivit articolului 113.

Reprezentantul UDMR, dl Borbely Laszlo, a arătat că acest "program" al Guvernului se înfățișează doar ca o schiță de intenții și că, oricum, el trebuie votat. • Dl Attila Verestoy (UDMR) consideră că, la 19 noiembrie, s-a încheiat un "gentlemen agreement" între Parlament și Guvern, care obligă pe acesta din urmă să-și respecte obligațiile - adică să prezinte un program adevărat. "Juridic, nu-l putem obliga" - consideră dl Verestoy, spre deosebire de alți reprezentanți ai opoziției. Oricum, UDMR își exprimă nemulțumirea față de neabordarea problemei minorităților în program. • Nici dl Dinu Patriciu (PL) nu a lipsit de la microfon, oferind o imagine plastică a ceea ce se consideră a fi programul Guvernului Văcăroiu: o prăjitură cu puțină sare, puțină "cărnică", puțin piper, care să-i mulțumească pe toți, dar care dă un "ceva exploziv". • "Jumătățile de măsură au adus România în acest punct", consideră dl Patriciu, punînd degetul pe rană și subliniind că proprietatea trebuie să fie un **punct de pornire** al tranziției și nu rezultatul ei. • Guvernul dovedește o atitudine "amorală" neangajîndu-și răspunderea în acest sens. De altfel, Partidul Liberal va semna moțiunea de cenzură. • În cu totul alt registru, dl Victor Neagu (PDAR), a arătat cu degetul: Să nu privatizăm doar de dragul privatizării! Să se facă privatizarea numai unui singur IAS, la nivel local. Afirmația a stîrnit rîsetele ziariștilor. • Tot

un reprezentant al PDAR, dl Ioan Coja, şi-a exprimat deruta faţă de acest program, deşi, iniţial, domnia sa a votat **pentru** Guvern. • Dl Adrian Păunescu (PSM) şi-a pus din nou - deşi vocea nu prea l-a ajutat - talentul în slujba politicii, arătînd: "Faptul că România importă grîu e ca şi cum Sahara ar importa nisip". Oricum, Guvernul ales de Parlament trebuie respectat şi nu "tras de urechi ca pe copilul nostru de mingii". • Dumnealui a adus amendamente programului în acele zone în care nu apare protecţia socială. (De altfel, PSM a propus chiar omologarea unui nou concept: "politica socială"). • Luîndu-şi o anumită distanţă faţă de program, ca şi PRM, deşi îl susţin, ei joacă prudent, atenţi la riscul că vîntul ar putea să bată şi din dreapta, nu numai din stînga. • Nu a lipsit nici elementul de picanterie din momentul "Adrian Păunescu": atunci cînd în sală s-au făcut auzite cîteva zgomote firave (intrate de altfel în obişnuit), vorbitorul a strigat vehement: "Domnule preşedinte, vă cer protecţia!" Au urmat, bineînţeles, rîsete.

Joi, 11 martie

Evenimentul zilei a fost, după cum se ştie , anunţul făcut de dl Coposu privind depunerea de către opoziţie a moţiunii de cenzură. Faptul s-a petrecut însă înainte ca membrii Guvernului să schiţeze răspunsuri.

• Astfel, primul ministru a negat că **acum** ar fi vorba de un program, continuînd cu ideea că nu e necesară o reangajare a răspunderii Guvernului. "Atunci cînd am prezentat programul în noiembrie ne-am angajat răspunderea. Nu văd de ce trebuie s-o mai facem acum". • Dl Văcăroiu a încercat să convingă auditoriul şi că introducerea taxei pe valoarea adăugată nu va conduce la intensificarea fiscalităţii. • Referitor la preţuri, Guvernul prevede o desfiinţare a controlului lor, dar, în timp. • A mai susţinut dl Văcăroiu şi alte idei economice pe care presa nu le-a putut percepe în totalitate, dată fiind izolarea ei în "ţarcul" de la etajul II, de unde cuvintele vorbitorului de-abia se distingeau. • Dl Mişu Negriţoiu, ministru de stat şi preşedinte al Consiliului pentru coordonare, strategie şi reformă economică, a fost, însă, foarte explicit. Nu a confundat decît... parlamentele, începînd cu formula: "Dle preşedinte al Camerei reprezentanţilor". • Invocînd paternitatea asupra aşezării în pagină (tehnoredactare!) a programului, dl Negriţoiu a dezvăluit ca surse de documentare rapoarte ale guvernărilor anterioare, care nu cuprind mai multe măsuri concrete decît documentul cu pricina, programul partidului de guvernămînt, programul de guvernare al unor ţări ca Irlanda(!) • Concluzia: este necesară o intervenţie a statului în "operaţiunea chirurgicală" pe care o presupune tranziţia. Faptul este susţinut şi de noi concepte introduse de FMI, cum ar fi aceea de "politică industrială". • Expunînd şi alte probleme specifice, dl negriţoiu i-a lăsat pe ceilalţi miniştri să-şi susţină replica la cuvîntările parlamentarilor din ziua de marţi. • Momentul cel mai tensionat a fost, însă, acela în care preşedintele PNŢCD s-a pregătit să meargă la tribună pentru a anunţa ceea ce noi, ziariştii, ştiam deja de pe holuri: moţiunea de cenzură. • A existat, o opoziţie din partea celui care a condus şedinţa comună, dl Oliviu Gherman (FDSN), dar, în cele din urmă, accesul dlui Coposu la microfon a fost posibil: "Dl ministru Mişu Negriţoiu a botezat această strategie <<program>> şi aşa îl voi boteza şi eu. I-am adresat dlui prim-ministru Văcăroiu rugămintea de a-şi asuma responsabilitatea pentru program. Dumnealui a răspuns, eu am dreptul să replic. E adevărat că dl prim-ministru şi Guvernul au primit agrementul Parlamentului. Noi nu contestăm învestitura. Vreau să spun că, deşi li s-a acordat încredere prin învestitură, nu s-a acordat încredere şi acestui program, născut ulterior. Şi, pentru **acest** program, - "Domnule senator!", se aude de la microfonul preşedintelui - şi pentru acest program opoziţia depune moţiunea de cenzură". Au urmat aplauze ironice - din stînga - şi aprobatoare - din dreapta.

*

Aşadar, Convenţia democratică şi FSN au confirmat, pînă la urmă, ceea ce se zvonea doar, săptămîna trecută. Deşi părerile privind oportunitatea au fost împărţite, opoziţia nu putea lăsa să treacă prin Parlament un asemenea program - nevotat şi... nerecunoscut ca atare. "Rolul unei moţiuni de cenzură nu este neapărat ca ea să treacă, ne-a explicat la ieşire dl Dinu Patriciu (PL). Ea poate avea efecte mai îndepărtate, demonstrînd că acest program nu are aderenţă în Parlament decît puţin peste 50 la sută. Şi, mai ales, ea va dovedi că există o opoziţie. Cu atît mai mult cu cît PUNR, PSM, PRM <<arată mîţa>> FDSN-ului, determinîndu-l să alunece spre stînga".

Tot la ieşire, dl Nicolae Văcăroiu, neacordînd decît cîteva secunde ziariştilor, a spus că se aştepta ca această moţiune să fie depusă. La întrebarea dacă îi este teamă de ea, primul ministru a răspuns: "În nici un caz".

Mirela IAMANDI

BELGRAD

Diplomaţia presiunilor

Bosnia răsăriteană a fost şi în ultima săptămînă scena unor noi confruntări între combatanţii sîrbi şi cei musulmani, ca urmare a cuceririi de către primii a zonei Ţerska. Replica forţelor guvernamentale loiale preşedintelui Alia Izetbegovici s-a concretizat într-o puternică ofensivă de care adversarii aveau deja cunoştinţă, din direcţia Kraviţa şi Konievici Polie. Cu toată desfăşurarea de artilerie, infanterie şi tancuri, sîrbii au rămas, ca şi în alte dăţi, de neclintit de pe poziţiile ocupate.

Spectatori ai acestor lupte şi obiect al suferinţei, locuitorii acestor regiuni trăiesc zile de un dramatism sfîşietor: frig, foame, boli, refugiu. Singura rază de speranţă cade, în adevăratul sens al cuvîntului, din cer sub forma ajutoarelor lansate, noapte de noapte, din avioanele americane, care,

între timp, şi-au ameliorat precizia paraşutărilor. Dar aceasta înseamnă încă prea puţin faţă de cerinţa de medicamente şi, mai ales, de asistenţă medicală de care au nevoie răniţii de la Konievici Polie, pentru care reprezentanţii Naţiunilor Unite se străduiesc să obţină accesul unor convoaie ce ar urma să-i scoată din acest iad. Situaţia este, într-adevăr, de infern: aproape 100 de persoane sînt ameninţate cu moartea datorită rănilor, alte 305 cazuri "urgente" şi 800 "mai puţin urgente" aşteaptă îngrijiri într-o zonă în care nu există nici măcar un spital. Şi, pentru a întregi zguduitorul tablou, trebuie adăugat că din rîndurile celor 4 000 de refugiaţi din Ţerska spectrul morţii datorate malnutriţiei şi numeroaselor cazuri de pneumonie răpeşte zilnic 20-30 de vieţi.

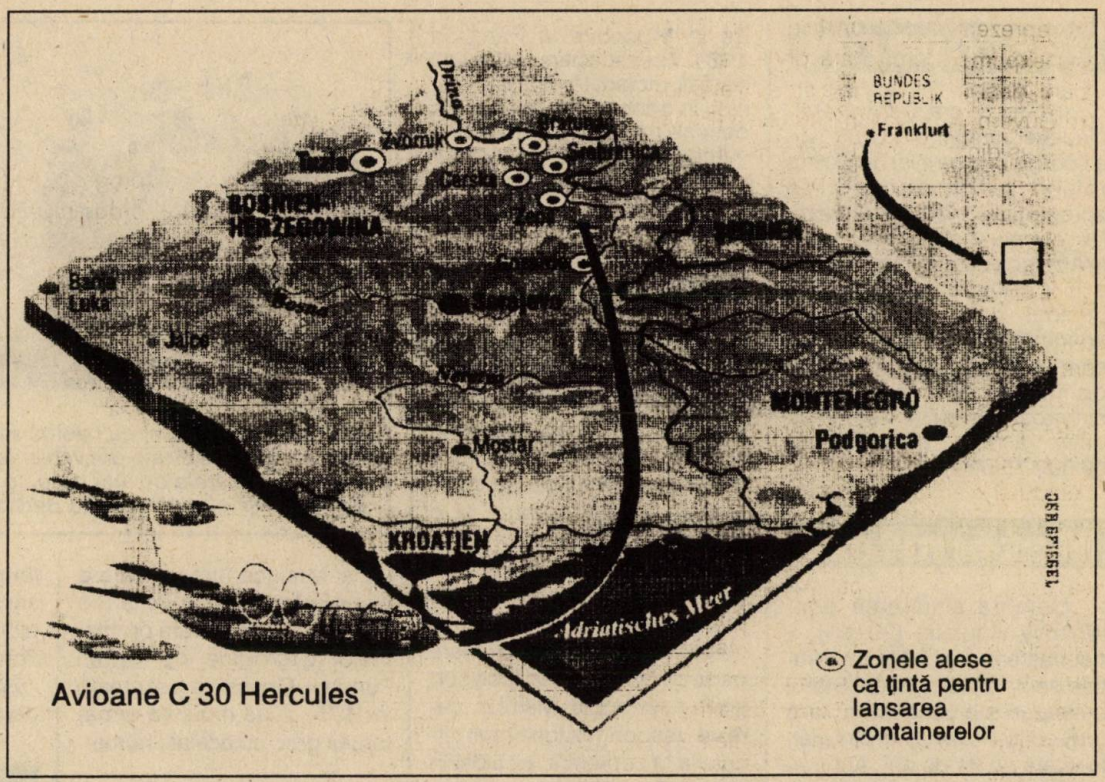

Paraşutarea ajutoarelor americane, constînd în alimente şi medicamente, s-a făcut pînă în prezent în zone locuite de musulmani, unde convoaiele terestre au pătruns arareori. Preconizatele misiuni ruseşti vor viza, după declaraţiile factorilor responsabili, regiuni populate de sîrbi

În acest timp, negocierile de pace de la New York au înregistrat un progres care, la prima vedere, pare important. Cei trei reprezentanţi ai părţilor rivale au căzut de acord asupra primelor două puncte ale planului de pace propus de mediatorii Cyrus Vance şi David Owen: principiile constituţionale şi dezangajarea militară (liderul croat Mate Boban fiind singurul care a acceptat şi ultimul punct privitor la harta cuprinzînd viitoarea împărţire a Bosniei în 10 provincii semiautonome). Refuzul preşedintelui Izetbegovici şi al conducătorului sîrbilor bosniaci, Radovan Karadjici, poate avea semnificaţii profunde şi complexe, iar motivele diferă. Pe de o parte, partea sîrbă se vede în pericolul de a fi lipsită de aproximativ o treime din teritoriul pe care îl deţine actualmente, parte din el cucerit prin luptă. Musulmanii, la rîndul lor, se simt ameninţaţi de o posibilă izolare în regiunea centrală a ţării, în eventualitatea alipirii teritoriilor croate şi sîrbeşti la Croaţia, respectiv Iugoslavia. Pe de altă parte, gestul de acceptare a ajustării hărţii în favoarea musulmanilor şi sîrbilor de către croatul Mate Boban poate fi interpretat ca păstrarea unei monede de schimb într-un potenţial tîrg avînd ca obiect multidisputata enclavă Kraina.

Aşteptînd acceptarea în totalitate a planului Vance-Owen, preşedintele William Clinton, adept al ideii potrivit căreia cea mai bună cale de a pune capăt războiului interetnic din Bosnia rămîne diplomaţia, şi-a împărţit sarcina de a face presiuni asupra musulmanilor şi a sîrbilor cu omologul său francez, François Mitterrand. Drept urmare, preşedintele Franţei l-a invitat l-a Paris în cursul săptămînii trecute pe conducătorul Serbiei, Slobodan Miloşevici. Scopul acestei întîlniri, la care au participat şi copreşedinţii conferinţei de pace asupra fostei Iugoslavii, a fost de a-l determina pe liderul sîrb să îl convingă pe Radovan Karadjici să accepte ultimul punct al planului Vance-Owen. ("Bunele oficii" oferite de Franţa în scopul obţinerii păcii în regiune au continuat prin invitarea la Paris, între 16-18 martie, şi a preşedintelui muntenegrean Momir Bulatovici, gest pus de observatori în strînsă legătură cu vizita preşedintelui Serbiei). Astfel, mîna lui Miloşevici se vdee forţată de ameninţările de înăsprire a sancţiunilor împotriva ţării sale, în cazul în care sîrbii bosniaci ar constitui singura parte care nu ar accepta harta propusă de cei doi mediatori. Printre acestea se au în vedere închiderea graniţelor terestre, îngheţarea depunerilor iugoslave în străinătate, interzicerea tuturor relaţiilor diplomatice bilaterale, plasarea de inspectori pe vasele de pe Dunăre şi sechestrarea navelor, avioanelor şi încărcăturilor lor. Liderul Radovan Karadjici, conform căruia "ceea ce se petrece în Bosnia nu are nimic de a face cu Iugoslavia", a declarat că, în cazul în care vor fi aplicate noi sancţiuni, va părăsi negocierile de la New York şi va cere independenţă totală pentru sîrbii din Bosnia.

La aproape un an de la izbucnirea luptelor, Bosnia-Herţegovina rămîne o rană adîncă şi, în continuare, deschisă...

Ioana BĂRBULESCU

1000 + 1

Descoperire

În timp ce ara, Carmelo Villanueva, fermier din Uruguay, a scos la lumina zilei un obiect rotund cu un diametru de aproximativ 20 centimetri. Descoperirea, fără precedent în America de Sud, s-a dovedit a fi - conform specialiştilor geologi - un ou de dinozaur, aparţinînd unei specii mai mici care, se apreciază, ar fi fost contemporană cu primii strămoşi ai omului. Vechimea oului a fost apreciată la 50 000-75 000 ani.

Maternitate

Celebra cîntăreaţă pop, Whitney Houston (29 ani), a dat naştere unei fetiţe în greutate de 3,100 kilograme. Starul american s-a căsătorit în iulie cu Bobby Brown, şi el cîntăreţ, în vîrstă de 24 de ani. Atît mama cît şi copilul se află în stare bună; numele fetiţei nu a fost încă hotărît.

Expoziţie

Muzeul Israelului va prezenta, începînd din septembrie a.c., 50 de opere de tinereţe ale lui Marc Chagall. Expoziţia va cuprinde picturi realizate între 1910 şi 1920, înainte de plecarea artistului de la Moscova la Paris, în 1922. Aceste opere, ce nu au părăsit niciodată teritoriul rus, sînt, în general, pînze uriaşe şi desene realizate pentru teatrul evreiesc Habimah din Moscova (strămoşul Teatrului Naţional israelian).

Metrou

Construcţia metroului atenian este îngreunată de permanentele descoperiri arheologice. Recent, au fost scoase la suprafaţă un cimitir din epoca elenistică, un complex de terme romane şi o reţea intactă de conducte datînd din sec. V înainte de Christos. Specialiştii au la dispoziţie şase luni pentru a face cercetări în zonă, întrucît mare parte din excavaţii se face sub anticul Acropole. Metroul, care va descongestiona mult circulaţia la suprafaţă, va fi dat în folosinţă în 1997.

Premiu

Preşedintele Cehiei, Vaclav Havel, precum şi dramaturgul şi regizorul britanic, Peter Brook, au primit premiul Onassis pe 1993. Ceilalţi doi laureaţi sînt: Eunice Kennedy Shriver, fondatoarea jocurilor olimpice pentru retardaţi mintal, şi Maurice Strong, care a organizat reuniunea de la Rio de Janeiro consacrată problemelor ecologice ale Terrei. Fundaţia Onassis a fost creată în 1975, după moartea armatorului grec cu acelaşi nume.

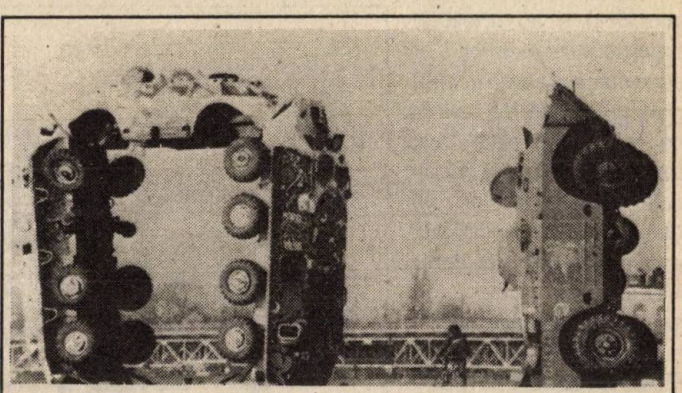

Un berlinez priveşte, cu interes sau poate cu scepticism, noile sculpturi realizate din vehicule militare ex-germane dezafectate. Operele de artă viu colorate sînt înălţate pe fosta fîşie a morţii care despărţea Berlinul de Est de cel de Vest

Proiect

O firmă spaniolă de construcţii a propus un proiect pentru viitorul sediu din Bruxelles al Comunităţii Europene. "Turnul Europei", a cărui construcţie este estimată la 1,3 miliarde dolari, va fi cea mai înaltă clădire din lume (1 000 m) - vizibilă de la 120 km depărtare - şi va avea o formă piramidală. Amintim, cu acest prilej, că actualii campioni ai zgîrie-norilor se află în Toronto - Canada (Tower C.N. - 552 m) şi în Chicago - S.U.A. (Sears Tower - 441 m).

Cerere

Vorbind în faţa studenţilor de la Universitatea din Alexandria, muftiul Egiptului, şeicul Sayed Tantoui, a cerut musulmanilor "să nu se uite la emisiunile neruşinate difuzate de televiziune în cursul lunii Ramadanului, pentru că acestea sînt interzise de religia islamică"

Copiii din Moscova se zbenguie în zăpada proaspăt căzută dîndu-se pe derdeluş în parcul de distracţii Gorki. Sculpturile din gheaţă din acest loc sînt prevăzute cu pîrtii care, datorită temperaturilor scăzute, rezistă bine spre deliciul copiilor

Aproximativ 200 de pescari francezi răstoarnă lăzi cu peşte în piaţa centrală a oraşului Lille, din nordul Franţei, în semn de protest împotriva importurilor care au dus la scăderea preţului acestui produs pe piaţă

Conform unei tradiţii vechi de 300 de ani, la începutul lunii martie în satul Mokrin, aflat la 100 km de Belgrad, se desfăşoară spectaculoase lupte între găşte

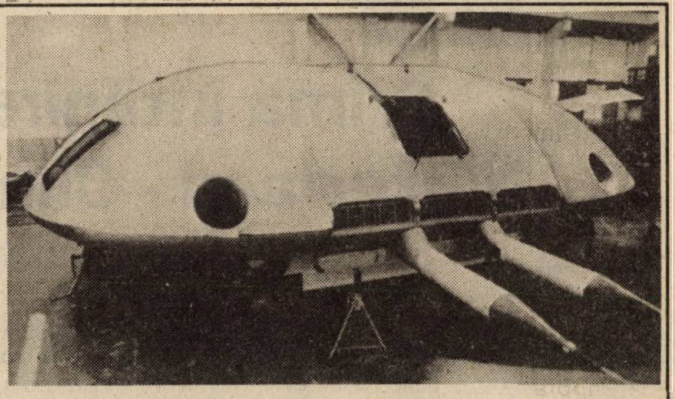

Un vehicul zburător din noua generaţie se află în fază de asamblare la uzinele aeronautice din Saratov, regiunea Volga. Semănînd cu o buburuză, aparatul poate funcţiona atît cu combustibil lichid, cît şi cu gaze naturale. Portanţa este apreciată la jumătate din propria lui greutate, iar volumul încărcăturii este de 8-10 ori mai mare decît la avioanele de pasageri sau cargo

Scindare

Preşedintele partidului polonez "Amicii băutori de bere", extravagantul Janusz Rewinski, agresat de cîţiva din camarazii săi, a contraatacat, declarînd ilegal congresul extraordinar care l-a exclus din partid. Rewinski a ameninţat că "va adresa o scrisoare deschisă tuturor băutorilor de bere din Polonia şi din lume", pentru a respinge acuzaţiile adversarilor săi referitoare la gestionarea finanţelor partidului. Scindarea "Amicilor băutori de bere" poate avea urmări asupra vieţii politice din Polonia, deoarece ei sînt în alianţă cu liberalii, deţin 12 mandate în Seimul polonez şi fac parte din coaliţia guvernamentală

În imagine una din talentatele membre ale trupei de patinaj "Holiday on Ice" care, împreună cu alţi 42 de tineri şi tinere, a participat la realizarea unui spectacol a cărui premieră a avut loc recent la Paris

Argument

Deputatul scoţian David Marshall şi-a argumentat expunerea în faţa Camerei Comunelor scoţînd un cuţit lung de 30 centimetri. "Să facem să dispară aceste obiecte de pe străzi" - a spus Marshall în faţa colegilor săi, scoţînd din buzunar lungul cuţit pentru a-i convinge pe aceştia de necesitatea înăspririi legilor privind interzicerea tuturor tipurilor de arme. Speaker-ul Camerei Comunelor, doamna Betty Boothroyd, a intervenit imediat, cerînd deputatului să dea cuţitul unui funcţionar.

Condiţii

Datorită degradării condiţiilor de viaţă, moscoviţii au slăbit în ultimii ani în medie cu 5 kilograme. Această pierdere în greutate se datorează atît unei alimentaţii din ce în ce mai puţin bogate, cît şi unei stări de stres, se arată într-un studiu elaborat de Centrul de cercetări pentru medicină preventivă. Anxietatea este provocată, conform specialiştilor instituţiei amintite, de instabilitatea politică, teama concedierilor şi diminuarea puterii de cumpărare a monedei naţionale.

Presa

Federaţia Internaţională a Editorilor de Ziare (FIEZ) a decis să atribuie premiul prin care îşi marchează a 45-a aniversare lui Federico Mayor, director general al UNESCO. Pentru FIEZ, "Frederico Mayor merită acest premiu pentru curajul de care a dat dovadă efectuînd o reformă totală a politicii UNESCO faţă de mass-media. Federico Mayor a introdus şi impus noi orientări care permit astăzi instituţiei UNESCO să exercite o mare influenţă pentru a face să înainteze cauza libertăţii de expresie în lume".

Prinţesa Diana a fost întîmpinată pe aeroportul din Katmandu (Nepal) de primul ministru Prasad Koirala şi de tinere fete care i-au oferit ghirlande de flori. Vizita prinţesei, prima în străinătate după separarea de prinţul Charles, a avut ca scop iniţierea unor programe de ajutorare a Crucii Roşii nepaleze

Preţ record

Un tablou semnat de celebrul pictor englez Joseph Turner a fost vîndut muzeului Paul Getty din California pentru suma record de 11 milioane lire sterline, cel mai mare preţ plătit pînă acum pentru o operă a unui artist britanic. Pînza binecunoscutului peisagist aparţinea Universităţii din Londra, iar achiziţionarea acestuia de către muzeul californian s-a făcut cu acordul autorităţilor din Marea Britanie.

Inundaţii

Puternice inundaţii au afectat, în ultimele zile, 12 provincii din Iran, 400 de persoane pierzîndu-şi viaţa, iar alte 224 fiind date dispărute. Presa locală adaugă că, în urma calamităţilor au fost distruse 1050 de poduri, 25 000 acri de pămînt arabil şi circa 220 000 de vite au fost luate de ape. O primă evaluare situează pagubele înregistrate la peste 3,6 miliarde dolari.

Rubrică realizată de Ioana BĂRBULESCU

WASHINGTON

Prima întîlnire Mitterrand - Clinton

Preşedintele Franţei, François Mitterrand, a sosit săptămîna trecută la Washington pentru un prim contact cu preşedintele SUA, Bill Clinton, şi pentru o serie de întrevederi care vor duce (speră Parisul) la clarificarea poziţiei SUA asupra GATT şi a viitorului NATO.

"În ce priveşte o serie de puncte sîntem încă puţin în expectativă asupra a ceea ce ar trebui să fie poziţiile americane", a declarat purtătorul de cuvînt al preşedinţiei franceze, Jean Musitelli, citînd în acest sens negocierile comerciale.

Cît despre NATO şi viitorul acestei organizaţii, nu avem încă impresia că această problemă a fost abordată în profunzime, a subliniat J. Musitelli. El a insistat asupra importanţei "contactului personal în relaţiile franco- americane", o formă de contact pe care preşedintele Franţei a ştiut să-l stabilească cu preşedinţii Reagan şi Bush.

Întrevederile de la Washington au fost "o ocazie de a reafirma ataşamentul faţă de o relaţie de calitate între Franţa şi SUA, în conformitate cu marea tradiţie biseculară care ne-a găsit alături în timpul marilor încercări", a mai spus purtătorul de cuvînt.

În mai puţin de o oră şi jumătate, preşedinţii Mitterrand şi Clinton nu au avut timp decît pentru o sumară trecere în revistă a problemelor, pe care actualitatea le impune, s-a arătat la Palatul Elysée. Printre aceste probleme se citează fosta Iugoslavie şi viitoarea reuniune la nivel înalt a ţărilor industrializate "G-7". Parisul doreşte ca aceasta să fie precedată de o reuniune extraordinară pentru a coordona iniţiativele de creştere şi negocierile GATT, domeniul agricol constituind principalul obstacol între cele două ţări.

La Paris sînt apreciate unele prezentări ale relaţiilor franco-americane, care pun accentul pe conflicte şi pe probleme contencioase. În ceea ce priveşte Rusia, europenii şi americanii, se apreciază la Elysée, au acelaşi interes ca această ţară să fie cît mai stabilă şi cît mai paşnică posibil. "Împărtăşim aceeaşi grijă de a preveni pe cît posibil revenirea la o putere care ar fi ostilă Occidentului şi nu s-ar conforma valorilor noastre democratice", a spus J. Musitelli.

Parisul consideră că Boris Elţîn este un interlocutor de prim plan, al cărui rol personal, ca şi cel al ţării sale trebuie să fie importante pentru reglementarea unui anumit număr de probleme, a subliniat purtătorul de cuvînt al preşedinţiei franceze.

Referitor la expectativa în care s-ar putea găsi americanii în ceea ce priveşte politica Franţei după alegerile legislative de la sfîrşitul lui martie, el a declarat: "Cred că preşedintele Clinton şi responsabilii americani cunosc Constituţia franceză, ştiu că preşedintele este ales pentru şapte ani şi că actuala Constituţie este astfel alcătuită încît asigură o formă de preeminenţă instituţională a şefului statului în domeniile politicii externe şi militare".

François Mitterrand a anunţat, cu acest prilej, că va participa personal la negocierile de pace asupra Bosniei şi Herţegovinei, care se desfăşoară sub egida Naţiunilor Unite - informează France Presse.

"Voi avea ocazia să iau parte eu însumi în următoarele zile la tratative", a declarat preşedintele Franţei, fără să precizeze forma pe care o va lua această angajare în cadrul convorbirilor.

Mitterrand a făcut acest anunţ în cursul unei conferinţe de presă la care a participat şi preşedintele SUA, Bill Clinton, la sfîrşitul acestei prime întîlniri a celor doi şefi de stat la Casa Albă. Preşedintele francez a reafirmat sprijinul ţării sale pentru planul Vance-Owen, care, în opinia sa, reprezintă "cel mai bun plan posibil", chiar dacă sînt luate în calcul şi imperfecţiunile sale, notează AFP.

Cei doi lideri şi-au împărţit sarcina de a face presiuni asupra musulmanilor şi, respectiv, a sîrbilor pentru a-i determina să accepte compromisul mult aşteptat pentru soluţionarea crizei. Mitterrand l-a invitat, la Paris, pe preşedintele sîrb Slobodan Miloşevici la o întîlnire cu mediatorii conferinţei internaţionale asupra fostei Iugoslavii, Cyrus Vance şi David Owen, încercînd, prin acesta să exercite presiuni asupra liderului sîrbilor bosniaci, Radovan Karadjici.

(AFP)

ROMA

Murdãria "mîinilor curate"

"Zilele pe care le trăim sînt, poate, cele mai dramatice ale republicii noastre".

Sînt cuvintele pe care premierul Giuliano Amato le-a rostit în faţa Parlamentului. Ele corespund pe deplin adevărului. Scena politică italiană este dominată de scandalurile de corupţie în care sînt implicate, într-un fel sau altul, personalităţi aparţinînd diferitelor partide din coaliţia guvernamentală, marilor concerne industriale sau bancare. Unele numai acuzate, altele aflate deja sub stare de arest. Este suficient, credem, să menţionăm, într-o ordine întîmplătoare, cîteva nume, pentru a avea o imagine a proporţiei atinse de ceea ce presa italiană a numit "afacerea mîinilor curate": Bettino Craxi, ex- premier, ex-lider socialist, Gianni De Michelis, ex-ministru de externe, Claudio Martelli, ex-ministru al justiţiei, Franco de Lorenzo, ex-ministru al sănătăţii (tatăl său a fost şi el arestat), Giovanni Goria, ex-premier, ex-ministru de finanţe, Giorgio La Malfa, liderul Partidului Republican, Francesco Paolo Mattioli, director financiar al firmei "Fiat", Antonio Mosconi, director general la "Toro Assicurazioni", Gabriele Cagliari, preşedintele consiliului de administraţie

Încă o verigă ruptă din întregul lanţ al corupţiei din Italia: Gabriele Cagliari, preşedintele consiliului de administraţie al companiei ENI

Ex-premierul Bettino Craxi continuă să se considere nevinovat

al companiei ENI, şi Franco Ciatti, preşedinte la "Nuovo Pignone"... Şi lista ar putea continua, fiind foarte lungă şi, din păcate, rămasă deschisă.

Pentru a vedea cum s-a ajuns aici, sînt necesare o întoarcere în timp şi o scurtă prezentare a faptelor, atîtea cîte au fost dezvăluite pînă acum.

În martie 1992, a fost arestat un anume Mario Chiesa, directorul unui cămin de bătrîni. Nemaiavînd ce pierde, acesta a pus cu generozitate la dispoziţia justiţiei toate amănuntele pe care le cunoştea. Aşa a revenit în atenţia poliţiei numele lui Roberto Calvi (găsit spînzurat la Londra în 1982), patron al băncii Ambrosiano, între timp falimentată. El se sustrăsese unei condamnări de patru ani pentru export ilegal de devize, reuşind să fugă. Ancheta declanşată a descoperit că Roberto Calvi era membru al lojii masonice "Propaganda Due", al cărei şef era Licio Gelli. O percheziţie la vila acestuia a descoperit un document în care se vorbea despre existenţa unui cont bancar, codificat "Protezione", de şapte miliarde de dolari. În document erau menţionate numele lui Calvi şi Claudio Martelli, membru marcant al Partidului Socialist.

Contul în discuţie are, însă, altă istorie. Ea începe în 1979, cînd Claudio Signorile, vice-secretar al PSI şi, pe atunci, aprig susţinător al lui Bettino Craxi, a reuşit să-l impună la conducerea ENI (Ente Nazionale Idrocarburi), a doua societate publică italiană, pe Enzo Mazzanti. Între timp, însă, a avut loc revoluţia islamică din Iran, cu urmări dramatice pe piaţa petrolieră. Scăpat de sub control, preţul petrolului a urcat vertiginos, iar obţinerea ţiţeiului însemna acţiuni nesigure şi pline de risc. Reprezentanţii ENI au fost nevoiţi să străbată Orientul în lung şi-n lat, reuşind, pînă la urmă, să obţină petrolul necesar italienilor pentru o perioadă de trei ani şi la un preţ avantajos. Contractul a fost încheiat între firma "Agip" şi compania saudită "Petromin".

Iunie, 1979. În urma alegerilor, cabinetul democrat-creştinului Giulio Andreotti a fost înlocuit de cel al lui Francesco Cossiga, cu sprijinul serios al socialiştilor. El a trebuit, însă, să demisioneze după numai trei luni, odată cu declanşarea scandalului ENI-Petromin. La originea acesteia s-a aflat Rino Formica, secretar administrativ al PSI şi apropiat al lui Craxi. El a descoperit că, în spatele avantajosului contract cu firma saudită, se afla o înţelegere prin care ENI vărsa o uriaşă sumă de bani firmei elveţiene Sofilan. O parte din aceasta intra, se pare, în buzunarele lui Claudio Signorile, devenit, între timp, rival al lui Craxi şi vizînd "tronul" acestuia. Dar planurile lui Signorile nu se suprapuneau cu cele ale lui Leonardo di Donna, responsabil cu finanţele, planificarea şi administraţia la ENI. Acesta dorea cu ardoare postul lui Mazzanti, "numit", după cum am mai arătat, de Signorile. Drept pentru care n-a avut altceva de făcut decît să-i "sufle" marele secret lui Formica. A urmat, firesc, înlăturarea lui Mazzanti.

Anul 1980 aducea victoria definitivă a cuplului Craxi-Formica. În primul rînd, încercarea lui Signorile şi Amato (actualul prim-ministru) de a-i pune în minoritate în cadrul partidului a eşuat, datorită sprijinului neaşteptat oferit de Gianni De Michelis. Acesta şi-a primit răsplata cîteva luni mai tîrziu, fiind numit ministru al Participărilor Statale. În al doilea rînd, Di Donna a ajuns vicepreşedinte al ENI. Din această poziţie, el a început să negocieze cu Roberto Calvi modalităţile de plasare a "beneficiilor" obţinute de ENI. În mare criză de fonduri, Calvi a acceptat un "împrumut" de la ENI în valoare de 150 milioane dolari. Banii au ajuns în filiala băncii "Ambrosiano Overseas" din Nassau, la Banca Aldină din Lima şi Banca din Managua. Recunoscător socialiştilor, Calvi s-a grăbit să deschidă contul "Protezione", în valoare de şapte milioane dolari, special pentru Craxi şi Claudio Martelli, dar pe numele şi cu acordul arhitectului Silvano Larini, bun prieten cu liderul socialiştilor. Arestat vara trecută, arhitectul nu a negat nici un moment acuzaţiile. O altă celebritate aflată în spatele gratiilor, Florio Florini, director financiar la ENI, a dezvăluit şi el că "Larini era titularul contului, Craxi - destinatarul, iar Martelli era la curent cu întreaga afacere".

Ar fi, însă, greşit să se creadă că numai socialiştii şi-au finanţat ilegal partidul. Nici democrat-creştinii nu sînt "curaţi". Între cele două formaţiuni politice exista un pact prin care se împărţeau "sferele de influenţă". Adică cine finanţa pe cine.

În mare, cam acestea sînt detaliile furnizate pînă acum (n.r. la închiderea ediţiei) de mass-media italiană. Un dosar, fără îndoială, incomplet şi care necesită clarificări.

În tot acest context, măsurile guvernului Amato, supus unei remanieri, dar aflat, cu tot votul de încredere obţinut şi depăşirea moţiunii de cenzură, încă pe muchie de cuţit, nu au făcut decît să toarne gaz peste foc. Abolirea legii privind finanţarea partidelor politice din fonduri

publice şi instituirea de sancţiuni limitate la amenzi în cazul încălcării legislaţiei nu fac decît să şteargă cu buretele trecutul. Mai mult, acest decret-lege permite reglementarea rapidă a situaţiei numeroşilor oameni politici implicaţi în afacerea "mîini curate". Mai precis, toţi cei implicaţi vor fi scoşi basma curată. E drept, majoritatea sînt socialişti, ca şi premierul, deci, dintr-un anumit punct de vedere, motivul este de înţeles.

Dar nu de toată lumea. Opinia publică a reacţionat cu ostilitate. Magistraţii au protestat că sînt împiedicaţi să-şi facă datoria. Preşedintele republicii, Oscar Luigi Scalfaro, a refuzat să semneze decretul, cerînd reexaminarea lui.

Avînd în vedere neprevăzutul situaţiei de la o zi la alta, este dificil să se facă pronosticuri. Fără doar şi poate, "bombe" vor mai exploda. Rămîne de văzut care va fi efectul lor.

Dinu BUCŞAN

TOKIO

Principiul dominoului în acţiune

Foarte adesea în anii din urmă, ştirile care au venit din Tokio pe telexurile agenţiilor internaţionale de presă purtau titlul "Scandal". Fără alte referiri sau detalii, deoarece cei ce le parcurg cunosc conţinutul un nou scandal, de mai mică sau mai mare amploare, iscat în sînul clasei politice nipone. În general şi ca peste tot în lume cauzele sînt banii, luarea de mită mai precis, şi corupţia. Două noţiuni care nu se pot despărţi.

În luna decembrie anul trecut, premierul Kiichi Miyazawa a alcătuit, sub presiune, un nou cabinet, sperînd, astfel, să insufle o viaţă nouă administraţiei, puternic afectate de interminabilele scandaluri precum şi de luptele interne între diversele fracţiuni din Partidul Liberal Democrat (PLD). De altfel, odată cu această remaniere şi în strictă dependenţă, a apărut şi o nouă ierarhie în partid.

Remanierea, de mult aşteptată şi prevăzută, a intervenit la scurt timp după ce fracţiunea cea mai puternică a PLD s-a scindat în două blocuri rivale. Nemulţumiţi de lipsa de perspectivă pentru cariera lor politică, zeci de membri tineri anunţaseră atunci formarea unui grup sub steagul reformei politice. Exista pericolul iminent al pierderii sprijinului la guvernare.

Condus de ministrul de finanţe demisionar, Tsutomu Hata, grupul este considerat de observatori drept un semnal al nemulţumirii crescînde faţă de un sistem politic erodat, în care parlamentarii cheltuiesc mai multă energie pentru obţinerea de fonduri, adeseori în mod ilegal şi din surse dubioase, decît pentru făurirea unei politici coerente. Noua fracţiune a subliniat faptul că obiectivul său este de a face curăţenie în viaţa politică japoneză, dar existenţa ei este, cel puţin, rezultatul aceloraşi lupte distrugătoare pentru putere care au dominat PLD de la formarea sa, în urmă cu patru decenii. Şi de cînd conduce destinele arhipelagului de la Răsărit.

Shin Kanemaru, "eminenţa cenuşie" a Partidului Liberal Democrat din Japonia, a fost scos din jocul politic, fiind acuzat de luare de mită şi evaziune fiscală

Atunci, în decembrie, "seismul" nu a provocat prea multe căderi, numirile făcute de primul ministru reflectînd prea puţin o preocupare în favoarea unor schimbări majore şi recunoscînd numai simbolic noul grup. Rivalităţile şi alianţele şi-au spus din nou cuvîntul. Este adevărat că unii aşa-zişi campioni ai reformei şi-au făcut loc spre vîrf, dar, în acelaşi timp, politicieni condamnaţi (!) deja pentru luare de mită şi-au păstrat funcţiile, în special pe cele din partid.

Grupul reformist Hata s-a desprins din fracţiunea politică cea mai influentă, printre ai cărei lideri se numără şi fostul premier Noboru Takeshita şi "moştenitorul spiritual" al acestuia, Ichiro Ozawa. Cu 110 membri în parlament, fracţiunea Takeshita a deţinut controlul asupra politicii naţionale încă de la înfiinţarea sa, în 1987. Politicienii reuniţi aici au stat şi stau în spatele lui Kiichi Miyazawa şi al celor trei predecesori ai acestuia.

Cu ani în urmă, grupul veteranilor partidului a atras cîţiva tineri, după care s-a transformat într-un "club exclusiv", ieşind treptat de sub orice control. Mai mult, el deţine în final controlul asupra partidului, parlamentului şi guvernului. În 1989 au răbufnit deja scandalurile ca efect al acuzării unor politicieni de luare de mită şi corupţie. S-a încercat schimbarea imaginii prin desemnarea în fruntea executivului a lui Toshiki Kaifu, acel "domn curat", tînăr şi mai puţin experimentat în manevre politice.

În fapt, fracţiunea dominantă din PLD nu a intrat în declin ca urmare a desprinderii grupului reformist, ci după obligarea omului de bază, Shin Kanemaru, de a demisiona din toate funcţiile politice şi din parlament în luna octombrie. Omul care a făcut şi a desfăcut guvernele a fost acuzat de a fi primit milioane de dolari sub formă de donaţii ilegale de la compania de transporturi rutiere Sagawa Kyubin, ce avea legături şi cu crima organizată. El a admis că a primit 4,2 milioane de dolari din fondurile nedeclarate ale companiei amintite, dar se presupune că ar fi împărţit o parte din bani unor membri mai tineri ai fracţiunii, drept răsplată pentru alianţa şi loialitatea lor. Concomitent, Noboru Takeshita intrase sub tirul acuzaţiilor, afirmîndu-se că oamenii apropiaţi ai directorului executiv al aceleiaşi firme Sagawa l-ar fi ajutat să obţină postul de premier în 1987. Spre deosebire de Kanemaru, Takeshita a negat orice implicare şi a re-

spins cererile de a demisiona din parlament.

Lovitura decisivă a venit însă de curînd. "Eminenţa cenuşie" a fracţiunii conducătoare din PLD a fost arestată, la Tokio pe 6 martie a.c. Împreună cu secretarul său, Masahisa Haibara, Shin Kanemaru este suspectat de evaziune fiscală. Imediat după declanşarea scandalului, presa niponă a adus noi şi noi detalii ale afacerii. Marele cotidian "Asahi Shimbun" şi agenţia de presă Jiji pun în seama politicianului o fraudă mult mai importantă. În total, după datele prezentate de ele, Kanemaru ar fi ascuns circa 25 milioane dolari, adică mai mult decît dublul sumei reţinute în dosarul înaintat instanţei.

Arestarea lui Kanemaru, bănuit că între 1987 şi 1989 ar fi "omis" să declare fiscului sume uriaşe de bani, a suscitat vii emoţii în sînul partidului de guvernămînt, a cărui credibilitate scade exponenţial în ultimele luni. La cererea partidelor din opoziţie, care doresc să se facă lumină în privinţa fraudei imputate bătrînului Kanemaru, dar şi în ce priveşte implicarea lui în afacerea Sagawa Kyubin, au fost suspendate discuţiile privind bugetul din camera superioară a Dietei. Surse judiciare au afirmat că o inculpare oficială ar putea interveni curînd, dar numai pentru "achiziţiile" făcute începînd din anul 1987. Presupuse evaziuni datînd din perioada 1984-1987 intră sub incidenţa unor prescripţii fiscale.

Se aşteaptă ca alţi membri ai fracţiunii Takeshita "să părăsească şi ei corabia", să se alăture grupului reformator. Unii analişti consideră că acesta s-ar putea desprinde de PLD şi să formeze un nou partid. Mai ales în condiţiile în care există tot mai multe semnale că efectivul grupului Hata sporeşte prin recrutarea de membri de la alte fracţiuni liberal - democrate mai modeste şi chiar de la partidele din opoziţie.

În pofida îndelungatelor istorii de corupţie, PLD conduce neîntrerupt Japonia de la mijlocul anilor '50. Alegătorii au considerat că partidele de opoziţie sînt slabe şi incapabile să formeze un guvern stabil. Dar în contextul în care economia Japoniei dă tot mai multe semne de recesiune, sentimentul de frustrare faţă de liberal - democraţii înconjuraţi de scandaluri a devenit foarte intens. Poziţia lui Kiichi Miyazawa în raport cu opinia publică este tot mai precară, cota de popularitate ajungînd la "pragul psihologic" de circa 16 la sută. Potrivit agenţiei Kyodo, fenomenul social s-ar datora în bună măsură lipsei de zel a premierului de a pune capăt acestor scandaluri.

Cristian MOANŢĂ

ALGER

"Algeria nu se grăbeşte"

Este ceea ce repetă premierul Belaid Abdesslam, pare-se deloc deranjat de imobilismul care s-a întronat ca metodă de guvernare în ţara sa. Şi, aceasta, în timp ce Algeria se scufundă din ce în ce mai mult sub acţiunea conjugată a crizei economice, a dezordinii sociale şi a extraordinarei explozii de violenţă politică.

Anul trecut la 11 ianuarie, armata l-a constrîns pe preşedintele Chadli Bendjedid să demisioneze. Pentru a salva aparenţele, militarii au creat un Înalt Comitet de Stat (ICS), însărcinat cu gestionarea problemelor curente pînă la viitoarele alegeri legislative, promise pentru sfîrşitul anului 1993. O lună mai tîrziu, a fost instaurată starea de urgenţă. Ceea ce a urmat poate fi caracterizat pe bună dreptate ca un război civil. Preşedintele ICS, Mohammed Boudiaf, unul din liderii istorici ai Frontului de Eliberare Naţională (FEN), chemat din exil, este asasinat. Numeroşi membri ai forţelor de ordine cad sub gloanţele simpatizanţilor Frontului Islamic de Salvare (FIS), dizolvat cu brutalitate de autorităţi. Situaţia economică a continuat să se degradeze (26 miliarde dolari datorie externă, 40 la sută inflaţie, 10 la sută deficitul finanţelor publice din PNB etc.).

Riposta guvernanţilor şi în special a armatei s-a manifestat prin escaladarea represiunii, concretizată într-o lege împotriva terorismului, înfiinţarea a trei tribunale speciale pentru judecarea autorilor de acte subversive, crearea de "unităţi speciale" antiteroriste, arestări masive, înmulţirea condamnărilor la moarte şi, la un an de la declanşarea evenimentelor, primele execuţii capitale pe motive politice.

Anunţul făcut de actualul preşedinte, Ali Kafi, privind organizarea unui referendum constituţional trădează neputinţa puterii de a stăpîni situaţia şi de a relua procesul electoral întrerupt acum un an. Este greu de crezut că algerienii - dezorientaţi, dezamăgiţi, dar şi înfricoşaţi - vor putea fi aduşi la urne. Nu este vorba de alegeri legislative, despre care nu se mai vorbeşte deloc şi al căror învingător ar fi, fără nici un dubiu FIS, ci de un referendum, cu o dată de desfăşurare incertă şi care ar prelungi doar mandatul ICS. În realitate, preconizata consultare populară nu urmăreşte decît să îmbunătăţească imaginea şifonată a Algeriei pe plan mondial.

Alegerile ar fi trebuit să marcheze începutul unei noi ere pentru această ţară din nordul Africii, cea a democraţiei. Dar şi a redresării economice. Întreruperea procesului a însemnat, însă, uciderea însăşi a principiului electoral pentru milioane de oameni. Deoarece puterea nu respectă verdictul urnelor decît dacă iese învingătoare, pentru mulţi este foarte clar că schimbarea ei trebuie să se facă pe alte căi. Este şi motivul pentru care islamiştii, aflaţi la un pas de putere la începutul anului trecut, nu au fost şi nici nu par a fi dispuşi să cedeze. Iar populaţia, deşi respinge violenţa, rămîne în majoritatea ei favorabilă FIS şi nu neapărat din motive religioase, ci din cauza integrităţii morale cu care creditează această mişcare ce s-a impus pe scena politică algeriană. Faptul că guvernanţii nu par deloc dornici să revină la legalitatea instituţională nu face decît să servească interesele FIS. Desigur, prin metode deloc ortodoxe, puterea îşi poate prelungi ... puterea. Dar pentru cît timp? Şi, mai ales, cu ce consecinţe?

Afirmaţia că "Algeria nu se grăbeşte" este în întregime adevărată. Dar nici nu dă semne că ar merge înainte.

Dinu BUCŞAN

KABUL

Setea de putere

La reşedinţa sa din Islamabad, primul ministru pakistanez, Nawaz Sharif, a invitat protagoniştii scenei politice afgane, în încercarea de a pune capăt luptelor pentru putere dintre diversele formaţiuni mudjahedine. Negocierile iniţiate de Pakistan, ţara pe teritoriul căreia şi-au avut bazele cele mai puternice gherile în timpul ocupaţiei sovietice a Afganistanului, au ca obiectiv reglementarea pe cale paşnică a conflictului tragic care opune, de aproape un an de zile, trupele guvernamentale, reprezentînd o parte a fostelor formaţiuni mudjahedine, cu forţele altor grupări, considerate fundamentaliste şi rebele. Luptele dintre principalii lideri politico-militari ce-şi dispută conducerea Afganistanului s-au soldat, pînă în prezent, cu moartea a mii de oameni şi importante distrugeri materiale. Cu numai cîteva zile înaintea deschiderii reuniunii de la Islamabad, rachete, trase după cîte se pare de pe poziţiile fracţiunii rebele Hezb -I-Islami, au căzut în bazarul înţesat de lume şi în incinta moscheii Polo Khisti, unde demnitarii regimului vin de obicei să-şi facă rugăciunile în ziua sfîntă de vineri.

După prima întîlnire - la care s-au aflat faţă-n faţă preşedintele în exerciţiu, Burhanuddin Rabbani, şi liderul radical Gulbuddin Hekmatyar - gazda negocierilor, premierul Nawaz Sharif, a declarat că părţile sînt "foarte aproape de realizarea unui acord". Alte surse avansau ideea că între guvernul afgan şi opoziţie s-ar fi ajuns la o înţelegere asupra "încetării permanente a focului", cel puţin în capitala ţării, precum şi asupra formării unei comisii militare care să se ocupe de organizarea unei armate unice.

În timp ce la Islamabad continua medierea între fracţiunile rivale ale mudjahedinilor afgani, la Kabul aveau loc din nou ciocniri violente între trupele guvernamentale şi forţele înarmate ale gherilei şiite Hezb-I-Wahdat. În ce priveşte rezultatul negocierilor, Hekmatyar afirma că grupările sînt încă "departe de a fi ajuns la un acord concret", aprecierea lui venind în contradicţie cu evoluţiile anterioare. Zvonurile potrivit cărora s-ar fi ajuns la un compromis acceptat de toate părţile - Hekmatyar să preia funcţia de premier, iar Rabbani să o păstreze pe cea de preşedinte pentru o perioadă tranzitorie - au fost dezminţite, liderul fundamentalist ţinînd să condiţioneze participarea sa la guvernare "numai dacă primul ministru va dispune de o putere reală" şi dacă va exista un echilibru între prerogativele celor două personalităţi.

După întîlnirea maraton, iniţiativa de pace a Pakistanului pare a se fi soldat cu un succes. Există şi mulţi sceptici care afirmă că totul nu s-ar datora decît unei suspendări temporare a ostilităţilor pentru a respecta Ramadanul, luna sfîntă a musulmanilor. În cele din urmă, Hekmatyar şi Rabbani, alături de alţi conducători mudjahedini mai puţin importanţi, şi-au pus semnăturile pe un acord stipulînd o formulă stabilă de pace. Liderul Hezb-I-Islami (Partidul Islamic) a acceptat să preia funcţia de prim-ministru, în timp ce preşedintele în exerciţiu şi principalul său rival va mai ocupa postul încă un an şi jumătate, dar calculat din decembrie anul trecut, cînd a fost ales. Totodată, s-ar fi convenit ca Ministerul Apărării, al cărui titular este în prezent cunoscutul comandant de gherilă Ahmed Shah Massud, să fie înlocuit cu un alt organism, denumit Consiliul Multipartit de Apărare.

Iranul şi Arabia Saudită, celelalte două state care au sprijinit moral şi material războiul civil din Afganistan, au reacţionat favorabil la semnarea documentului. MAE iranian a dat publicităţii un comunicat în care salută încheierea "ciclurilor nesăbuite de omoruri, distrugere şi instabilitate". De altfel, Iranul preconizează organizarea unei Conferinţe de pace cu participare internaţională, care să înceapă la "o dată convenabilă la Teheran". Variantele privind această propunere nu s-au concretizat încă. Regele Fahd al Arabiei Saudite şi-a exprimat satisfacţia în legătură cu iniţiativa pakistaneză şi cu rezultatele ei, considerate ca fructuoase, dar nu a făcut referiri la iniţiativa iraniană.

A doua zi după semnarea acordului de reglementare paşnică a conflictului, "noii conducători ai Afganistanului", împreună cu alţi lideri politici, militari şi religioşi, însoţiţi de premierul Nawaz Sharif, au părăsit capitala pakistaneză cu destinaţia Ryad. Ei au început un pelerinaj spre locurile sfinte ale Islamului, Medina, apoi Mecca, pentru a aduce mulţumirile lor lui Allah care "a coborît pacea între ei". Pe de altă parte, însă, agenţiile de presă au relatat de la faţa locului că, în pofida acordului încheiat şi a îmbrăţişărilor frăţeşti, la Kabul, în aceeaşi următoare zi, s-au înregistrat din nou tiruri de rachete, soldate cu morţi şi răniţi.

C. VALERIU

7 martie 1993, o zi ce ar putea aduce pacea pentru încercatul popor al Afganistanului. De la stînga la dreapta, în prim plan: Gulbuddin Hekmatyar, şeful puternicei gherile Hezb-I-Islami, Burhanuddin Rabbani, preşedintele în exerciţiu, şi Sibghatullah Mojadeddi, fostul şef al statului; în planul secund, aliaţii mudjahedinilor şi mediatorii planului de încetare a focului: reprezentantul Iranului, primul ministru pakistanez Nawaz Sharif şi reprezentantul Arabiei Saudite, surprinşi după semnarea acordului

"Revoluția copernicianã"

Henri ZALIS

Ar fi a doua, după cea datorată lui Copernic însuşi la jumătatea secolului al XVI-lea. De astă dată, Giuliano Amato, actualul şef al guvernului italian, intenţionează să privatizeze cele mai prospere întreprinderi ale sectorului public, în jurul cărora s-a desfăşurat, timp de cîteva decenii, o triplă bătălie. Prima, în chiar sînul societăţii italiene, care a cerut oamenilor politici să pună ordine în finanţele publice. A doua, în faţa organismelor internaţionale mereu îngrijorate de evoluţiile economice din Italia. A treia, în rîndul celor care îşi tem fotoliile din consiliile de administraţie, persoane notorii din galeria spiritului manevrier foarte dezvoltat şi nebănuitelor combinaţii (chiar cu Mafia, mai ales cu ea).

De fapt, Giuliano Amato vrea să aducă în casieria statului (cam goală) 15 000 miliarde de lire: jumătate, poate mai mult, speră să le obţină din vînzarea celor patru holdinguri, actualmente încă personificări ale prezenţei statului în economie: Institutul pentru Reconstrucţie Industrială (IRI), Compania Naţională de Electricitate (ENEL), Oficiul Italian al Hidrocarburilor (ENI) şi Institutul Naţional de Asigurări (INA).

De ce, deci, revoluţia copernicianã ? Pentru că, dacă, iniţial a fost vorba de dubla mişcare a planetelor - în jurul soarelui şi în jurul propriului ax -, de data aceasta, două sînt marile urgenţe: să satisfacă programul bugetar în criză şi, totodată, să introducă ordine în planul participării statului la patrimoniul de valori, curmînd dirigismul, să cedeze locul capitalismului de piaţă (inclusiv celui numit al multocraţiei din cauza celor ce cumpără cîteva acţiuni, dar sînt foarte numeroşi) şi, nu în ultimul rînd, să asaneze viaţa politică de clientelismul la vîrf, un fel de nepotism ce a umflat şi falsificat verdictul popular.

Atingem cu aceasta un aspect care ne interesează şi direct, dat fiindcă, în calitate de rude întru latinitate, avem şi noi de luptat cu flagelul corupţiei. În ce constă, pentru italieni, corupţia prin birocraţia politică nu este greu de explicat. De regulă, diversele interese locale şi nu numai au sprijinul unor deputaţi, consilieri şi preşedinţi de comisii parlamentare. Aceştia plasează în felurite consilii de administraţie oameni de încredere cu care conlucrează foarte prosper. De acum încolo, aceşti "boieri din întuneric" (sau, în limbajul presei, "faună de culise") vor deveni şomeri pentru că asistăm la amurgul mijlocitorilor, al celor care trag spuza pe turta lor. Socialistul Amato, conştient că însăşi clasa politică, pătată de scandaluri ce i-au compromis, probabil, definitiv pe democrat - creştinul de Michelis, pe socialistul Bettino Craxi şi pe încă atîţia alţii, vrea să asaneze climatul, să arunce peste bord navigatorii cu mîinile (şi conştiinţele) murdare...

În paralel, acelaşi Amato a reuşit să oprească, cel puţin pentru moment, spirala inflaţiei, îngropînd indexarea salariilor şi, paralel, obţinînd, din 1994, negocieri directe între salariaţi şi patroni. Dacă indicele de inflaţie depăşeşte prevederile, vor interveni degrevări fiscale şi pentru unii şi pentru alţii. Sindicatele se declară interesate să menţină nivelul salariilor şi al pensiilor la actuala lor putere de cumpărare.

În totul, un efort salutar ce serveşte şi altora drept exemplu.

Supravieţuirea guvernării lui Giuliano Amato în condiţiile în care ţara, după propriile afirmaţii, este "ca o barcă pe o mare în furtună", decurge din interferenţa celor doi factori specifici astăzi Italiei. Primul fenomen de reţinut ţine de curiozitatea că o coaliţie de partide ce s-au descalificat la nivel de lideri se confruntă cu vidul politic. În Peninsulă nu mai există nici majoritate, nici opoziţie. Majoritatea ştie că acţiunea guvernamentală vrea să salveze ţara de la catastrofă şi că pentru atingerea obiectivului este bine ca justiţia să taie în carne vie. Opoziţia, la rîndu-i, nu dispune de alte remedii. În plus, şi una şi alta se tem de verdictul urnelor, dacă s-ar crea imperativul alegerilor anticipate.

În al doilea rînd, Amato, deşi a stat în umbra lui Craxi, şi i-a fost sfetnic aproape un deceniu, are mîinile curate. Este alături de Emilio Colombo (plus alte şapte-opt personalităţi), un om necontroversat. Deşi i-au fost scotocite trecutul şi diversele proiecte întocmite sau expuneri în specialitate (este, din 1975, profesor de drept constituţional la Universitatea din Roma), nu s-a găsit nimic de natură a-l incrimina. Dimpotrivă, reflecţiile din cele două cărţi ale sale mai importante, şi anume "Economia, politica e instituziones in Italia" (1979) şi "Una republica da riformare" (1980), abundă în idei cu darul să convingă că noul Savonarola (cum i se spune în glumă) dispune de mijloace pentru situaţii delicate: pe scurt, îmbină eficacitatea omului de acţiune cu cea a insului raţional, creditabil. În fine, dacă naufragiul cere sacrificii, ele vor trebui să vină, deopotrivă, de la evazioniştii fiscului, a căror fraudă este enormă, de la cei cu tendinţe separatiste grupaţi în organizaţii de tipul "ligii lombarde" şi de la acele glasuri ce laudă Europa, dar nu i-au învăţat încă lecţia. Amato însuşi se află la răspîntie. Niciodată, un om politic nu a trebuit să se supună mai urgent imperativului moral faţă de apropiaţii lui: socialistul Amato, politicianul democrat, să lase pe seama procuraturii din Milano să ancheteze pînă la capăt putregaiul şi să demareze un lung şir de procese de neegalată amploare.

Judecînd după abateri, vor fi de aşteptat sentinţe indiscutabil severe. De muşamalizări nu poate fi vorba...

KUWEIT

Un loc sub soare

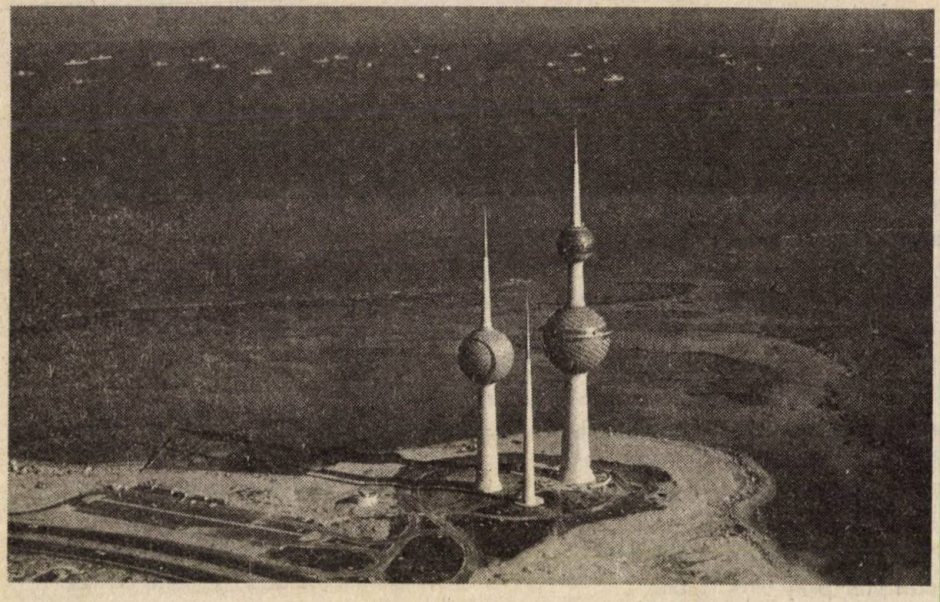

Situate pe faleza Golfului Arabic, Turnurile Kuweit au devenit un simbol al metropolei din deşert

Nu ştiu dacă sintagma "un loc sub soare" ar putea fi înţeleasă la justa ei valoare pînă nu pui piciorul pe pămîntul sau, mai bine zis, în nisipul fierbinte, al Arabiei.

Deşi era miezul verii, am plecat spre Kuweit-City răcit cobză. Aerul condiţionat din aeronavă mi-a agravat starea, în timp ce mă gîndeam cu amărăciune că nu mă voi putea bucura din plin de ocazia unică a acestei vizite. Am aterizat pe aeroportul din capitala micului emirat cu explicabila şi...profesionala curiozitate, dar fără să mă gîndesc la ce avea să mă aştepte afară. Prima senzaţie a fost că am căzut într-un imens cuptor, apoi am crezut că nu este vorba decît de motoarele care "se răcoreau" după trei ore şi jumătate de zbor. Dar nu era aşa, iar, mai tîrziu, aveam să aflu că, la ora prînzului, soarele ridica mercurul termometrelor la 55-56 grade Celsius. Vîntul bătînd dinspre deşert şi mirosul de materie încinsă ce te înconjurau parcă îţi spuneau că te afli în Arabia.

Da, mă aflam în Arabia, în "micul fort"*) ridicat în secolul XVIII de familia Sabahilor, pe atunci doar nişte beduini săraci, în cîmpia îngustă întinsă pe malurile vestice ale Golfului dătător de viaţă. Mărturisesc, acum, că n-aş fi renunţat la această călătorie pentru nici o altă destinaţie europeană, fie ea şi de durată mai lungă. Doream, demult, să văd arabii în casa lor adevărată, la care se adăuga mirajul acelei bogăţii care a transformat Kuweit-ul într-un El-Dorado al vremurilor moderne.

Norocul mi-a surîs. O jumătate de oră, poate ceva mai mult, cît a durat ceremonia sosirii, răceala mea "s-a evaporat", pur şi simplu, în aerul uscat şi fierbinte. Nu mai simţeam absolut nimic, făceam poze, iscodind tot ce mişca în jurul meu. Aerogara oficială, nu foarte mare, dar foarte luxoasă, era climatizată cu aer condiţionat. Dar răceala n-a reuşit să mă întoarcă. Am plecat spre oraş într-o lungă coloană de limuzine americane. Toate dotate cu aer condiţionat. Nu-ţi trebuia un spirit de observaţie prea ascuţit ca să remarci că imensul şi confortabilul Cadillac Caprice, mai vechi sau mai nou, era un fel de maşină naţională, nicidecum una rezervată şeicilor.

Inundat de soare, oraşul părea pîrjolit. Singurele plante care supravieţuiseră sfîrşitului de iulie erau curmalii plini de rod şi leandrii cu superbe inflorescenţe roz. Oamenii, deşi ascunşi în porturile lor tradiţionale, nu îndrăzneau să iasă pe străzi. Era pustiu. Mă gîndeam cu groază ce trebuie să fi fost atunci cînd ardeau şi sondele, iar oraşul era lipsit complet de apă. Timp de cîteva luni după retragerea lui Saddam Hussein, kuweitienii pot spune că au cunoscut "flăcările iadului". În ciuda ştirilor care le primisem în timpul războiului - cum că în disperarea şi orgoliul său "califul din Bagdad", îngenunghiat de solidaritatea lumii, ar fi ordonat distrugerea oraşului pe care l-a rîvnit şi nu l-a putut avea - Kuweit-City nu purta urmele unei acţiuni de proporţii. Ici-colo, cîteva imobile calcinate păreau un decor firesc, integrat "armonios" în peisajul ars de soare.

Reşedinţa oficială Warbah se afla într-un parc complet izolat de restul oraşului, păzit de o mulţime de soldaţi toropiţi de căldură, dar foarte vigilenţi. Verdeaţa lui era menţinută de un costisitor şi sofisticat sistem de pipete care aduceau intermitent, odată cu apusul soarelui, picături de apă. De "apă vie". Clădirea reşedinţei, modernă, de dimensiuni umane, cu interioare elegante şi răcoroase, cu influenţe arabe stilizate, fusese construită împreună cu alte cîteva zeci, cu prilejul unei Conferinţe Islamice la nivel înalt, ce avusese loc cu mulţi ani în urmă. Aici ni s-au servit, în mod providenţial, sucuri de fructe exotice, aduse parcă din Antarctica.

Hotelul în care au fost găzduiţi "oamenii de rînd" ai delegaţiei române se afla pe faleza Golfului. Cinci stele şi aer condiţionat, bineînţeles. Alt confort nu poţi găsi, pentru că acolo, în Kuweit, nu călătoresc decît cei cu bani mulţi şi...cu treabă. Turişti, mai rar. Din balconul camerei şi în lumina gălbuie a soarelui, imaginea panoramică a oraşului te ducea cu gîndul la o metamorfoză, cu ajutorul unei forţe supranaturale, a nisipului din deşert. Forţa se numeşte, însă, petrodolar. Şi nu este deloc supranaturală.

Am crezut că mă voi răcori după-amiază pe plaja de la Golful Arabic, cum îi spun localnicii. Nu, în nici un caz, în schimb, cred că am aflat cum se poate face "cafeaua la nisip". Abia înspre seară, cînd temperatura scădea în jur de 40 de grade, nisipul putea fi călcat de picioarele goale. Sute de oameni, cu copii şi bărcuţe, veneau să facă baie în apele străvezii. Şi acestea erau parcă amorţite

*) *Kuweit în limba arabă înseamnă mic fort*

Aici trăiesc...

...aici fac cumpărături...

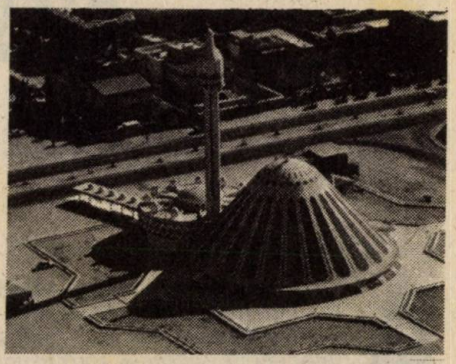

...iar aici se roagă

de căldură. Luminile serii, la fel de multe cu ale unui oraş în sărbătoare, nu puteau rivaliza, totuşi, cu soarele incandescent de peste zi. Acum măcar ochiul se putea odihni.

După arşiţa nopţii, dimineaţa devreme, era însă răcoare, doar 35 de grade, fiind totodată şi singurul moment al zilei cînd puteai ridica ochii spre cer. Am renunţat la confortul limuzinei puse la dispoziţie şi la vizita la Palatul Bayan, folosind prilejul de a bate oraşul cu pasul timp de patru ore.

De fapt, am văzut o părticică din cartierul comercial, căci, în întregimea lui, Kuweit-City este un megalopolis de dimensiuni copleşitoare. Cartierele de locuinţe sînt uriaşe, pentru că acolo nu se "stă la bloc", ci în vile duplex singulare şi confortabile. Cu garaj, antenă de satelit, apă menajeră încălzită de celule energetice solare şi nelipsitul aer condiţionat. Accesul între cartiere se face pe autostrăzi pe care, în unele porţiuni, limita...inferioară de viteză este de 130km pe oră (!).

Cartierul comercial este un amestec eterogen de bănci şi corporaţii, majoritatea legate firesc de lumea afacerilor petroliere, instalate în zgîrie-nori, între care se află bazarurile şi miile de souk-uri, prăvălii tipic arăbeşti în care poţi găsi cele mai bune produse aduse din lumea largă, din Groenlanda pînă în Noua Zeelandă. Negustorul abia dacă se vedea din potopul de marfă. Peste tot, pînă şi în pasajele pietonale subterane, aerul era condiţionat. Sufeream adevărate şocuri la trecerea prin dreptul uşilor, diferenţa de temperatură fiind de 30 de grade. Tot Celsius. La ceasul amiezii, cînd s-au deschis moscheele, am vrut să mă refugiez în răcoarea din interior. Dar lăcaşele sfinte ale Islamului erau rezervate numai credincioşilor întru Allah. "Necredincioşii" puteau asculta rugăciunea la megafoanele instalate afară. La soare.

Pe piaţă, un loc aparte îl ocupă metalul cu strălucirea soarelui - aurul. Cînd intri în prăvălia unui bijutier, ţi-aduci instantaneu aminte de poveştile cu Ali-Baba şi fabuloasele comori ascunse. Femeile tinere îl cumpără, dar nu îl poartă. Îşi fac zestre, cu speranţa că, într-o zi, se vor mărita cu un şeic bogat. Sau poate că îl şi poartă, dar nu se vede. Cu toată căldura verii, femeile umblau învăluite în veşminte negre. Iar dacă stăteau pe loc şi nu le vedeai nici pantofii, era uneori imposibil să-ţi dai seama încotro le era faţa. Respectînd scrupulos aceeaşi tradiţie, bărbaţii poartă fără excepţie cămăşi lungi - dishdasha şi burnuz pe cap, albe imaculat. Ochelarii de soare, sandalele şi...mustaţa sînt accesoriile modei masculine, veşnic estivale. Cel mai adesea, la toate acestea se adaugă un automobil american luxos. Cu aer condiţionat, fireşte.

Ultima impresie din Kuweit-City a fost cortul emirului. Parcă pentru a ne satisface curiozitatea, gazdele au organizat conferinţa de presă aici. O uriaşă cupolă din mătase ascundea sala Divanului Emirului şi o puzderie de încăperi cu toate facilităţile existente în orice altă clădire guvernamentală. Covoarele din păr de cămilă, candelabrele de cristal, mobilele din lemn de esenţă preţioasă creau o ambianţă pur orientală. Aerul condiţionat nu putea să lipsească! Palatul Daasman, reşedinţa oficială a familiei princiare, aflat într-o oază pe malul Golfului, fusese lovit şi avariat în august 1990. Atunci cînd liderul războinic al vecinilor irakieni a suferit de o puternică "insolaţie".

Am părăsit "micul fort" al prinţilor Sabah, lăsînd în urmă aceeaşi arşiţă şi un amurg cu reflexe portocalii, de jar. Tîrziu în noapte, cînd am ajuns acasă, o ploaie rece de vară ne-a răcorit sufletul şi trupul. Fără aer condiţionat. Ne-am trezit brusc cu toţii ca după un basm povestit de vreun spirit scăpat din "lampa lui Aladin".

Cristian MOANŢĂ

Foto - ghicitoare: încotro se duc aceste femei?

NAUFRAGIUL LUI GORBACIOV

Orologiul se oprise la amiază

Abia începută, discuţia pe textul viitorului Tratat Unional s-a împotmolit, poticnindu-se la definirea caracterului viitoarei formaţiuni statale. Gorbaciov insista, pentru un "stat unional" cu un centru nou, căruia, prin hotărîri ale membrilor Uniunii, îi vor fi conferite împuternicirile corespunzătoare. Elţîn, cu sprijinul lui Suşkevici, s-a pronunţat, - neaşteptat pentru ceilalţi participanţi la şedinţă, care credeau că se discuta un text convenit în prealabil cu el, - împotriva unui stat unic. Răspunzînd la nedumerirea lui Gorbaciov, el a invocat faptul că, în amendamentele pe care le propusese, a indicat dezacordul său cu o Constituţie unică pentru întreaga Uniune.

S-au despărţit pentru pauză cu două variante de formulare. Una prezentată de Elţîn, a doua, de Gorbaciov. La dactilografierea lor, asistenţii au eliminat menţionarea autorilor şi le-au înregistrat ca la concurs, cu Nr.1 şi Nr.2, pentru a se evita un nou conflict al orgoliilor. Sensul compromisului era deja evident: un stat unic confederativ (după Gorbaciov), fără o Constituţie unică (după Elţîn).

În timpul prînzului, după ce a ascultat stenograma citită de Gorbaciov personal privind spusele sale despre Cecenia, Elţîn s-a liniştit definitiv şi chiar a manifestat o bună dispoziţie. "Priviţi, ce prost am început şi ce bine terminăm", spuse el, ca şi cînd singur se mira de aceasta.

Cînd, după terminarea şedinţei, participanţii au început să coboare pe scară, la parter i-a întîmpinat o altă surpriză: presa lihnită după ştiri, în spatele căreia se putea ghici ţara istovită de incertitudini.

Cu îndemînarea de păstor iscusit (se manifesta experienţa păstoritului din copilăria sa din Stavropol), Gorbaciov invită pe toţi cei şapte magnifici în sala scăldată în luminile reflectoarelor.

Pentru a răspunde la prima întrebare, el l-a invitat pe Boris Elţîn. Rămas faţă în faţă cu ţara care îl privea şi asculta cu exigenţă, acesta a proclamat solemn: "Ne-am înţeles că va exista Uniunea - stat confederativ democratic".

Gorbaciov mai cîştiga o partidă.

...Şedinţa Consiliului de Stat din 25 noiembrie a început cu declaraţia senzaţională a lui Elţîn, potrivit căreia în poziţia Rusiei s-au ivit "momente noi", care nu-i permit să parafeze proiectul de tratat. "Discuţiile din comitetele Sovietului Suprem arată că Parlamentul Rusiei nu este dispus să ratifice concepţia statului unional unic, fie el şi confederativ. Pe noi ne-ar aranja mai mult formula Uniunii ca o confederaţie de state unionale democratice Haideţi să revenim asupra acestei chestiuni, sau să reflectăm rezervele Rusiei într-o declaraţie protocolară separat".

Gorbaciov nu-şi putea crede urechilor: "Dar, atunci, răsturnăm ceea ce ne-am înţeles deja. Data trecută, ştiţi bine, noi am examinat cîteva ore toate aceste formulări".

În apărarea lui Elţîn s-a grăbit Suşkevici, acelaşi Suşkevici, care fusese şi iniţiatorul propunerii privind parafarea textului de către preşedinţi pentru a garanta "trecerea" lui fără dureri prin parlamente. Acum, argumentarea lui a fost diferită: noi n-am reuşit să prezentăm textul viitorului tratat în comisiile parlamentului; din această cauză, acolo pot apărea nemulţumiţi, haideţi să amînăm parafarea.

Gorbaciov a înţeles, în sfîrşit, că i se opunea o poziţie convenită de cel puţin cîţiva preşedinţi de republici şi a hotărît să accepte lupta. "Ceea ce puneţi dv. la cale - spuse el adresîndu-se lui Suşkevici, dar în realitate cuvintele sale erau adresate lui Elţîn - nu este numai o simplă tergiversare, dumneavoastră respingeţi ceea ce ne-am înţeles cu toţii, distrugeţi însăşi baza viitorului document".

Situaţia care se crea în realitate era greu previzibilă şi tocmai asta îi determina pe liderii republicani, în primul rînd, pe Elţîn şi Suşkevici, "să tragă de timp".

Simţea caracterul de cotitură al acestei situaţii şi Gorbaciov şi, tocmai de aceea, în examinarea problemei Tratatului Unional manifesta o fermitate şi chiar ireconciabilitate, atît de nefireşti naturii sale: "Sînt nevoit să constat că, într-un moment de mai mare responsabilitate şi chiar periculos, conducătorii republicilor se ocupă de manevre politice, îşi schimbă propriile poziţii. În aceste condiţii, ei ar fi trebuit să spună sincer că nu mai vor Uniunea. Eu, personal, consider că, procedînd astfel, mergînd pe linia înmormîntării statului, vă asumaţi o răspundere excepţional de grea".

Gorbaciov se străduia cum putea. Dar, simţind că toate eforturile lui se sparg de poziţia rigidă, formulată şi poate chiar convenită dinainte, a spus obosit: "Ce mai, pentru voi, probabil, are sens să discutaţi între voi. După cîte văd, de preşedinte deja nu mai aveţi nevoie".

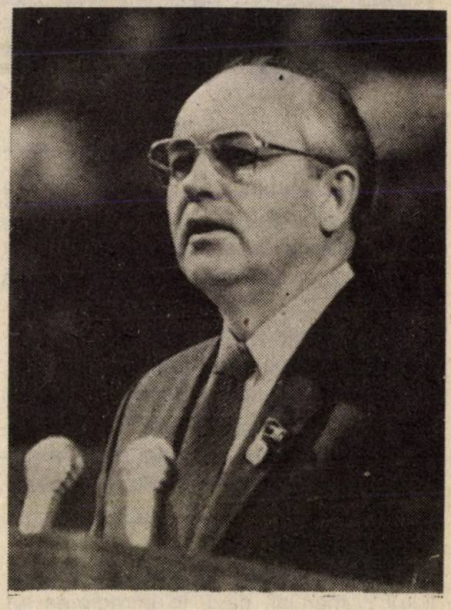

De data aceasta, nu mai era vorba de un bluff şi Gorbaciov nici nu şantaja cu demisia, el era, lăuntric, pregătit pentru ea, dar considera că trebuie să lupte pînă la capăt şi "să vîndă scump" plecarea sa, dacă îl vor forţa să plece. "Am un sentiment de profundă tristeţe şi dezamăgire, - spuse el trăgînd concluziile cîtorva runde de discuţii. Nu înţeleg cum aveţi de gînd să trăiţi mai departe, căci creînd un azil de bătrîni în loc de un stat unic, voi veţi supune chinurilor societatea. Noi şi aşa ne înecăm în rahat. (Această expresie "tare", extrem de rară la Gorbaciov, dar care i-a scăpat acum, a arătat cît de surescitat era atunci). Veţi vedea că pe urmele voastre vor veni imediat nişte forţe al căror program va consta din abrogarea tuturor legilor şi a Constituţiei. În general, gîndiţivă singuri, dar ţineţi seama că, dacă respingeţi varianta statului confederativ, mai departe veţi merge fără mine".

S-a sculat brusc şi s-a îndreptat spre ieşire şi, pentru a nu transforma ieşirea sa din cameră în plecare din Consiliul de Stat, a aruncat, cînd deja mergea: "Pauză".

Odată cu el, s-au ridicat şi au ieşit din sală asistenţii, experţii, şeful aparatului prezidenţial Revenko şi miniştrii unionali Sapoşnikov şi Şevardnadze.

Procesiunea a coborît pe scară la parter şi s-a instalat în salonul de oaspeţi

numit Sala Căminului. Sus au rămas președinții republicani.

Totuși, Gorbaciov nu putea să aștepte pasiv desfășurarea evenimentelor și a început să formuleze împreună cu asistenții săi o variantă proprie de hotărîre a Consiliului de Stat asupra primei probleme. Varianta se reducea la aceea ca, în loc de parafare a textului tratatului (de către președinți - n.tr.), acesta să fie transmis parlamentelor republicane, însoțit de un apel colectiv al tututror membrilor Consiliului de Stat, cu rugămintea de a examina tratatul și de a constitui delegații împuternicite pentru semnarea lui. Formularea președintelui a fost trimisă "sus". După un timp, de acolo s-au prezentat Elțîn și Sușkevici, care au avut sarcina să transmită președintelui varianta de compromis. Proiectele coincideau în principal. Formularea comună a fost elaborată rapid. Dar, în curînd, s-a lămurit că scenariul "explodării" Uniunii fusese deja gîndit în detaliu pînă la această dată, formulele juridice principale erau pregătite, rămînea să se apese pe butonul "start".

La 6 decembrie, în convorbiri telefonice cu Kravciuk și Nazarbaev, Gorbaciov le-a propus să se întîlnească la el, luni 9 decembrie, spunîndu-le că se înțelesese să participe la această întîlnire cu Elțîn și Sușkevici. Cei doi președinți realeși, ai Ucrainei și Kazahstanului, și-au dat acordul.

În timp ce (în ziua de 8 dec. - n.tr.) la Minsk și apoi într- un colț retras din pădurea Beloveja se întîlneau în spatele unor uși ermetic închise, conducătorii Rusiei, Belorusiei și Ucrainei, Gorbaciov a dat două ample interviuri: a realizat convorbirea promisă de mult programului "7 x 7" cu steaua companiei de televiziune TF - 1, Ann Sinclair, și o întîlnire de aproape două ore cu un reporter al televiziunii ucrainene.

În convorbirea cu reprezentantul televiziunii ucrainene, Gorbaciov "și-a vărsat năduful". El s-a adresat ucrainenilor ca și cînd aceștia încă nu votaseră la referendum pentru Kravciuk și pentru independență, ca și cum acele orologiului istoriei chiar ar putea fi date îndărăt cu orice număr de ore și zile, la fel ca ora decretată, ca și cînd el rămăsese ca mai înainte președintele lor. Aceasta impresiona, dar totodată arăta trist.

"Eu pornesc de la faptul că, în afară de politicieni bravi, mai există și un popor normal, oameni cu judecată sănătoasă. Iar această convorbire a noastră de astăzi ei o vor înțelege. Cu aceasta îmi iau rămas bun de la telespectatori, sper, nu pentru totdeauna"...

Așa s-a despărțit el de ucraineni ca fost președinte al lor. S-a despățit și de ceilalți telespectatori din fosta URSS, deoarece, în momentul cînd interviul său era transmis prin televiziunea unională, acest stat încetase să mai existe, grație voinței conducătorilor celor trei republici care se întruniseră în pădurea Beloveja.

•

În dimineața următoare, imediat după sosirea președintelui la Kremlin, am intrat la el în cabinet. Gorbaciov aștepta întîlnirea cu Elțîn, prevăzută pentru ora 12, și cu Nazarbaev, care sosise deja la Moscova.

Întîlnirea celor trei s-a prelungit o oră și jumătate. După terminarea ei, Nazarbaev, ieșind încruntat de la Gorbaciov, s-a îndreptat imediat spre aeroport. În poziția sa, pe care a comunicat-o presei fără retușuri, a răzbătut sentimentul de ofensă politică și personală provocat nu numai de ceea ce au săvîrșit cei trei "frați slavi" pe ascuns de președintele unional, rupînd înțelegerile colective de la Novo-Ogariovo, ci și de faptul împlinit, și prin aceasta au aruncat o sfidare la adresa demnității lor naționale.

Intrînd la Gorbaciov imediat după ieșirea lui Elțîn din cabinet, l-am găsit pe gînduri. "Ce se poate spune presei, Mihail Sergheievici?"

De regulă, Gorbaciov separa clar informația oficială pentru presă de relatarea a ceea ce și cum s-a petrecut. Și de data aceasta, el a început,de fapt, să-mi dicteze cu grijă, cuvînt cu cuvînt, viitorul meu comunicat pentru presă: "Spune că la întîlnirea Președintelui URSS cu Elțîn și Nazarbaev a fost ascultată și examinată amănunțit informarea Președintelui Rusiei despre întîlnirea de la Brest. Au fost formulate numeroase întrebări în scopul clarificării diferitelor aspecte ale înțelegerilor realizate acolo. S-a convenit ca inițiativa liderilor celor trei republici (el a accentuat cuvîntul inițiativa) sub forma propunerii lor (încă o accentuare) să fie trimisă de Președintele URSS parlamentelor celorlalte republici pentru examinare simultan cu studierea, care a început, a proiectului Tratatului Unional transmis anterior."

Pentru mine, a fost evident că Gorbaciov spera, conta, aștepta din partea acestei țări în viața căreia el a insuflat atît de mult nou vreun semnal, o reacție la ceea ce se produsese în Belorusia. Gorbaciov presupunea că societatea, trezită la o viață de sine stătătoare, se va ridica, chiar dacă nu într-o formă asemănătoare cu cea din august în Moscova, dar totuși se va ridica în apărarea dreptului său de a participa la soluționarea destinelor ei viitoare.

El aștepta aceasta de la parlamentele care nu fuseseră inițiate în proiectele hotărîrilor semnate în numele lor de președinții celor trei republici; de la presă, care, după ce inspirase "aerul glasnost", nu ar fi trebuit să înceapă să proslăvească atît de docil și ușor noua putere, mai hotărîtă; de la intelectualitate și oamenii politici pe care el îi chemase să-l urmeze în perestroika, promițîndu-le că, în viitor, puterea va da socoteală poporului și va fi supusă controlului său.

Iată de ce, în declarația sa și în comentariile pe marginea ei, el nu a comunicat propriile sale hotărîri, ci, fidel metodei sale care se dovedise justă pînă acum, invita societatea să-i dea un impuls, să ceară anumite acțiuni din partea lui, să-i dea un mandat. Dar societatea, care de atîtea ori îl crezuse pe cuvînt, dezamăgită acum de proiectul său și de el însuși, de data aceasta a tăcut. Încă o dată poporul "a păstrat tăcerea".

După ce parlamentele celor trei republici au votat în unanimitate, ca în vremurile glorioase ale lui Brejnev, pentru ratificarea acordurilor de la Beloveja, Uniunea a încetat de facto să mai existe.

A venit ziua de sîmbătă 21 noiembrie. Din cauza diferenței de fus orar cu Alma-Ata, în momentul cînd eu am venit la serviciu, întîlnirea liderilor celor 11 republici se apropia de momentul culminant, care s-a produs la amiază. Agenția de informații "Interfax" a difuzat prima comunicatul istoric: "URSS și-a încetat existența".

După el, a urmat express-informația Nr.5: "M.S.Gorbaciov aduce la cunoștință încetarea instituției președinției în URSS".

Întîlnirea lui Gorbaciov cu Elțîn "pentru predarea treburilor" a fost stabilită pentru ora 12, în ziua de luni. Întîlnirea lor a durat aproape 10 ore. În timpul prînzului care le-a fost servit în salonul "de nuc" pentru primiri, alăturat cabinetului, celor doi președinți li s-a alăturat Aleksandr Iakovlev.

Pentru ora șase seara, Gorbaciov avea comandată o convorbire la telefon cu John Major. La 18,00 fix, Gorbaciov, îmbujorat, a ieșit din salonul "de nuc" și, împreună, am intrat în cabinetul lui.

Legătura cu Major a fost dată fără întîrziere. A fost vizibil că Gorbaciov nu a trecut imediat la intonația sa obișnuită în conversațiile cu partenerii lui din străinătate. Dar, peste cîteva minute, s-a mobilizat.

"Iată, de cîteva ore, discutăm cu Boris Nicolaevici Elțîn. Pot să-ți spun că avem o înțelegere comună a responsabilității în fața țării și a lumii. Eu vreau să-l ajut pe Elțîn, îi revine un rol deloc simplu. Tocmai i-am spus: atîta timp cît va fi continuată reforma democratică, eu îl voi susține și chiar îl voi apăra. În ceea ce privește arma nucleară, nu trebuie să aveți nici un fel de temeri, totul este sub o protecție sigură și există cel mai riguros control. Rugămintea mea către dumneavoastră este să ajutați Comunitatea și îndeosebi Rusia. Anume Rusia. Sper că m-ați înțeles".

A așezat receptorul, a spus că s-a înțeles cu Elțîn oarecum în toate. "Mă duc să terminăm". Și s-a îndreptat spre salonul "de nuc".

(va urma)

Traducere și adaptare

Vasile ȘANDRU

Secta "asasinilor" (III)

Au continuat, însă, să profite de reputaţia ce-o aveau, reclamînd tribut şefilor musulmani şi creştini. Invazia mongolă în Iran, în 1256, a învins rezistenţa fortăreţei Alamut. Aproape toţi ismailiţii persani au fost exterminaţi, în timp ce, în Siria, sultanul mameluc Baybars a subjugat definitiv "asasinii" în 1273. După secolul XIII, ismailismul n- a mai supravieţuit în Siria şi Iran decît printr-o sectă minoritară şi fără mare influenţă.

Dar, oare, istoria "asasinilor" nu ne mai emoţionează încă din cauză că ea ne aminteşte prin similitudine de forma contemporană a terorismului, care nu ţine cont de religii? Existînd, totuşi, două diferenţe esenţiale: teroriştii de astăzi dispun de mijloace tehnice infinit mai sofisticate şi ucigătoare; şi, mai ales, au parte de o mediatizare a acţiunilor care le oferă o publicitate şi o putere de care mulţi dintre "asasini" ar fi fost încîntaţi să dispună!

Astăzi - este părerea lui Xavier Raufer, ziarist la "L'Express", titularul unui curs la institutul de criminalistică din Paris şi coautor al "Atlasului mondial al islamismului activist" - , nici o organizaţie teroristă din Orientul Apropiat nu a recunoscut, niciodată, că ar avea sursa de inspiraţie din secta "asasinilor". Nu este surprinzător faptul, pentru că "asasinii" reprezintă doar un segment din lunga istorie a nizariţilor, consideraţi eretici în ochii majorităţii şiite. În ceea ce priveşte suniţii, este inutil să se insiste asupra a ceea ce gîndesc despre această minoritate care miroase a catran şi a sulf şi care face parte dintr-o altă minoritate - şiiţii (aproximativ 100 milioane dintr-un miliard de musulmani). Aşa că amintirea sectei dăinuie prin vestigiile ahitecturale şi pe plan lingvistic: termenul "fedai" (plural, "fedayin") - cel care se sacrifică pentru cauză - este de origine ismailită nizarită. Spiritul de sacrificiu, specific terorismului şiit este, astăzi, conţinut de noţiunea "chahadat". Şi nu există comunitate unde cultul martirilor să fie la mai mare cinste. Trebuie spus că istoria şiiţilor este, de la moartea lui Ali, ginerele Profetului, ucis în 661 în sudul Irakului, o lungă înlănţuire de persecuţii; exemplul sacrificiului îl regăsim foarte departe în timp, la fiul lui Ali, imamul Hussein, care, deliberat, ştiind ce îl aşteaptă, s-a înapoiat la Kerbala cu cei 72 de discipoli şi a cunoscut martiriul. Comportamentul "asasinilor" era clădit pe principiul renunţării voluntare la viaţă.

Sacrificiul, şi astăzi, îşi are propriile sale legi. În zilele noastre încă, Cheikh Fadlallah, ghidul spiritual al comunităţii şiite, în special libaneză, povestea că în timpul invaziei israeliene în Liban, în 1982, disperarea era atît de mare încît candidaţii la sacrificiu, la volanul unei maşini-cîpcană, erau aşa de numeroşi, că a fost necesar să se alcătuiască o listă de aşteptare. Printre ei se găseau şi multe femei. Una dintre ele a provocat explozia maşinii în care se afla la trecerea unui convoi israelian în martie 1985, omorînd 12 soldaţi.

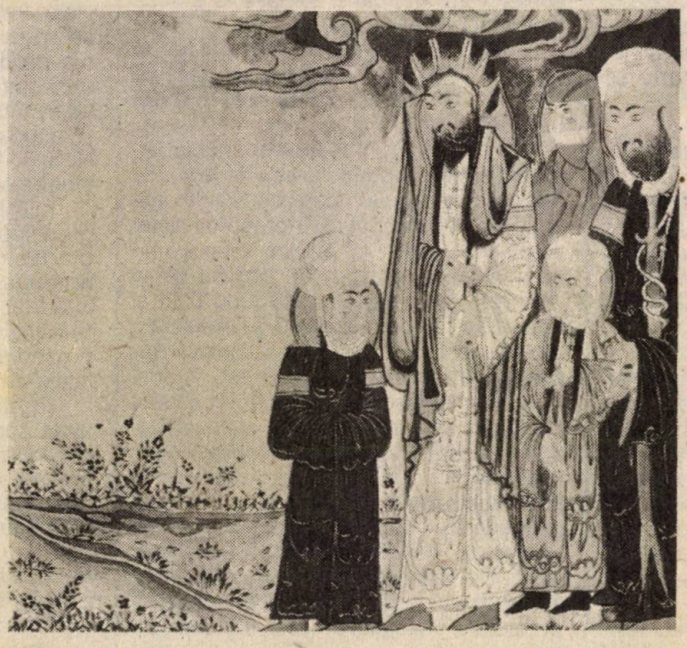

"Asasinii", şiiţi, îl venerau mai ales pe Ali, ginerele Profetului (în dreapta imaginii), care este alături de soţia sa Fatima. Mahomed (în stînga) îi are alături pe nepoţii săi, Husayn şi Hasan, cei doi imami martiri ai şiismului

Regulile care regizează "chahadat"-ul sînt foarte precis codificate, dar autorităţile religioase stabilesc nişte limite care nu pot fi depăşite. Atentatele care au avut loc la Paris în septembrie 1986 nu au fost, de exemplu, revendicate de islam. Cel care s-a proclamat responsabil a fost un fantomatic "comitet de sprijin al prizonierilor politici arabi", pentru că actele lor erau de nejustificat în numele Coranului şi al islamului. Dar asemănările se opresc aici.

Nu trebuie însă, să se piardă din vedere că şiiţii nu sînt în adîncul sufletului lor asasini şi că cei mai mulţi dintre ei sînt consternaţi de reputaţia ce apasă asupra lor datorită teroriştilor din propria comunitate.

Şi, mai ales, nu trebuie să se piardă din vedere faptul că război în Orientul Apropiat înseamnă cu totul altceva decît în Occident. La noi regula jocului războinic se face în doi, ca la şah, într-o înfruntare frontală şi se termină cu triumful unuia şi distrugerea celuilalt. Acolo, se aplică ceea ce în şcolile de specialitate se numeşte strategie indirectă. Războiul se duce între mai mulţi, care acţionează după principiul "duşmanul duşmanului meu îmi este prieten pentru moment" ca la poker. Regula constă în a ataca duşmanul, pe care nu este obligatoriu să-l distrugi, pe ocolite şi apoi pe acest adversar să-l îndrepţi spre o altă ţintă.

(Sfîrşit)

Ana-Maria TATOVICI

Impact negativ al emigrării

George Dascălu, Arad. Nu deţinem date exacte în această privinţă, ci doar rezultatele unui sondaj realizat din iniţiativa CEE în 18 ţări ale Europei răsăritene şi centrale. Acesta arată că aproximativ 17 milioane de persoane din aceste state ar fi dispuse să emigreze. Potenţialii emigranţi reprezintă 53 la sută din locuitorii Albaniei, 26 la sută din cei ai Gruziei, 5 la sută în cazul Rusiei şi Poloniei. În ceea ce priveşte emigrarea oamenilor de ştiinţă din Europa centrală şi de est, potrivit unor estimări ale OECD, cele mai afectate ţări sînt Ungaria, fosta Iugoslavie, fosta URSS şi Bulgaria, care, în ultimii ani, suferă de pe urma plecării capacităţilor lor ştiinţifice. În 1992, între 100.000 şi 150.000 de persoane cu studii superioare în curs sau efectuate au părăsit Serbia de teama unui conflict sau a unei mobilizări generale. Peste 5.000 de convocări la mobilizare adresate cercetătorilor, inginerilor şi medicilor au rămas fără răspuns.

Emigrarea masivă a cercetătorilor şi cadrelor tehnice are un impact negativ asupra stabilităţii economice şi sociale a ţărilor din această parte a lumii. Un studiu al OIM (Organizaţia Internaţională a Migrărilor) a arătat că emigrarea intelectualilor este motivată de judecata lor negativă asupra şanselor de ameliorare a situaţiei din ţările respective.

Vasile Sacerdoţeanu, Bucureşti. Ultimele noutăţi în această privinţă ar fi propunerea lui Escobar adresată Statelor Unite de a-i proteja familia în schimbul predării sale justiţiei columbiene. SUA consideră, însă, drept "inacceptabilă" propunerea narcotraficantului columbian. Gustovo de Greiff, şeful Procuraturii Generale din Columbia, a declarat că nu intră în atribuţiile instituţiei ce o conduce de a interveni în acest sens pe lîngă autorităţile de Washington. Pablo Escobar, "baronul" drogurilor de la Medellin, a evadat din închisoare în urmă cu şapte luni. Peste 1000 de militari şi poliţişti sînt lansaţi în urmărirea lui. Organizaţia lui Escobar s-a diminuat foarte mult, cei mai mulţi dintre oamenii săi fideli au fost arestaţi, ucişi ori s-au predat de bunăvoie. "Baronul" drogurilor este vînat din mai multe părţi. Pe lîngă poliţiştii şi militarii care-l urmăresc, el trebuie să se ferească şi de alte două grupări paramilitare, aşa-numitele "Columbia liberă" şi "Los Pepes". Acestea şi-au propus să-l ucidă. "Los Pepes" este formată din foşti poliţişti sau foşti lucrători de poliţie care intenţionează să-şi răzbune rudele ori colegii care au fost omorîţi din ordinul lui Escobar.

Dezbateri asupra limitării armelor de foc

Cristian Dragomiroiu, Cluj - Napoca. În Statele Unite s-a repus în discuţie problema limitării vînzărilor de arme, ca o consecinţă a masacrului de la Waco (Texas). Potrivit declaraţiilor agenţilor de la Biroul Alcoolului, Tutunului şi Armelor de Foc, discipolii lui Vernon Howell erau înarmaţi pînă în dinţi. Ei acumulaseră sute de arme automate sau semiautomate, 8000 de cartuşe şi 260 de încărcătoare, 45 kg de exploziv şi o mitralieră grea montată pe trepied. Ca urmare, a fost depus un proiect de lege care prevede reglementări mai severe pentru magazinele care vînd arme. În Virginia se pregăteşte impunerea unui interval de o lună între două cumpărări de arme uşoare, în timp ce în New Jersey, dimpotrivă, s-a ridicat orice restricţie la vînzarea puştilor de asalt. Bill Clinton a reiterat sprijinul său faţă de un proiect de lege care prevede o perioadă de aşteptare de o săptămînă înainte de cumpărarea unei arme pe teritoriul întregii ţări. Acest proiect fusese aprobat, anul trecut, de cele două Camere ale Congresului, dar George Bush s-a opus. De curînd, textul a fost reintrodus în Congres, iar parlamentarii consideră că legea ar putea, pînă în vară, să fie adoptată definitiv.

Vă prezentăm în imagine pe liderul sectei "Davidienilor", David Koresh.

Raport privind bunăstarea

Constantin Ene, Tecuci. Banca Mondială - fondată la sfîrşitul celui de-al doilea război mondial - publică periodic astfel de statistici. Datele care vă interesează pe dv. au fost prezentate în cel de-al 25-lea raport anual al Băncii. Acesta relevă că nu americanii sînt cei mai bine plătiţi din lume, aşa cum credeaţi, ci elveţienii. SUA se află doar pe locul al zecelea în ceea ce priveşte veniturile pe locuitor. Pe primele nouă locuri se află Elveţia, Luxemburg, Japonia, Suedia, Finlanda, Norvegia, Danemarca, Germania şi Islanda. În 1991 - perioada la care se referă raportul - elveţienii au cîştigat echivalentul a 33.510 dolari pe an, iar americanii 22.560 dolari. Menţionăm că aceste valori au rezultat prin împărţirea produsului naţional brut al unei ţări la

numărul de locuitori, fără a se lua în calcul alte criterii. Ţările africane sînt cele mai sărace. Venitul mediu estimat este de 70 dolari în Mozambic, 100 dolari în Tanzania şi 120 dolari în Etiopia. Pe lîngă informaţiile solicitate de dv., raportul furnizează şi alte statistici interesante, privind longevitatea (Japonia se află pe primul loc, iar Statele Unite pe locul 11), analfabetismul (care atinge 70 la sută în Ciad şi 61 la sută în Liberia) sau mediul înconjurător (în ultimul deceniu Haiti a pierdut 40 la sută din pădurile sale, iar Statele Unite aproximativ 10 la sută).

Şcoală Politică pentru japoneze

Takako Doi, fost lider al Partidului Socialist, cea care, nu cu mult timp în urmă, era denumită "doamna de fier" a Japoniei. În 1989, partidul condus de Doi a propus în alegeri liste întregi cu candidaţi incoruptibili de sex feminin

Emilia Davidovici, Sighişoara. Ceea ce ştim despre noua Şcoală Politică pentru femei inaugurată la Tokio este faptul că ea reprezintă creaţia celui mai tînăr grup de opoziţie din Japonia, Noul Partid Japonez (NPJ), format anul trecut. Acest partid intenţionează să înlăture de la putere Partidul Liberal Democrat, care, în ultimul an, a fost zguduit de o serie de scandaluri financiare, soldate cu demisia lui Kanemaru. Prima serie de studenţi este alcătuită din femei care lucrează, dar şi din casnice şi vor beneficia contra unei taxe de 120 000 de yeni (aproximativ 1000 de dolari), de 20 de conferinţe pe teme politice, timp de un an. Scopul principal al şcolii este bineînţeles, de a introduce mai multe femei în politică. Din cabinetul lui Kiichi Miyazawa nu face parte decît o femeie, dar primul ministru japonez şi-a exprimat speranţa ca numărul femeilor membre ale parlamentului să crească. În acest moment, din 749 de locuri în parlament doar 49 sînt ocupate de femei, deşi numărul persoanelor cu drept de vot în Japonia este de 47 milioane de femei şi 45 milioane de bărbaţi. Preşedinte de onoare al Şcolii de Politică pentru femei este Shizue Kato, în vîrstă de 96 de ani, cunoscut militant pentru drepturile femeii, iar printre conferenţiari se vor număra liderul NPJ, Morihiro Hosokawa, şi fosta preşedintă a Partidului Socialist, Takako Doi.

Tribunal internaţional pentru judecarea crimelor de război

Camelia Pleşa, Bucureşti; Florin Voicu, Tg. Jiu. Instituirea unui tribunal internaţional pentru crimele de război în fosta Iugoslavie a fost decisă de către Consiliul de Securitate al ONU, la 22 februarie a.c. Conform Rezoluţiei, urmează ca secretarul general al ONU, Boutros Boutros Ghali, să formuleze propuneri concrete privind funcţionarea acestui tribunal. Trebuie soluţionate problemele de fond: competenţa tribunalului, definirea metodelor de urmărire penală şi a procedurilor, sentinţele şi pedepsele, numărul judecătorilor, modalitatea de desemnare a acestora, sediul tribunalului, finanţarea etc.

Comisia pentru crimele de război va pune la punct o bază de date computerizate care va cuprinde atrocităţile raportate, numele victimelor, ale presupuşilor vinovaţi şi ale martorilor. De altfel, decizia formării tribunalului urmează publicării unui raport elaborat de cei cinci membri ai comisiei menţionate. Potrivit propunerilor transmise de comitetul juriştilor francezi, tribunalul pentru fosta Iugoslavie ar urma să cuprindă 15 judecători, iar pedeapsa cu moartea să fie exclusă. Se speră ca decizia Consiliului de Securitate să descurajeze comiterea de noi atrocităţi în lunile care au rămas pînă la intrarea în funcţiune a tribunalului şi să contribuie la restabilirea păcii. Cu toate acestea, ambasadorul bosniac la ONU Mohamed Sacirbey, şi-a exprimat temerea că atrocităţile vor continua.

Vă reamintim că după faimoasele procese de la Nürnberg şi Tokio, este pentru prima dată cînd va fi stabilit un astfel de tribunal. Instituirea unei jurisdicţii penale internaţionale constituie o premieră pentru Naţiunile Unite.

Valeriu Nuţă, Slatina. Deocamdată, nu sînt motive de îngrijorare. Există o protecţie specială care se acordă tuturor statelor lumii care dispun pe teritoriul lor de centrale atomice; aşadar, o eventuală escaladare a crizei iugoslave nu va ameninţa securitatea unităţii de acest tip de la Kozlodui. O oficialitate bulgară a declarat, la sfîrşitul lunii trecute că, în plus, există şi garanţii naţionale de securitate, centrala fiind dotată cu cele mai bune mecanisme de protecţie. Ea se află în permanenţă sub supravegherea unor trupe speciale şi a unui sistem electronic.

Vă reamintim că centrala nucleară bulgară furnizează 50 la sută din energia electrică a ţării. Ea dispune de patru blocuri de 440 MW fiecare şi de două blocuri de cîte 1000 MW. Cu excepţia blocului 1, oprit în septembrie 1991, la recomandarea AIEA, toate celelalte funcţionează, cu o putere globală de 2880 MW.

Rubrică realizată de Maria VASCHI

IMPORTANT

la dispoziţia tuturor celor interesaţi

De la cea mai autorizată sursă

• Direcţia Consulară a Ministerului Afacerilor Externe •

Editura "LUMEA"

propune călătorilor români în străinătate o lucrare deosebit de utilă

GHIDUL CĂLĂTORULUI ROMÂN ÎN STRĂINĂTATE

- EDIŢIA 1993 -

Din cuprins:

problematica specifică tratată pe ţări

recomandări cu caracter general, izvorîte din situaţii concrete

regimul de vize cu România

reglementări privind trecerea frontierei

reglementări vamale privind persoanele fizice

cum ar fi posibilă stabilirea domiciliului cetăţenilor străini în altă ţară

ce este de făcut în situaţia îmbolnăvirii sau decesului unui călător român pe teritoriul unei ţări străine

Pentru informaţii suplimentare, în Ghid sînt prezentate adresele şi telefoanele misiunilor diplomatice ale României în străinătate şi ale statelor respective în România, precum şi reglementări interne în domeniul paşapoartelor şi călătoriilor în străinătate, în privinţa regimului vamal şi regimului valutar

Preţul unui exemplar este de 490 lei. Cei interesaţi pot face comanda, contra cost, şi direct la redacţia "Lumea", printr-o scrisoare în care să indice adresa exactă. Plata se face la primire.

LUMEA

Revistă editată de
IANUS INF s.r.l.
Director: Marian Oprea
şi
EDITURA LUMEA s.a.
Director: Ion Cârje

Redactor şef:
Mircea Bărbulescu

Secretar general de redacţie:
Ilie Olteanu

Redactori:
Alexandru Antonescu, Mihaela Brumă, Constantin Bucşan, Vasile Crişu, Mirela Iamandi, Ileana Iordache, Ion Madoşa, Cristian Moanţă, Maria Vaschi

Secretariat de redacţie:
Dan Constantinescu, Radu Dobre, Speranţa Neagu, Aurel Tărziu

Documentare:
Ioana Mariela Bărbulescu, Ana Maria Tatovici

Corecturã:
Eliza Iliescu, Mariana Paraschiv

Secretariat tehnic:
Rodica Suzan Crişu, Tudorina Mavlea, Simina Tomoilă

Administrator publicaţii:
Brîndușa Liliana Anghel

Redacţia şi administraţia:
Bucureşti, Piaţa Presei Libere nr.1, sector 1, cod poştal 71341, C.P. 29-33.
Telefon: 618.53.55, 618.50.81, 615.45.71
Fax: 312.48.93

Cititorii din străinătate se pot abona prin societatea IANUS / LUMEA, costul unui abonament anual fiind de 115 dolari SUA sau echivalentul în valută liber convertibilă.

Sumele se depun în contul 47.21.0.1.6.0234.0. BCR Sector 1 Bucureşti.

Tehnoredactare computerizată
ianus S.R.L.
Luiza Tomiuc, Adrian Mitu, Dan Nedea

TIPOGRAFIA ROMÂNIA AZI S.A.

Un zbor fără probleme vă asigură numai Compania noastră aviatică „ROMAVIA“

Doriți o cursă charter? Apelați la Compania aviatică „ROMAVIA“, care vă va răspunde prompt la solicitarea dumneavoastră.

FAX: (400) 614.22.87.
TELEX: 11183 ROMAV
AFTN: LABSRMVN
SITA: BBUDEVQ.

Interesele dumneavoastră financiare vor fi cu adevărat satisfăcute dacă veți apela la serviciile Companiei aviatice „ROMAVIA“, pentru zboruri în țară și în străinătate.

ROMAVIA
AEROPORT BĂNEASA
Sos. București – Ploiești nr.40
sector 1
București
Tel.: 312.77.37.

ROMAVIA

Compania aviatică "Romavia" vă pune la dispoziție aeronave pentru transport de persoane, marfă și poștă în condiții de siguranță și confort.

Lei 50

LUMEA

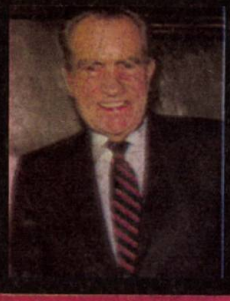

Memoriile lui Nixon ne dezvaluie intimitatile diplomatiei deceniului opt.

Nr. 4-5, 23-29 MARTIE 1993

QUO VADIS, BOSNIA ?

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. D. 555

Supliment

Nixon - Memorii

Moscova - Tezaurul României

Moscova. Nodul gordian tăiat prin decret

Evenimentele politice de la Moscova se succed într-un ritm febril. Sîmbătă seara, în absenţa rivalului său Ruslan Hasbulatov - pornit să convertească fostele republici - surori la varianta sa de parlamentarism - preşedintele Elţîn a contraatacat. Prin decret, el a instaurat "regimul de administraţie specială" pînă la 25 aprilie, cînd va avea, totuşi loc consultarea populară respinsă de Congresul Deputaţilor. În cazul unui succes acest organism desuet îşi va înceta, în sfîrşit, existenţa.

Replica nu s-a lăsat aşteptată. Revenit urgent, dl Hasbulatov a convocat - fără a ţine seama de repaosul duminical - sovietul suprem, care a adoptat un veritabil rechizitoriu împotriva dlui Elţîn, acuzat de a fi "atentat la bazele statului rus" sub presiunea - dacă nu la ordinul - Occidentului. Într-adevăr, liderii apuseni au aprobat acţiunea preşedintelui, văzînd în ea o modalitate de a salva reformele. Dimpotrivă, spre deosebire de guvern - care şi-a declarat sprijinul unanim - nu numai parlamentul rus, ci şi Curtea Constituţională - teoretic un fel de arbitru - se află în opoziţie. Calea spre o eventuală demitere a preşedintelui este deschisă - anunţau, duminică seara, agenţiile de presă. Situaţia nu este, totuşi, chiar atît de dramatică. În lipsa unui sprijin militar sau popular (puţin probabil, mai ales la Moscova) rezoluţiile parlamentului şi sentinţele Curţii vor rămîne doar pe hîrtie. Deşi, în ajun, un număr de ofiţeri se întruniseră, în prezenţa liderului extremist Jirinovski, pentru a emite o declaraţie violent reacţionară, înalta ierarhie pare a prefera un (imposibil) compromis; "armata a obosit" declara ministrul apărării Gracev. Oboseala poate însemna, însă, şi exasperare. Riscul, pentru preşedinte, provine mai ales din alte două direcţii: autorităţile locale pot fi tentate să-i boicoteze plebiscitul, intrînd astfel într-o rebeliune cu grele consecinţe pentru unitatea federaţiei; iar cetăţenii înşişi, printr-o participare redusă la vot, ar putea submina credibilitatea rezultatelor. Două necunoscute care ar putea fi elucidate la 25 aprilie, dacă între timp nu vor interveni noi evoluţii deocamdată imprevizibile. Rubrica "Lumea în evenimente" vă oferă o prezentare mai amplă a scenei politice de la Moscova - redactată înaintea ultimelor evenimente - care va fi urmată, firește, de noi analize în numărul viitor.

Bosnia - Herţegovina. Runda "crucială"

Semnarea cît mai curînd posibil a proiectului hărţii provinciilor, ce constituie ultimul pachet al planului de pace Vance-Owen, a fost apreciată de a fi de o importanţă crucială de către secretarul general al ONU, Boutros Boutros-Ghali.

Într-un raport asupra stării negocierilor dat publicităţii la New York, Boutros-Ghali a subliniat că şapte din cele nouă semnături necesare pentru încheierea unui acord de pace au fost deja obţinute de către copreşedinţii Conferinţei asupra fostei Iugoslavii, Cyrus Vance şi David Owen după "şase luni de tratative intense". Singurele semnături care mai trebuie obţinute sînt cele ale guvernului bosniac şi ale sîrbilor din Bosnia.

Preşedintele bosniac Alia Izetbegovici, liderul musulmanilor din Bosnia-Herţegovina, a fost mandatat de o adunare a tuturor autorităţilor bosniace să aprobe planul de pace cu condiţia ca şi comunitatea internaţională să ofere solide garanţii respectării anumitor principii pe care le conţine. (În imagine preşedintele Alia Izetbegovici plecînd către New York)

Negocierile de pace asupra fostei Iugoslavii au fost reluate pe 17 martie a.c. la New York, urmînd ca în cursul acestei runde, considerate de toată lumea de o importanţă crucială, să fie obţinută şi semnătura liderului sîrbilor bosniaci Radovan Karadjici care a declarat că nu va semna planul de pace decît în cazul "modificării radicale a hărţilor". (Relatare pe larg în rubrica "Dosar")

China. Anual, de la vorbe la fapte

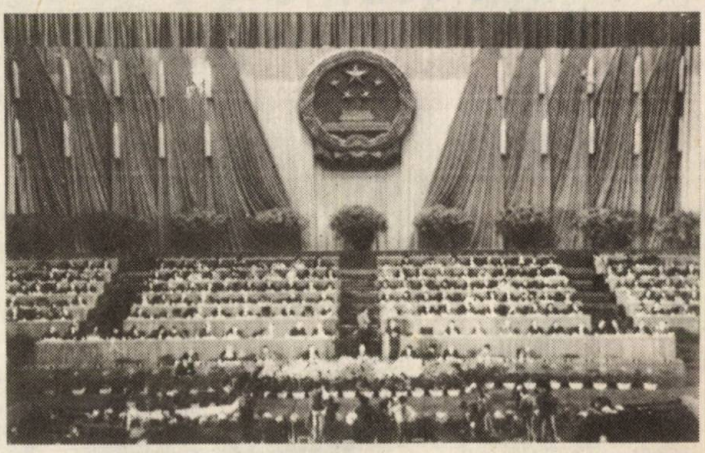

În prezenţa a circa 3000 de deputaţi, reuniţi în Palatul Poporului din Beijing (în imagine) s-au deschis lucrările sesiunii anuale a Adunării Naţionale Populare a RP Chineze (parlamentul). În cursul celor 17 zile de dezbateri-maraton, pe ordinea de zi figurează alegerea persoanelor din conducerea de vîrf a ţării, dezbaterea unor documente importante pentru viitor şi adoptarea unor decizii care să consfinţească politica Partidului Comunist. La o reuniune pregătitoare care a avut loc anterior, a fost ales prezidiul sesiunii şi a fost pusă la punct, în cele mai mici detalii, desfăşurarea întregii reuniuni.

După audierea şi aprobarea raportului guvernului, a bugetului şi planului de dezvoltare pe 1993, a proiectului de reformă a instituţiilor de stat, cel mai delicat moment îl reprezintă modificările ce vor trebui aduse Constituţiei Chinei populare. Acestea vor reflecta trecerea de la economia planificată supercentralizată la "economia socialistă de piaţă", concept adoptat deja în statutul PCC la cel de-al XIV-lea Congres.

Totodată, parlamentul chinez va alege, pentru o perioadă de cinci ani, preşedintele şi vicepreşedintele ţării, pe propriul său şef şi va confirma în funcţii pe premierul Consiliului de Stat (guvernul) şi alţi conducători importanţi. Membrii prezidiului au afirmat că "este perfect normal" ca liderii "partidului de guvernămînt" să ocupe posturile de conducere din organele statului, parlamentului şi guvernului. Este de aşteptat ca pe lîngă reînvestirea în funcţie a unora dintre liderii comunişti, bunăoară a premierului Li Peng, să apară şi nume noi în ierarhia de la Beijing. Se anticipează ca, între altele, locul actualului şef al statului, Yang Shangkun, în vîrstă de 85 de ani, şi ale cărui atribuţii sînt în esenţă onorifice, să fie luat de secretarul general al PCC, Jiang Zemin, în vîrstă de 66 de ani, care va cumula astfel conducerile statului, partidului şi armatei. Preşedinţia ANP îi va reveni, după toate probabilităţile, lui Qiao Shi, membru în Comitetul Permanent al Biroului Politic al PCC. Datorită accentului care se pune pe sectorul economic, odată cu apariţia generaţiei tinerilor tehnocraţi care succede ideologilor, se aşteaptă ca pragmaticul vice-premier Zhu Rongji să fie promovat în postul de prim-viceprim-ministru responsabil cu problemele economice. Dispariţia cu cîteva zile înainte de deschiderea ANP a vicepreşedintelui Wang Zhen, un ultraconservator care a ocupat o funcţie la fel de onorifică, are o valoare simbolică, dar nu zdruncină în nici un fel actualul echilibru al puterilor în China, între ideologi şi reformişti.

De remarcat că pe lista viitorilor conducători figurează în continuare bătrînul Deng Xiaoping, principalul arhitect al reformelor din China.

Vom reveni cu amănunte după închiderea lucrărilor Adunării Naţionale Populare din China.

Italia. "Soluţia politică"

Ancheta "Mîini curate", care s-a abătut ca un ciclon asupra Italiei, a scos la iveală un lanţ de afaceri de corupţie care au făcut să cadă, unul după altul, ca piesele de domino, o mulţime de oameni politici şi de afaceri, fapt ce a dezechilibrat profund scena politică a ţării.

Primul ministru italian, Giuliano Amato, estimează ca uriaşul scandal de corupţie a generat o schimbare revoluţionară în Italia: "Este vorba despre o revoluţie... o schimbare radicală, deoarece ceea ce se schimbă este raportul dintre cetăţeni şi sistemul politic."

Premierul apreciază că în actuala situaţie se impune o reînnoire profundă a clasei politice italiene ca şi a sistemului electoral, denunţînd "extraordinara perfecţiune a sistemului de corupere" pe care o descoperă acum poporul italian.

Din aceste motive, Mişcarea Socială Italiană (partid neofascist) a lansat o campanie de criticare a intenţiei actualului guvern de a organiza, la 18 aprilie, un referendum prin care se propune renunţarea la sistemul proporţional în alegeri în favoarea unuia majoritar.

MSI, la fel ca toate partidele mici, se teme că printr-un scrutin majoritar va fi eliminat din viaţa politică, şi cere electoratului să voteze împotrivă.

Amato consideră că reprezentarea proporţională stă la originea scandalului actual în care sînt implicate mai multe sute de politicieni şi oameni de afaceri, fiind acuzaţi că, în scopul obţinerii unor contracte de lucrări publice, au recurs la mituirea partidelor politice. El a declarat recent, într-un interviu, că Italia riscă să alunece în haos în cazul în care ar fi organizate alegeri înaintea schimbării sistemului electoral, pledînd în favoarea reducerii la jumătate a numărului deputaţilor şi în favoarea unei legi electorale care să reînnoiască personalul politic italian, el însuşi retrăgîndu-se din viaţa publică imediat ce va fi asigurată tranziţia către "o eră nouă".

Sesiunea Camerei Deputaţilor din această săptămînă, la capătul unor dezbateri aprinse, privind problemele moralei şi ale corupţiei, unele soldate chiar cu încăierări între deputaţi, a acordat în cele din urmă un vot de încredere cabinetului de coaliţie condus de Giuliano Amato, care şi-a reafirmat convingerea că "o soluţie politică" este necesară pentru depăşirea scandalului politico-financiar care zguduie Italia.

Naveta diplomatică continuă

În contextul încheierii acordului de asociere a României cu CEE, al angajării ei în cooperarea cu NATO şi al primirii în curînd, probabil, a calităţii de membră a Consiliului Europei, diplomaţia românească a avut în ultima vreme o serie de contacte semnificative.

După vizitele la Bucureşti ale reprezentanţilor a două state direct implicate în criza iugoslavă (preşedintele Dobriţa Ciosici şi, săptămîna aceasta, ministrul croat de externe, Zdenko Skrabalo - în imagine împreună cu ministrul de externe român, dl. Teodor Meleşcanu), ale şefilor diplomaţiilor greacă şi turcă, state direct interesate în rezolvarea conflictului din fosta Iugoslavie, iată că diplomaţia românească deschide noi căi spre Occident.

Vizitele întreprinse la Bonn, Londra şi foarte curînd la Roma demonstrează foarte clar că situaţia balcanică se află pe meselor tuturor marilor cancelarii şi, o dată cu aceasta, atitudinea României.

După semnarea la Bucureşti a protocolului de cooperare între ministerele de externe croat şi român, document ce creează premisele colaborării viitoare pentru crearea unui nou cadru juridic şi încheierea de tratate în diferite domenii, ministrul de externe român Teodor Meleşcanu a încheiat recent o vizită de mare importanţă la Londra.

În cadrul vizitei au avut loc întîlniri cu Douglas Hurd, ministrul de externe al Marii Britanii, cu preşedintele Comisiei de politică externă a Camerei Comunelor şi cu ministrul de stat pentru forţele armate, precum şi cu prim-vicepreşedintele Băncii Europene pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BERD).

Discuţiile s-au concentrat asupra problemelor de interes direct pentru România, cum ar

fi: sprijinul acordat asocierii ţării noastre la structurile europene, precum şi pentru integrarea sa în Consiliul Europei, suportul material şi financiar din partea Comunităţii Europene şi a Grupului celor 24. S-a discutat, de asemenea, despre rolul şi importanţa României în contextul evoluţiei situaţiilor din Iugoslavia şi Federaţia Rusă, ţara noastră putînd juca rolul de factor stabilizator în regiune.

Peninsula Coreeană. Agitaţie militară

Agitaţia militară care a cuprins în ultimele zile Peninsula Coreeană conturează un focar de tensiune într-o regiune care oricum n-a fost ocolită de convulsiile istoriei.

Avertizînd împotriva unui iminent război, autorităţile nord- coreene declară starea de "semi-război", ordonînd măsuri de camuflaj şi punînd ţara în stare de alarmă maximă. Guvernul interzice intrarea străinilor în ţară, iar rezidenţilor străini le recomandă să plece, dar nu să se şi întoarcă. Motivaţia acestor măsuri a fost determinată de efectuarea manevrelor militare comune americano-sud-coreene "Team Spirit", care au loc la sud de linia de demarcaţie dintre cele două state coreene. (În imagine, tancuri sud-coreene participante la manevre).

La cîteva zile după începerea manevrelor, Coreea de Nord a anunţat, de asemenea, ieşirea din Tratatul de neproliferare nucleară (TNP), şi din AIEA. În documentul dat publicităţii şi difuzat de agenţia ACTC se arată că guvernul RPD Coreene "nu are altă soluţie pentru a-şi apăra interesele supreme". Potrivit documentului remis Consiliului de Securitate, deoizia adoptată constituie "o măsură de apărare justificată împotriva manevrelor de război nuclear ale Statelor Unite şi a acţiunilor nejustificate ale unor persoane oficiale de la Agenţia Internaţională pentru Energie Atomică". Ambasadorii nord-coreeni din principalele capitale ale lumii, solicitaţi să dea explicaţii în urma acestei măsuri unilaterale, au afirmat că aceasta a survenit în urma hotărîrii AIEA de a inspecta două obiective militare din Coreea de Nord şi datorită desfăşurării manevrelor militare comune americano-sud-coreene "Team Spirit '93". Potrivit sursei, aceste măsuri ar fi inspirate de Statele Unite, care se folosesc de acest pretext pentru a afla secretele sale militare şi ar viza distrugerea "modelului coreean al socialismului".

Ca răspuns, guvernul de la Seul a cerut Washingtonului să pună trupele sale amplasate în Coreea de Sud în stare de prealarmă, manifestîndu-şi grava îngrijorare faţă de decizia autorităţilor nord-coreene. Ministerul Apărării a cerut comandamentului forţelor comune americano-sud coreene să se pregătească pentru a face faţă "oricărei situaţii excepţionale". Retragerea Coreei de Nord din Tratatul de neproliferare nucleară închide drumul spre realizarea oricăror inspecţii ale instalaţiilor sale, ceea ce ar putea să semnifice că acolo se fabrică într-adevăr arme nucleare, au afirmat cu îngrijorare oficialităţi de la Seul.

În reacţiile înregistrate în întreaga lume se exprimă temerea că această decizie a Phenian-ului ar putea avea "grave repercusiuni" asupra stabilităţii fragile din regiune. Se manifestă temerea că gestul ar putea sta la baza declanşării unui conflict armat. Există voci care au articulat chiar cuvîntul "război", cerînd în mod expres Coreei de Nord să mai reflecteze asupra hotărîrii sale. Surpriza în acest sens s-a petrecut la Beijing, atestînd, printre altele, şi rolul pe care l-ar putea juca China în stoparea tensiunii din peninsulă. Un consilier politic al ambasadei americane din capitala chineză a avut o întrevedere de 30 de minute cu omologul său nord- coreean. Scopul a fost de a contribui la eforturile internaţionale vizînd să determine Coreea de Nord să-şi reconsidere decizia sa unilaterală, în condiţiile în care "întreaga lume" doreşte acest gest.

Tel Aviv - Washington, via Gaza

Se pare că întîlnirea care a avut loc la Washington între preşedintele american Bill Clinton şi premierul israelian, Yitzak Rabin, a fost de bun augur iar rezultatele ei dătătoare de speranţă. Un înalt responsabil israelian care a preferat să-şi păstreze anonimatul, a calificat vizita lui Rabin drept "un succes". El a afirmat că vizita a avut trei obiective principale - redefinirea "relaţiei speciale dintre cele două ţări, realizarea unui "dialog" în legătură cu procesul de pace, precum şi "impulsionarea legăturilor bilaterale".

După întîlnirea celor doi lideri (în imagine), care a durat trei ore şi jumătate, primul ministru al Israelului a declarat că este gata să accepte un compromis, oferindu-se să cedeze Siriei o parte a Înălţimilor Golan, cu precizarea că Israelul nu va negocia o retragere din acest teritoriu strategic fără a cunoaşte condiţiile de pace ale Siriei.

Această declaraţie pregăteşte terenul în vederea reluării negocierilor arabo-israeliene la Washington, la 20 aprilie. Palestinienii au refuzat să participe, cerînd ca Israelul să-i repatrieze imediat pe cei 396 de deportaţi aflaţi în sudul Libanului de la jumătatea lunii decembrie a anului trecut.

Rabin şi Clinton nu au făcut însă nici o declaraţie prin care să-i determine pe palestinieni să revină la masa tratativelor. Secretarul de stat american, Warren Cristopher a cerut tuturor părţilor implicate să accepte propunerea Washingtonului de a relua negocierile de pace la 20 aprilie, cerere cu care Israelul a fost de acord, însă statele arabe încă nu s-au pronunţat.

Rabin a cerut palestinienilor să renunţe la boicotarea negocierilor de pace, avertizînd grupările militante că "prin violenţă şi teroare nimeni nu ne va face să plecăm".

Bill Clinton, la rîndul său, a declarat că "cei care încearcă să devieze procesul de pace nu se vor bucura de nici un fel de înţelegere" din partea americană, anunţînd în acelaşi timp că ajutorul acordat de SUA statului evreu se va menţine la 3 miliarde dolari anual. De asemenea, preşedintele american a promis că va contribui şi pe viitor la menţinerea superiorităţii militare a israelienilor faţă de vecinii lor arabi, şi a anunţat că este "pregătit" să sprijine un eventual acord bilateral între Israel şi Siria.

Convorbirile la nivel înalt americano-israeliene au avut loc pe fondul unor tensiuni crescînde şi al unor violenţe fără precedent care marchează viaţa în teritoriile ocupate şi în Israel.

De la începutul anului, peste 40 de palestinieni au fost ucişi şi aproape o mie au fost răniţi de israelieni în teritoriile ocupate. În aceeaşi perioadă, 14 israelieni şi-au pierdut viaţa şi 29 au fost răniţi de gloanţe sau lovituri de cuţit de către palestinieni.

"Pshihoza atentatelor" a făcut să crească numărul armelor cumpărate de populaţia israeliană, sfătuită fiind de poliţie să nu se deplaseze fără arme. Forţele de ordine îşi întăresc dispozitivul, se instalează baraje rutiere, sporeşte numărul patrulelor şi se încearcă orice izolare a teritoriului Gaza (cel mai agitat) căutîndu-se limitarea numărului atacurilor împotriva israelienilor.

Grupaj realizat de Ileana IORDACHE